

T.C.
KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI

SOSYO-EKONOMİK DÜZEYİ DÜŞÜK AİLELERDE
KADINLARIN AİLE İÇİ ŞİDDET ALGISI “KAYSERİ ÖRNEĞİ”

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Gülizar Ayça GÜNER

Tez Danışmanı
Doç. Dr. İbrahim MAZMAN

Kırıkkale- 2015

T.C.
KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI

SOSYO-EKONOMİK DÜZEYİ DÜŞÜK AİLELERDE
KADINLARIN AİLE İÇİ ŞİDDET ALGISI “KAYSERİ ÖRNEĞİ”

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Gülizar Ayça GÜNER

Tez Danışmanı
Doç. Dr. İbrahim MAZMAN

Kırıkkale- 2015

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum Sosyo-ekonomik Düzeyi Düşük Ailelerde Kadınların Aile İçi Şiddet Algıları “Kayseri Örneği” adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve faydalandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf olarak faydalanılmış olduğunu belirtir ve bunu şeref ve haysiyetimle doğrularım.

Tarih:

Adı Soyadı: Gülizar Ayça GÜRER

İmza:

X X X X X

ÖN SÖZ

Kayseri ilinde yaşayan sosyo-ekonomik düzeyi düşük ailelerdeki kadınların aile içi şiddet algılarını araştırmak amacıyla bu çalışma yapılmıştır. Şiddetin algılanışının ne şekilde olduğu, sosyo-ekonomik düzeye göre şiddet algısının değişip değişmediğini belirlemek amacıyla 235 kadınla görüşülmüştür. Tez çalışmamla birlikte kadınların kendilerini ifade edebildikleri alanların genişletilmesi gerektiğinin, onlara farklı bakış açıları kazandırılarak hayatı daha anlamlı hale getirmenin ne derece önemli olduğunu anladım.

Tez çalışmamda başta danışman hocam Doç. Dr. İbrahim MAZMAN' a, tez çalışmamın anket kısmı başta olmak üzere ciddi katkıları olan Prof. Dr. Dolunay ŞENOL' a saygıyı ve teşekkürü bir borç bilirim. Hayatım boyunca desteklerini, yüreklerini, sevgilerini benden esirgemeyen, eğitime ya da yaşama dair her noktada arkamda duran anneme, babama sonsuz sevgimi ve saygımı sunarım. Tez çalışmamın her noktasında benimle ilgilenen, bana her zaman saygı ve sabırla yaklaşan sevgili eşime iyi ki varsın diyorum.

ÖZET

GÜNER Gülizar Ayça. Sosyo-Ekonomik Düzeyi Düşük Ailelerde Kadınların Aile İçi Şiddet Algısı “Kayseri Örneği”, Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale, 2015.

“Sosyo-Ekonomik Düzeyi Düşük Ailelerde Kadınların Aile İçi Şiddet Algıları: Kayseri Örneği” adlı çalışma, şiddet ile sosyo-ekonomik düzey arasında bir bağlantı olup olmadığı ve sosyo-ekonomik düzeyi düşük ailelerde kadınların aile içi şiddet algılarının tespit edilmesi amacıyla yapılmıştır. Kayseri ilinde yaşayan sosyo-ekonomik düzeyi düşük ve yüksek toplam 235 kadınla birebir anket uygulaması yapılmıştır. Sosyo-ekonomik düzeyi düşük ailelerde kadınların aile içi şiddet algılarında sosyo-ekonomik düzeyi daha iyi olanlara göre farklılıkları tespit etmek amacıyla, toplamda kırk altı sorudan oluşan anket uygulaması yapılmıştır. Sosyo-ekonomik düzeyi düşük ailelerde kadınların aile içi şiddet algıları arasında sıkı bir bağ kurulamamakla beraber bazı anket sorularında sosyo-ekonomik düzeyin şiddet algısını etkileyebildiği sonucu çıkarılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Şiddet, sosyo-ekonomik düzey, şiddet algısı, Kayseri ili, kadın ve şiddet.

ABSTRACT

GÜNER Gülizar Ayça. The perception of domestic violence of women from families of lower level socio-economic background: The study named “The Kayseri Example”, Master’s Thesis, Kırıkkale, 2015.

The perception of domestic violence of women from families of lower level socio-economic background: The study named “The Kayseri Example” was conducted with the aim of determining whether or not there is a link between the socio-economic level of families and the domestic violence. It was also to find if the perception of domestic violence of women from those families are affected by their lower level socio-economic life style. To this end, a survey was conducted on 235 women residing in the Province of Kayseri , who come from aforementioned family background. Although a tight link between the socio-economic level and the perception of domestic violence could not be established, some questions directed in the survey suggest that the former may affect the latter.

Keywords: Violence, socio-economic level, the perception of violence, the province of Kayseri, woman and violence.

KISALTMALAR

AAK	:	Aile Araştırma Kurumu
ASAGM	:	Aile Sosyal Araştırmalar Genel M¼d¼rl¼ę¼
KSGM	:	Kadının Stat¼s¼ Genel M¼d¼rl¼ę¼

TABLÖLAR

	Sayfa
Tablo 1- Katılımcıların Yaş Dağılımı.....	38
Tablo 2- Katılımcıların Medeni Halleri.....	39
Tablo 3- Katılımcıların Eş Eğitim Durumu.....	39
Tablo 4- Katılımcıların Eğitim Durumu.....	40
Tablo 5- Hangi Davranış Şiddettir?.....	40
Tablo 6- Aile İçi Şiddete Maruz Kaldınız Mı?.....	41
Tablo 7- Aylık Gelir ve “Aile İçi Şiddete Maruz Kaldınız Mı?” Dağılımı.....	43
Tablo 8- Aile İçi Şiddete Hangi Sıklıkla Maruz Kaldınız?.....	44
Tablo 9- Aile İçi Şiddete Kim Tarafından Maruz Bırakıldınız?.....	45
Tablo 10- Aile İçi Şiddete Maruz Kalmanızın Nedeni Nedir?.....	46
Tablo 11- Aile İçi Şiddete Maruz Kaldığınızda Herhangi Bir Yerden Yardım Talep Ettiniz Mi?.....	48
Tablo 12- Aylık Gelir ve “Aile İçi Şiddete Maruz Kaldığınız Zaman Herhangi Bir Yerden Yardım Talep Ettiniz Mi?” Dağılımı.....	49
Tablo 13- Herhangi Bir Yerden Yardım Talep Ettiyseniz Nereleden veya Kimlerden Yardım İstediniz?.....	50
Tablo 14- Herhangi Bir Yerden Yardım Talep Etmediyseniz Nedenini Açıklar Mısınız?.....	51
Tablo 15- Aile İçi Şiddete Maruz Kalınca Herhangi Bir Yerden Psikolojik Destek Aldınız Mı?.....	53
Tablo 16- Psikolojik Destek Aldıysanız Kimlerden Aldınız?.....	54
Tablo 17- Aile İçi Şiddet Uyguladınız Mı?.....	60
Tablo 18- Aile İçi Şiddet Uyguladıysanız Kimlere Uyguladınız?.....	61
Tablo 19- Aile İçi Şiddete Başvuruyorsanız Bunu Hangi Sıklıkla Yapıyorsunuz?....	63
Tablo 20- Aile İçi Şiddete Başvuruyorsanız Nedenlerini Açıklayınız?.....	64
Tablo 21- Şiddete Başvurmak Sizce Bir Çözüm Yolu Mudur?.....	66
Tablo 22- Sizce Kadına Kimlerin Şiddet Uygulama Hakkı Vardır?.....	67
Tablo 23- Şiddet Bazen Gereklidir.....	68

Tablo 24- Aylık Gelire Göre “Şiddet Bazen Gereklidir.” Yargısının Dağılımı.....	69
Tablo 25- Kadına Yönelik Şiddet, Derecesi Çok Değilse Mazur Görülebilir.....	70
Tablo 26- Aylık Gelire Göre “Kadına Yönelik Şiddet, Derecesi Çok Değilse Mazur Görülebilir” Yargısının Dağılımı.....	71
Tablo 27- Terbiye Amaçlı Şiddet Desteklenebilir.....	72
Tablo 28- Aylık Gelire Göre “Terbiye Amaçlı Şiddet Desteklenebilir.” Yargısının Dağılımı.....	73
Tablo 29- Dayak Varsa Eşler Boşanmalıdır.....	74
Tablo 30- Erkeği Şiddete Kadın Tahrik Eder.....	75
Tablo 31- Aylık Gelire Göre “Erkeği Şiddete Kadın Tahrik Eder” Yargısının Dağılımı.....	75
Tablo 32- Kadına Yönelik Şiddet Haklı Gerekçesi Olduğunda Kabul Edilebilir Bir Şeydir.....	76
Tablo 33- Aylık Gelire Göre “Kadına Yönelik Şiddet Haklı Gerekçesi Olduğunda Kabul Edilebilir Bir Şeydir.” Yargısının Dağılımı.....	77
Tablo 34- Erkek, Eşine Bazen Fiziksel Şiddet Gösterebilmelidir.....	78
Tablo 35- Aylık Gelire Göre “Erkek, Eşine Bazen Fiziksel Şiddet Gösterebilmelidir.” Yargısının Dağılımı.....	79
Tablo 36- Kocasının Beklentilerini Yerine Getirmezse Kadına Şiddet Uygulanabilir.....	80
Tablo 37- Aylık Gelire Göre “Kocasının Beklentilerini Yerine Getirmezse Kadına Şiddet Uygulanabilir.” Yargısının Dağılımı.....	81
Tablo 38- Eğer Erkek, Kadına Şiddet Uygularsa Tutuklanmalıdır.....	84
Tablo 39- Kadınların Bazı Davranışları Şiddet Görmelerini Gerektirir.....	85
Tablo 40- Kadına Yönelik Şiddet, Kadının Kışkırtması Söz Konusu Olduğunda Kabul Edilebilir.....	86
Tablo 41- Aylık Gelire Göre “Kadına Yönelik Şiddet Kadının Kışkırtması Söz Konusu Olduğunda Kabul Edilebilir Bir Şeydir.” Yargısının Dağılımı.....	87
Tablo 42- Kadın Erkek Arasındaki Tartışmanın İçine Dayak Girerse Sevgi Bağı Yok Olur.....	88

Tablo 43- Dayak Bir Terbiye Aracıdır.....	88
Tablo 44- Erkek Şiddet Uygularsa Kesinlikle Eşler Boşanmalıdır.....	89
Tablo 45- Eğitim Durumuna Göre “Erkek Şiddet Uygularsa Kesinlikle Eşler Boşanmalıdır.” Yargısının Dağılımı.....	90
Tablo 46- Kadın Aile İçi Şiddete Maruz Kalıyorsa Devlet Tarafından Koruma Altına Alınmalıdır.....	91
Tablo 47- Eğitim Durumuna Göre “Kadın Aile İçi Şiddete Maruz Kalıyorsa Devlet Tarafından Koruma Altına Alınmalıdır.” Yargısının Dağılımı.....	93
Tablo 48- Şiddet Çözüm Değildir.....	94
Tablo 49- Aylık Gelire Göre “Şiddet Çözüm Değildir.” Yargısının Dağılımı.....	95
Tablo 50- Evdeki Kararları Erkek Almalıdır Kadın Da Buna Uymalıdır.....	96
Tablo 51- Eğitim Durumuna Göre “Evdeki Kararları Erkek Almalıdır Kadın Da Buna Uymalıdır.” Yargısının Dağılımı.....	96
Tablo 52- Kadın Kocasının Söylediklerini Sorgularsa Koca Dayak Atabilir.....	97
Tablo 53- Aylık Gelire Göre “Kadın Kocasının Söylediklerini Sorgularsa Koca Dayak Atabilir.” Yargısının Dağılımı.....	98
Tablo 54- Kadın Kocasına Karşı Geldiği Zaman Kesinlikle Cezalandırılmalıdır.....	99
Tablo 55- Aylık Gelire Göre “Kadın Kocasına Karşı Geldiği Zaman Kesinlikle Cezalandırılmalıdır.” Yargısının Dağılımı.....	100
Tablo 56- Kadın Kocasına Her Şartta İtaat Etmelidir.....	101
Tablo 57- Şiddet Gören Kişi Karşısındakine Benzer Şekilde Karşılık Verebilir....	101

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖNSÖZ.....	i
ÖZET.....	ii
ABSTRACT.....	iii
KISALTMALAR.....	iv
TABLolar.....	v
İÇİNDEKİLER.....	viii
GİRİŞ.....	1
BİRİNCİ BÖLÜM: KADINA YÖNELİK ŞİDDET.....	3
1.1. ŞİDDET TANIMI.....	3
1.2. KADINA YÖNELİK ŞİDDET TÜRLERİ.....	5
1.2.1. Fiziksel Şiddet.....	5
1.2.2. Psikolojik Şiddet.....	8
1.2.3. Cinsel Şiddet.....	9
1.2.4. Ekonomik Şiddet.....	11
1.3. AİLE İÇİ ŞİDDET.....	12
1.4. KADINA YÖNELİK AİLE İÇİ ŞİDDET.....	13
1.5. KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN NEDENLERİ.....	16
1.6. KADIN KİMLİĞİ VE KADINDAN BEKLENEN ROLLER.....	18
1.7. SOSYO-EKONOMİK DÜZEY VE ŞİDDET ALGISI.....	20
İKİNCİ BÖLÜM: TÜRKİYE’DE KADINA YÖNELİK ŞİDDET ÜZERİNE YAPILAN ÇALIŞMALAR.....	23
2.1. TÜRKİYE’DE KADINA YÖNELİK ŞİDDET.....	23
2.2. TÜRKİYE’DE KADINA YÖNELİK ŞİDDET ÜZERİNE YAPILAN ÇALIŞMALAR.....	26
2.2.1. Sosyo-Ekonomik Düzey ve Kadına Yönelik Şiddet.....	26

viii

2.2.2. Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği ve Kadına Yönelik Şiddet.....	31
2.2.3. Eğitim Düzeyi ve Şiddet.....	34
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: SOSYO-EKONOMİK DÜZEYİ DÜŞÜK AİLELERDE	
KADINLARIN AİLE İÇİ ŞİDDET ALGISI ALAN ARAŞTIRMASI.....	37
3.1. ARAŞTIRMANIN AMACI VE KONUSU.....	37
3.2. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ.....	37
3.2.1. Varsayımlar.....	38
3.2.2. Evren ve Örneklem.....	38
3.2.3. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	38
3.3. ARAŞTIRMA BULGULARI.....	38
3.3.1. Katılımcıların Demografik Özellikleri.....	38
3.3.2. Katılımcıların Şiddet ve Aile İçi Şiddete İlişkin Değerlendirmeleri....	40
3.3.3. Katılımcıların Şiddet ve Aile İçi Şiddete İlişkin Değerlendirmeleri	
Üzerine Tartışma.....	55
3.3.4. Genel Değerlendirme.....	65
3.3.5. Katılımcıların Şiddet Olgusuna İlişkin Tutum ve Değer Yargıları.....	68
3.3.6. Katılımcıların Şiddet Olgusuna İlişkin Tutum ve Değer Yargıları	
Üzerine Tartışma.....	82
3.3.7. Katılımcıların Şiddet Olgusuna İlişkin Tutum ve Değer Yargıları	
Üzerine Değerlendirme.....	102
SONUÇ.....	106
KAYNAKÇA.....	110
EKLER.....	114

GİRİŞ

Bu tez çalışmasında kullanılan anket soruları Mutlu Çocuklar Derneği Yayınları'ndan çıkan *Kadına Yönelik Şiddet Algısı- Kadın ve Erkek Bakış Açılılarıyla* kitabından aynen alınmıştır. Aile içi şiddet aile kurumunun başlangıcından itibaren var olmuş ve bundan sonra da var olmaya devam edecek bir olgudur (Şenol ve Yıldız, 2013:1). Şiddet sadece ekonomik düzeyle, eğitim seviyesiyle ya da kısacası tek bir faktörle açıklanamayacak bir kavramdır. Şiddete maruz kalan ya da şiddete maruz bırakılan kadın ya da çocuk hayatlarındaki şiddet kavramını unutamamaktadırlar. Şiddete maruz kalanın içinde bulunduğu psikoloji tüm topluma zarar verebilmektedir.

Türk toplumunda var olan toplumsal cinsiyet eşitsizliği erkeğe güç kazandırmakta ve bir bakıma uygulanan şiddeti meşru kılabilir. Kadının bir adım geride durması ve eşine her zaman itaat etmesi gerektiğine olan inanç şiddeti besleyen öğelerdendir.

Şiddet son zamanlarda evde, sokakta, markette, alış-veriş merkezinde, televizyon ekranlarında, internette vb gibi yerlerde sıkça karşımıza çıkmaktadır. Kitle iletişim araçlarında ise en dikkat çeken ve en sık konuşulan aile içi şiddet ve kadına yönelik şiddet olarak gözükmektedir. Kadınların aile içinde eşleri tarafından şiddete maruz kalmaları toplumumuzun kanayan yarasıdır. Kadınların haklarını çok fazla bilemeyeşleri, erkeklerin yetiştirilme tarzı ve erkeğe üstünlük atfedilmesi, kadınların ev içinde işlerini yapmaları gereken adeta bir ev eşyası gibi görülmeleri, toplumsal cinsiyet eşitsizliği, sosyo-ekonomik düzey ve eğitim gibi birçok nedenle kadınlar eşleri tarafından şiddete maruz kalabilmektedirler.

Şiddete maruz kalan taraf olarak kadınları incelediğimiz bu çalışmada şiddetin sosyo-ekonomik düzeyle bir bağlantısının olup olmadığına bakılmıştır. Yapılan araştırmalara bakıldığında şiddetin sosyo-ekonomik düzeyle yakından ilişkisi bulunmakla beraber, sosyoekonomik düzeyi düşük ailelerde şiddetin daha fazla yaşandığını söylemek doğru olmayacaktır. Araştırmalarda karşımıza çıkan bir diğer önemli sonuç sosyo-ekonomik düzeyi yüksek olan ailelerde de şiddet unsurunun varlığıdır. Ancak sosyo-ekonomik düzeyi yüksek kadınların hukuki, sosyal birçok hakkını biliyor olması ve bunları savunuyor olması şiddeti daha az görünür kılmaya çalışmaktadır.

Bu çalışmada öncelikle şiddet kavramı, aile içi şiddet, kadına yönelik aile içi şiddet, kadın kimliği ve kadından beklenen roller, Türkiye’de kadına yönelik şiddetle alakalı yapılan çalışmalar ve sosyo-ekonomik düzeyle şiddet arasındaki bağlantı anlatılmaya çalışılmıştır. Bu araştırma Kayseri ilinde yaşayan sosyo-ekonomik düzeyi düşük, 18 yaş şt evli 235 kadınla yapılmıştır. Sosyo-ekonomik düzey ve kadınların aile içi şiddet algısı arasında bağ kurulabilse de sosyo-ekonomik düzeyi yüksek ailelerde de şiddet algısı bazı noktalarda benzerlik göstermektedir. Araştırmada sosyo-ekonomik düzeyi yüksek olan katılımcı sayısının az olması araştırma sınırlılıklarındandır.

Katılımcılar konu şiddet olunca bazen duygularını açıklayabilmekte bazense tam olarak duygularını ifade etmekten kaınabilmekteler. şiddet, başta maruz kalan kadını duygusal ve psikolojik anlamda yaralamakla beraber çocuklara da ciddi anlamda zarar verebilmektedir. şiddet, sadece fiziki boyutta kalmayıp psikolojik olarak da zararlara yol açabilmektedir.

Araştırma sosyo-ekonomik düzey ve şiddet arasındaki ilişkiyi belirleyebilmek, daha önce bu konuyla alakalı yapılmış benzer konuları irdeleyebilmek ve bunlarla beraber bir sonuç çıkartabilmek adına yapılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

KADINA YÖNELİK ŞİDDET

1.1. ŞİDDET TANIMI

Şiddet başta şiddete maruz kalan bireyden başlayarak aileyi, akrabaları, kısacası toplumu etkileyen, toplumda birtakım sıkıntılara sebebiyet veren, ciddiyeyle üzerinde durulması gereken ve araştırılması gereken bir konudur. Şiddet türü ne olursa olsun sosyal kaynaklı bir sorundur.

Şiddet kavram olarak çok geniş anlamları içerisinde barındırdığı için tek bir cümle ile şiddeti tanımlamak yetersiz olacaktır. Her toplum ve her bireyin şiddete bakışı ve şiddeti algılayışı farklı olduğundan şiddetin çeşitli tanımlarıyla karşılaşmaktayız.

ASAGM' in şiddeti tanımlayışı şu şekildedir: “Şiddet; fiziksel, psikolojik, ekonomik ya da cinsel içerikli birtakım eylemlerde bulunmak suretiyle, bu eylemlere maruz kalan kimselerin maddi-manevi bütünlüğünü, temel hak ve özgürlüklerini ihlal eden ya da geçici süre ile bu hakların kullanılmasını engelleyen her türlü eylemi ifade etmektedir.” “Şiddet” kelimesine ayrıntılı bir şekilde bakıldığında neler görmekteyiz? Şiddetin kavramsal, etimolojik, hukuksal açıdan birçok tanımı bulunmaktadır. Şiddetin kavram olarak tanımlarına bakalım. Erten ve Ardalı şiddeti kavram olarak şu şekilde açıklamaktadırlar: "Saldırganlık, hakim olmak, yenmek, yönetmek amacı ile güçlü, şiddetli, etkili bir hareket, fiil, işlem: bir işi bozma engelleme, boşa çıkarmaya karşı düşmanca, yaralayıcı, hırpalayıcı veya tahrip edici (yıkıcı, yok edici) amaç taşıyan bir davranıştır." (Erten ve Ardalı, 1996: 43). Dursun, şiddetin ihlal, kuvvet ve olumsuzlama gibi kavramları içerdiğinden bahseder. Dewey' e göre şiddet “yanlış kullanımlı kuvvet güç ya da enerji” dir. Hegel' e göre şiddet bir olumsuzlamadır (akt. Dursun, 2011: 1-18).

Kocacık, şiddetin geçici ya da sürekli, doğrudan veya dolaylı, dar veya geniş anlamları olabileceğini söyler. Bununla birlikte şiddetin zamana ve topluma göre değişebileceğini ifade eder (Kocacık, 2009: 1-7). Şiddet zamana ve topluma göre değişebileceğinden her zamanın ve her toplumun şiddeti algılayışı ve şiddete bakışı birbirinden farklı olmaktadır. Bu yüzden de şiddetin çok fazla tanımı bulunmaktadır.

Dünya Sağlık Örgütü şiddeti şu şekilde tanımlamaktadır: “Sahip olunan gücün ve iktidarın, fiziksel ya da ruhsal bir yaralanmaya ve kayba neden olacak biçimde bir başka insana, kendine, bir gruba ya da bir topluma doğrudan ya da dolaylı yolla uygulanmasıdır.” Şiddet sadece bireye uygulanan ya da birey üzerinde tahribata yol açan bir olgu olmaktan ziyade bir grubu, aileyi ya da toplumu da hedef alabilmektedir.

Şiddet Türkiye’de ve dünyada sıklıkla yaşanan ve önemli tedbirleri gerektiren bir kavramdır. Özerkmen, uygarlık geliştikçe şiddetin azalacağı yönündeki öngörülerin aksine şiddetin farklı boyutlarda ve yoğunlukta bütün dünyada yaşandığını ifade etmektedir (Özerkmen, 2012:2). Geçmişe dönülüp bakıldığında şiddet her zaman yaşanmış ancak her toplumda şiddetin şekilleri farklı olmuştur. Şiddet günümüz şartlarında suç olarak kabul edilmektedir (Şenol ve Yıldız: 2013, 3).

Şiddet olgusu toplumsal kültürle yakından ilgilidir. İnsanın içinde doğup büyüdüğü ailesi insan için çok önemli bir yerdedir. Çocukluktan itibaren görüp yaşadığı ve öğrendiği birtakım kalıplar insanı belli noktalara yönlendirmekte etkili olmaktadır. İnsan, ailesiyle olan yaşantısındaki olaylardan dolayı ya da doğrudan etkilenebilmektedir. Ailesinde şiddete doğrudan maruz kalan çocuk veya çocuğun içinde bulunduğu ailedeki fertlerden herhangi birisinin şiddete uğraması çocuğu etkilemektedir. Şiddete eğilimli ya da şiddeti doğrudan uygulayan kişiyle bir arada yaşamak insanda psikolojik sıkıntılar meydana getirebilir.

Şiddet sadece şiddete maruz bırakılanı etkilemekle kalmayıp etrafındaki insanlarda da olumsuz yaralar bırakabilmektedir. Şiddetin normalleşmesi ve şiddete maruz kalan tarafından önemslenmemesi bazen şiddet uygulayıcısına da rahatlık sağlayabilmektedir. Bütün bunların üzerinde etkili olan algı erkeğin üstün konumda görülmesi algısıdır. Toplumsal cinsiyetin erkeğe yüklediği birtakım olumsuz roller, aile içerisinde kadına çizilen sınırlar kimi zaman şiddeti beslemektedir.

Medya, şiddet üzerinde etkili olan faktörlerdendir. Medyada öne çıkan haberler, diziler şiddeti yansıtabilmektedir. Şiddetin normal bir biçimde medyada ya da dizilerde ön plana çıkarılması toplumda farklı yanlış algılara sebebiyet verebilmektedir. Örneğin; dizideki şiddet uygulayıcısıyla kendi yaşamını

özdeşleştiren birey kendini haklı kılabilmektedir. Palabıyıkoglu, sosyal değişme ve kalkınmanın hızlı olduğu ülkemizde değişen ve gelişen değerlerin bireye öğretilmesinde kitle iletişim araçlarının etkili olduğunu belirtir. Bunun için de toplumu bilgilendirme ve yönlendirme de kitle iletişim araçlarına sorumluluk düşmektedir (Palabıyıkoglu, ty: 123).

Şiddetin etki alanı çok geniş olduğundan şiddetin dikkatli bir şekilde incelenmesi gerekmektedir. Şiddeti doğru anlayabilmek ve onun üzerine konuşabilmek için de şiddetin türlerini açıklamalıyız.

1.2. KADINA YÖNELİK ŞİDDET TÜRLERİ

Şiddet denilince zihinde canlanan ve genel toplum algısı öncelikle fiziksel şiddettir. Ancak şiddet çok geniş anlamları içerisinde barındıran ekonomik, psikolojik, cinsel anlamları da bulunan bir olgudur.

1.2.1 Fiziksel Şiddet

Fiziksel şiddet toplum tarafından genellikle tokat atma, vurma gibi algılanmaktadır. Fiziksel şiddetin bireye zararı sadece görüntüde kalmayıp psikolojik olarak da sıkıntılara yol açabilmektedir. Fiziksel şiddet birçok kavramı içerisinde barındıran geniş bir tanımı içermektedir.

Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü çalışmasında fiziksel şiddet tanımı şu şekildedir:

Tokat atmak, tekmelemek, yumruklamak, hırpalamak, kolunu bükmek, boğazını sıkmak, bağlamak, saçını çekmek, kesici veya vurucu aletlerle yaralamak, kezzap veya kaynar suyla yakmak, vücudunda sigara söndürmek, ellerini ayaklarını ezmek, sakat bırakmak, işkence yapmak, sağlıksız koşullarda yaşamaya mecbur bırakmak, sağlık hizmetlerinden yararlanmasına engel olarak bedensel zarar görmesine neden olmak gibi eylemler fiziksel şiddettir (KSGM, t.y: 7).

“Türkiye’ de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet” araştırması sonuçlarına göre Türkiye genelinde hayatının herhangi bir döneminde fiziksel şiddete maruz kaldığını belirtenlerin oranı %39’ dur. Ülke genelinde kadınlara sorulan fiziksel şiddet içeren

davranışlar arasında en fazla belirtilen şiddet biçimi “tokat atma ya da bir şey fırlatma” olarak belirtilmiştir. Kadınlara kendilerine son 12 ayda tokat atılma sıklığı sorulduğunda kadınların üçte ikisinden fazlası bu davranışın birden fazla kez tekrarladığını ifade etmişlerdir. Araştırmacılara göre bu davranışın birden fazla kez tekrarlaması, tokat atmanın geçici bir tepki olmadığı, birlikte olunan kişinin bunu alışkanlık haline getirdiği belirtilmektedir. Yaş grubu, eğitim ve refah düzeyi ile fiziksel şiddet arasındaki bağlantıya bakıldığında ise ileri yaş gruplarında, daha az eğitilmiş kadınlarda ve düşük refah düzeyindekilerde daha fazla fiziksel şiddete rastlandığını araştırma sonuçları bize göstermektedir. Yaşamın herhangi bir döneminde maruz kalınan fiziksel şiddet yaygınlığı eğitim düzeyinin artması ile azalmaktadır (KSGM, 2009: 46-56).

Görüldüğü üzere fiziksel şiddet birçok faktörle bağlantılı olarak karşımıza çıkmaktadır. Eğitim, ekonomik düzey, yaşanan bölge gibi faktörler fiziksel şiddetle yakından ilgili gözükmektedir. KSGM: “Fiziksel şiddetin en ağır biçimlerinden birinin de töre/namus bahanesiyle kadına uygulanan şiddet” olduğunu belirtmektedir.

Arat ve Altınay’ın çalışmasına baktığımızda ülkemizde her üç kadından birinin fiziksel şiddete maruz kaldığını, kadınların eğitim düzeylerinin artmasıyla beraber fiziksel şiddet görme oranının düştüğünü, okuma-yazma bilmeyen kadınların en az bir defa dayak yeme oranları %43 iken yüksek öğrenim görmüş kadınlarda bu oranı %12 olarak görmekteyiz (Altınay ve Arat: 2007). Eğitim düzeyinin artması kadınlarda bilinçlilik seviyesini yükseltmekte ve kadının şiddete maruz kalması durumunda ne yapacağını biliyor olması şiddeti engelleyebilmektedir. Her zaman kadının eğitim seviyesinin yüksek olması maalesef şiddeti engelleyememektedir.

İstanbul’da 116 çift ile görüşülerek yapılan bir çalışma kadınların %44’ünün en az bir kere eşinin fiziksel şiddetine maruz kaldığını ortaya koymuştur. Kadınların %55’i ise kadınların dövülmeyi hak edebileceği durumlar olduğunu belirtmişlerdir (akt Dişsiz ve Şahin, 2008: 53-54). Şiddetin kadınlar tarafından haklı gerekçelerle kabul ediliyor olması, bu noktadaki algının önemle üzerinde durulmasını gerektirmektedir. Kendi çalışmamda katılımcıların %18.9’u şiddeti fiziksel olarak tanımlamışlardır. “Kadına yönelik şiddet haklı gerekçesi olduğunda kabul edilebilir

bir şeydir.” yargısını görüşmecilerin %10.2’si onayladıklarını belirtmişlerdir. Bakıldığında kadınların şiddet uygulayana bu şekilde rahatlık sağladıklarını görmekteyiz.

Dünya Sağlık Örgütü’nün 2002 raporuna göre, dünya genelinde toplum içinde yapılan 48 araştırmada kadınların %10 ila %69’ unun eşleri veya partnerleri tarafından hayatlarında en az bir kez fiziksel şiddete maruz kaldıkları belirtilmiştir (akt Yetim ve Şahin: 2005). Çanakkale’ de yapılan bir çalışmada görüşmeye katılan kadınların %43.4’ü fiziksel şiddete uğradıklarını belirtmişlerdir. Fiziksel şiddet davranışları içinde ilk üç sırada itme, eşya fırlatma ve tokat atma yer almaktadır. Çalışmaya göre fiziksel şiddet en fazla ilkokul mezunu, en az ise okuryazar olmayan kadınlarda görülmüştür (Tanrıverdi ve Şıpkın: 2008). Eğitim durumuna göre şiddete maruz kalma değişkenlik gösterebilmektedir.

Güler ve arkadaşlarının Sivas ilinde yaşayan 15-49 yaş arası 162 evli kadınla yapmış oldukları araştırmada kadınların %40.7’sinin aile içi şiddete maruz kaldığını, katılımcıların şiddeti tanımlamaları istendiğinde ise yarısından çoğunun şiddeti fiziksel olarak tanımladıklarını görmekteyiz (Güler ve ark., 2005). Görüldüğü gibi şiddet sadece fiziksel olarak algılanmakta ve bu kapsamda tanımlı yapılmaktadır.

Geleneksel kabullerimizde kadının rol ve sorumlulukları çok fazladır. Örneğin kadından sabırlı olması, ev işlerini aksatmaması gibi vazifeleri bulunmaktadır. Bu vazifeleri aksattığında hem eşi hem de toplum tarafından bir baskıya maruz kalabilmektedir. Evliliğin ilk zamanlarında kadının eşi tarafından maruz kaldığı fiziksel şiddete karşı koyamaması, şiddet gördüğü halde evini bırakamaması, yardım istediği kişilerden sabırlı olması gerektiğinin söylenmesi, şiddet uygulayıcısının şiddete devam etmesine neden olmaktadır. Kadınların haklarını bilememesi, bilseler dahi uygulamaya koyamamaları, fiziksel şiddetin devam etmesine neden olmaktadır (Şenol ve Yıldız, 2013:9). Bu kapsamda kadınların doğru bilinçlendirilmeleri ve kendilerini ifade edebilmeleri sağlanmalıdır.

Fiziksel şiddet sadece görüntüde kalmayıp bireyde psikolojik olarak da tarifi güç izler bırakabilmektedir. Katılımcıların %18.9’ u şiddeti sadece fiziksel şiddet olarak tanımlamış ve şiddetin diğer boyutlarını şiddet olarak tanımlamamışlardır.

Sayı az gibi gözükse de şiddetin sadece fiziksel olduğunu düşünmek ve diğer boyutlarını değerlendirememek noktasında sıkıntı yaşandığının bir göstergesidir. Fiziksel şiddete çocuklukta şahit olan kadın evliliğinde de bu durumu yaşadığında şiddeti kendi kafasında bir döngü olarak düşünebilmektedir. Bu durumu kendi çocuğuna yansıtabilmekte ve ailede bu olay tekrar edebilmektedir.

1.2.2. Psikolojik Şiddet

Psikolojik, duygusal ya da sözel şiddet olarak adlandırılan şiddet türü aslında birçok kadın tarafından şiddet olarak algılanmamaktadır. Erkeğin sürekli kadının nasıl davranması gerektiği ile alakalı onu yönlendirmeye çalışması, korkutması, tehdit etmesi ya da birtakım haklardan bilerek ve isteyerek mahrum bırakması psikolojik şiddeti oluşturan bazı öğelerdendir. Kadının zamanla bu süreci içselleştirip bunu şiddet olarak görmemesi psikolojik şiddetin şiddet olarak algılanmasını geri planda bırakmaktadır.

Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü psikolojik şiddeti şu şekilde açıklamaktadır:

Bağırmak, korkutmak, küfür etmek, tehdit etmek, hakaret etmek, ailesiyle akrabalarıyla, komşularıyla, arkadaşlarıyla ya da başkalarıyla görüştürmemek, eve kapatmak, küçük düşürmek, çocuklarından uzaklaştırmak, kıskançlık bahanesiyle sürekli kontrol altında tutmak, başka kadınlarla kıyaslamak, kadının nasıl giyineceği, nereye gideceği, kimlerle konuşacağı konusunda baskı yapmak, kadının kendini geliştirmesine engel olmak gibi eylemler psikolojik şiddettir (KSGM, ty).

Kadına yönelik şiddet sadece fiziki görüntüsüyle kalmıyor aynı zamanda psikolojik olarak da kadınları etkiliyor. Fiziksel şiddet beraberinde psikolojik şiddeti de getiriyor. Örneğin kadın sadece gözü morarmakla, bir yerinin kanamasıyla fiziksel şiddete maruz bırakılıyor, ancak kadın psikolojik olarak da bundan etkileniyor. Katılımcıların anket yapılırken sözlü olarak ifade ettikleri hatta anket kağıtlarına görüş olarak yazdıkları cümlelerde psikolojik şiddetin izlerini görebilmekteyiz. Katılımcılardan bazıları “Keşke kalkıp dövse ama o lafları etmese...” dediklerine

şahit olunca psikolojik şiddetin önemle üzerinde durulması gereken bir kavram olduğunu bizlere hatırlatmaktadır.

Sözel, psikolojik, duygusal şiddet diye adlandırdığımız şiddet türü farkında olmadan kadınları etkileyebilmekte ve onlar da duygusal birtakım problemler yaratmaktadır. Şenol ve Yıldız'a göre sözel şiddete daha fazla maruz kalanlar kadınlardır. Bunda kadınların duygusal olmaları faktörü etkilidir (Şenol ve Yıldız: 2013, 10). Sözel şiddetin başlangıçta fark edilmemesi, fark edildikten sonra da kabul edilmemesi kadınlarda farklı sıkıntılara sebebiyet verebilmektedir. Bu durum, zamanla tepki veremeyen, aile ve iş yaşamında da geri planda kalmayı tercih eden kadınları ortaya çıkarmaktadır. Aile Araştırma Kurumu'nun kadınlarla yapmış olduğu çalışmada sözel şiddet sıklığı kentsel bölgede %62, kırsal alanda ise %42 olarak belirtilmiştir.

Kadının birlikte yaşadığı eşi tarafından psikolojik şiddete maruz bırakılması, örneğin aşağılanması, arkadaşlarının ya da akrabalarının, çocuklarının yanında küçük düşürülmesi gibi faktörler onu daha çok etkilemektedir. Evde sürekli birlikte vakit geçirdiği eşi tarafından kadının psikolojik şiddete tanık olması kadını farklı alanlarda etkilemektedir.

1.2.3. Cinsel Şiddet

Cinsellik hakkında konuşulması zor olan bir kavram olarak algılandığından şiddetin cinselliğinin de anlatılması güçtür. Her şiddet türü gibi cinsel şiddet de geride ciddi psikolojik travmalar bırakmaktadır.

Cinsel şiddetin farklı tanımları bulunmaktadır. Yetim ve Şahin'e göre "Cinsel şiddet, cinselliğin bir tehdit, sindirme ve kontrol etme aracı olarak kullanılmasıdır" (Yetim ve Şahin,t.y.:49). Cinselliğin kadın üzerinde bir baskı olarak kullanılması, kadının bedeninin hiçe sayılması ve ona saygı duyulmaması da cinsel şiddeti oluşturan şeylerdendir. KSGM'nin cinsel şiddeti tanımlayışı şu şekildedir:

Evli olduğu kişi bile olsa kadını istemediği yerde, istemediği zamanda, istemediği biçimlerde cinsel ilişkiye zorlamak(tecavüz), başkalarıyla cinsel ilişkiye zorlamak, cinsel organlara zarar vermek, çocuk doğurmaya ya da doğurmamaya, kürtaja,

enseste(akrabalar arası cinsel taciz ve tecavüz), fuhşa zorlamak, zorla evlendirmek, telefonla, mektupla ya da sözlü olarak cinsel içerikli rahatsızlık verici davranışlarda bulunmak gibi eylemler cinsel şiddettir (KSGM, t.y.: 8).

Cinsel şiddet içeren davranışlar çok fazladır. KSGM'nin yapmış olduğu çalışmada Türkiye genelindeki her 100 kadından 11'i hayatının herhangi bir döneminde, çeşitli nedenlerle korktuğu halde cinsel ilişki yaşadığını belirtirken, her 100 kadından 9'u zorla cinsel ilişkiye zorlandığını ifade etmiştir. Kadının istemediği halde cinsel ilişkiye zorlanması kadın açısından sıkıntılı bir süreci başlatmaktadır.

Cinsel şiddeti besleyen ya da ortaya çıkaran birçok faktör bulunmaktadır. Erkeğin her türlü ihtiyacının erkeğin istediği yer ve zamanda gerçekleşmesi gerektiğini düşünen toplumdaki bireyler, kadının benliğinin hiçe sayıldığını, onun da fikirlerinin ve isteklerinin olabileceğini de gözden geçirmelidirler. Şenol ve Yıldız bu durumu şu şekilde ifade etmektedirler:

Toplumda yaygın olan kadının erkeğin cinsel ihtiyaçlarını sorgulamaksızın karşılamasının gerekliliğine olan inanç ve erkeğin ihtiyaçlarının olduğu, kadının da bu ihtiyaçları karşılama zorunluluğunun olduğu, kadının bireysel istek ve düşüncelerinin ikinci planda olduğu veya olması gerektiği yönündeki toplumdaki yaygın inancın kadına uygulanan cinsel şiddetin temelindeki öge olduğu kabul edilmektedir (Şenol ve Yıldız,2013:11,12).

Fiziksel ve cinsel şiddet bazen bir arada bulunabiliyor. Fiziksel şiddete maruz kalan kadın aynı zaman da cinsel şiddete de maruz bırakılabiliyor. Mor Çatı Vakfı'nın belirttiği gibi: “Şiddete rağmen uyumlu, doyumlu bir cinsel yaşamları olduğunu söyleyen kadınların sayısı çok az” (Mor Çatı Vakfı, 1996: 26). “*Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet*” başlıklı çalışmada kadınların cinsel şiddet görme yüzdeleri kırdan %18 iken kentte bu oran %14 olarak göze çarpmaktadır. Fiziksel ve cinsel şiddet beraber yaşanırken fiziksel şiddet oranları daha yüksek çıkmaktadır. Bunun sebebi ise cinsel şiddetin çok fazla konuşulamaması ve paylaşılamamasıdır (Karal ve Aydemir: 2012, 28). Cinsel şiddetin gizli kalmış bir şiddet olduğunu değerlendirebiliriz.

Altınay ve Arat'ın yapmış oldukları çalışmada cinsel şiddetle alakalı önemli veriler bulunmaktadır. Araştırmada kadınların %14'ü eşleri tarafından en az bir kez istemediği zamanlarda cinsel ilişkiye zorlandıklarını ifade etmişlerdir. Cinsel şiddet uğrayanların %67'si aynı zamanda fiziksel şiddete de maruz kaldıklarını bildirmişlerdir (Altınay ve Arat: 2007, 87). Fiziksel şiddet kimi zaman cinsel şiddetle birlikte ortaya çıkabilmektedir.

KSGM'nin yapmış olduğu "*Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet*" çalışmasına bakıldığında da ülke genelinde evlenmiş kadınların %15'i cinsel şiddet içeren davranışlardan en az birini yaşamışlardır. Ülke genelindeki kadınların %39'u fiziksel şiddet, %15'i cinsel şiddet yaşadıklarını belirtmişler, kadınların %42'si ise iki şiddet türünden en az birini yaşadıklarını belirtmişlerdir. Fiziksel ve cinsel şiddet beraber yaşanabilmektedir. Çalışmada fiziksel ve cinsel şiddetin iç içe yaşanmadığı durumların çok az olduğu belirtilmiştir. Fiziksel ve cinsel şiddetin yaşanma yüzdesinin eğitim düzeyi arttıkça azaldığı da ortaya konulmuştur (KSGM: 2009, 46-47). Fiziksel şiddetin oranları fazla gözüktüğü de cinsel şiddetin de oranı az değildir. Cinsel şiddetin daha az konuşuluyor olması oranların az çıkmasında etkili olan faktördür.

1.2.4. Ekonomik Şiddet

Kadın ve erkeğe toplum tarafından bazı roller yüklenmektedir. Kadına ev işleriyle ilgilenme, çocuklarla ilgilenme; erkeğe ise ev geçindirme, para kazanma gibi toplum tarafından yüklenen sorumluluklar bulunmaktadır. Erkeğin bu rolü fazlasıyla yüklenmiş olması ve ev içerisinde bu noktada kendine farklı bir alan oluşturmaya çalışması kadına veya çocuklarına ekonomik şiddet uygulamasına zemin hazırlayabilmektedir. KSGM'nin ekonomik şiddeti tanımlayışı şu şekildedir:

Para vermemek veya kısıtlı para vermek, ailenin tasarrufları, gelir ve giderleri konusunda bilgi vermemek, kadının mallarını ve diğer gelirlerini elinden almak, çalışmasına izin vermemek, istemediği işte zorla çalıştırmak, çalışıyorsa iş hayatını olumsuz etkileyecek kısıtlamalar getirmek, aileyi ilgilendiren ekonomik konularda kadının fikrini almadan tek başına karar vermek gibi eylemler ekonomik şiddeti oluşturmaktadır (KSGM, t.y: 8).

Kadınların ekonomik olarak bazı şeylere erişimleri engellenebilmektedir. Ekonomik şiddet risklerini artıran faktörler olarak Gürkan ve Coşar şunları saymışlardır: “Toplumsal kültürel ve sosyal yapısı, dini inançlar, sosyal izolasyon, katı toplumsal roller, fakirlik, kadın-erkek eşitsizliği, kendi kendini kontrol yetersizliği ve zayıf kişilik gibi kişisel karakterler” (Gürkan ve Coşar,2009:2). Ekonomik şiddet çok farklı unsurlardan beslenmektedir.

Ekonomik şiddet aile yapısını etkileyebilen bir şiddet türüdür. Kimi zaman kadınlar tarafından şiddet türü olarak tanımlanmasa da insanın içinde bulunduğu ekonomik durum şiddeti besleyebilen öğelerdendir. Sosyoekonomik düzey şiddet üzerinde etkili olmakla birlikte kadının çalışıp çalışmaması, erkeğin düşük ücretle çalışması, ailede bulunan bireylerin çokluğu ekonomik şiddeti doğurabilmektedir. Altınay ve Arat’ın (2007) çalışma sonuçlarına göre kadınların aileye kocalarından daha çok para getirmeleri dayak riskini en az iki kat artırmakta, bu durumda olan her üç kadından ikisi fiziksel şiddete maruz kalmaktadır.

Ekonomik şiddet kimi zaman şiddet türü olarak kabul edilmeyebilmektedir. Eşinin kadının gerekli ihtiyaçları için para vermemesi, evin ekonomik ihtiyaçlarını yerine getirmemesi gibi faktörler ekonomik şiddeti oluştururken katılımcılarımızın bazıları ekonomik şiddeti şiddet olarak görmemektedirler.

Görüldüğü gibi bütün şiddet türleri birbirleri ile bağlantılıdır. Bir şiddet türü diğer şiddeti ortaya çıkarabilmekte ya da meydana gelme olasılığını artırmaktadır. Gürkan ve Coşar’a (2009) göre “Ekonomik şiddet sonucunda kadınlar fakirleşmekte, fiziksel şiddete daha fazla maruz kalmakta ve ruh sağlıkları bozulmaktadır.” Ekonomik şiddet kadını psikolojik olarak da etkilemekte ve onu başka açılardan da yalnızlaştırmaktadır.

1.3. AİLE İÇİ ŞİDDET

Aile Türk toplumunda kutsal olarak atfedilen, kendisine önemli roller ve sorumluluklar yüklenen, üzerinde önemle durulması gereken çok önemli bir kurumdur. Şiddet aile yapılarını etkilemeye devam ettikçe toplum bundan derin yaralar almaktadır. Aile içi şiddeti Güneri şu şekilde tarif etmiştir: “Aile içi şiddetle

kastedilen, kendini aile olarak tanımlamış bir grup içerisinde zorlamak, aşağılamak, cezalandırmak, güç göstermek, öfke, gerginlik boşaltmak amacıyla bir bireyden diğerine yöneltilen her türlü şiddet davranışıdır” (Güneri, 1996:87). Aile içi şiddet adından da anlaşılacağı üzere hane halkında ciddi sıkıntılar oluşturabilir.

Aile içerisindeki şiddetten psikolojik olarak en fazla etkilenen çocuklar ve kadınlar olmaktadır. Çocukların ve kadınların daha hassas bir psikolojik yapıya sahip olmaları da bunda etkilidir. Kadınlar, ev içerisinde yaşanan şiddet her kimden geliyorsa gelsin bunu anlatmakta ve paylaşmakta çekimser davranmaktadırlar. Gerekli önlem ve tedbir alınmadığı zaman şiddetin psikolojik etkileri gün geçtikçe aile içerisindeki huzuru tehdit etmektedir.

T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı’nın “*Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet*” adlı çalışmada çarpıcı bilgiler yer almaktadır. En geniş kapsamlı çalışmalardan biri olan araştırmada Türkiye genelini temsilen 4287 hanede yapılan çalışmada kırsal ve kentli kesimle alakalı bilgiler yer almaktadır. Bu çalışmaya göre ailelerin %34’ünde fiziksel şiddete rastlandığı, %53’ten fazla hanede sözlü şiddetin uygulandığı görülmüştür. Aile içi şiddet çoğu zaman kadına yönelik olmaktadır. Aile içi şiddet dünyanın her yerinde oranları, şiddeti, türü değişmekle beraber kadınlara uygulanabilmektedir.

Türkiye’de kadına yönelik aile içi şiddet 1980’li yılların sonunda aktif olan kadın hareketleriyle beraber gündeme gelmiştir. 1990’lı yıllarla birlikte de bu konu kurumsallaşma boyutuna gelmiştir (KSGM, 2009: 13). Türkiye’de kadına yönelik aile içi şiddetle alakalı çalışmalar yapılmış ve yapılmaya da devam etmektedir. Aileyi oluşturan temel unsurlardan biri ve en önemlisi kadındır. Şiddetin boyutlarına ve içeriğine baktığımızda şiddet aile içerisinde en fazla kadına yönelik olmaktadır. Çalışma gereği şiddetin aile içinde yaşanmasına ve kadına yönelik kısmına bakılmıştır.

1.4. KADINA YÖNELİK AİLE İÇİ ŞİDDET

Kadın, Türk toplumu için önemli şeyler ifade eden, bir neslin devam edebilmesini sağlayan, çocuk yetiştirilmesinde çok önemli rolleri bulunan, ev

içerisinde kendisine yüklenen birtakım sorumlulukları olan önemli ve değerli bir varlıktır. Kendisine yüklenen ciddi sorumluluklara bakıldığında toplumda kadının ne kadar önemli bir konum ve pozisyonda bulunduğunu görmekteyiz. Kadının toplumdaki özel konumunun özel bir ayrıcalığa sahip olması gerekirken, eşi ya da aile bireyleri tarafından şiddete maruz bırakılması geçmişten günümüze sıkıntılar oluşturmaktadır.

Kadın, her toplumda ve kültürde farklı algılanmaktadır. İçinde bulunduğumuz kültür bizlere kadın ve erkek rollerini tanımlamakta ve bizden buna uygun davranmamızı beklemektedir. Toplum tarafından yüklenen bu rol ve sorumluluklara aykırı davranıldığı zaman kadınlık ve erkeklik kimliklerine de uyulmadığı bizlere bazı yaptırımlarla öğretilmeye çalışılmaktadır. Bu yaptırımlar bazen şiddet uygulanarak karşı tarafa benimsetilmeye çalışılmaktadır ve bundan da en büyük payı çoğu zaman kadınlar almaktadır. Kadına yönelik aile içi şiddet önemle üzerinde durulması gereken bir konudur.

Şiddet çok geniş kapsamlı bir kavram olduğundan şiddeti aile içinde yaşanan şiddet ve kadına yönelik şiddetle sınırlandırarak bir tanım getirmek gerekli olacaktır. Bu noktada aile içinde kadına yönelik şiddet çok fazla unsuru içerisinde taşımaktadır. Dünya Sağlık Örgütü kadına yönelik şiddeti şu şekilde tanımlamaktadır: “Cinsiyete dayanan, kadını inciten, ona zarar veren, fiziksel, ruhsal, cinsel hasarla sonuçlanma olasılığı bulunan toplum içerisinde ya da özel yaşamında ona baskı uygulanması ve özgürlüklerinin keyfi olarak kısıtlanmasına neden olan her türlü davranıştır.” (akt. Subaşı ve Akın, 2015).

Kadınların aile içerisinde maruz kaldıkları şiddetin hem sosyolojik hem psikolojik birçok boyutu bulunmaktadır. Şiddete en fazla maruz bırakılan kadınlar kimi zaman haklarını savunabilmekte kimi zaman ise haklarının farkında olsalar dahi bunu ifade edememektedirler. Kadına yönelik şiddet her toplumdan kadının yaşadığı, aile içi ilişkilere zarar veren kadının psikolojisini ve yaşantısını, çocuklarına karşı tutumunu, iş hayatını kısacası günlük yaşamını etkileyen büyük sorunlar doğuran bir olgudur.

Kadına yönelik şiddet birçok kaynaktan beslenmektedir. Psikolojik nedenleri mevcut olsa da kültürel, sosyal, ekonomik pek çok yapısal faktörden kaynaklanabilmektedir (Karal ve Aydemir, 2012: 5). Kadının eşi tarafından önemsenmesi, ona değer vermesi toplumda da kadına değer verilmesini sağlar. Diğer taraftan da eşi tarafından önemsenen kadının hayata bakışı daha pozitif, çocuklarına karşı tutum ve davranışları daha özenli olmaktadır. Eşi tarafından benimsenmeyen, özen ve ilgi gösterilmeyen kadınlarda ise kendine öz saygısı düşük, çocuklarına karşı özensiz ve ilgisiz bir yapı oluşmaktadır. Toplumda çok önemli bir alanı oluşturan kadın ve çocukların şiddet görüyor olmaları toplumsal yapıya zarar vermektedir.

Toplumda kabul gören erkeklik algısının altında kadına yönelik şiddeti besleyen bazı unsurlar bulunmaktadır. Kadının bulunduğu sosyal konumu içerisinde “erkek irade”nin kadına uygun gördüğü konumu ve gördüğü şiddet, kadının toplumsal yaşama katılımı, sosyo-ekonomik düzeyi, eğitim imkanlarına erişimi ve ataerkil kültürel yapıda yaşadığı çok yönlü eşitsizliklerin farklı yansımalarıdır (Karal ve Aydemir, 2012:7). Erkeğe yüklenen güç kavramı kadına yönelik şiddeti tetikleyebilmektedir.

Erkeğin kadına şiddet uygulamak için geçerli bir nedeninin olması gerekmiyor, çeşitli bahanelerle kadınlara şiddet uygulanabiliyor. Kadının evindeki işlerini aksatması, çocuklarla ilgilenmemesi gibi türlü bahanelerle kadınlar şiddete maruz kalabiliyor. Esasında bu “sözde” bahanelerin ardında erkeğin kadının bütün hareketlerine müdahale etme isteği, kendi gücüne dayalı “denetleme mekanizması” oluşturmak istemesi yatmaktadır. Bütün bunların altında yatan ana neden ise: “Kadının benliği, hareketleri ve bedeni üstünde erkeğin denetimi” (Mor Çatı Vakfı, 1996: 23).

Kadınlar çoğu zaman yaşadıkları şiddeti gizlemekte, ev içerisinde yaşananın ev içerisinde kalması gerektiğine inanmakta ya da inandırılmaktadırlar. Bu yüzden rakamlar kadına yönelik şiddeti tam olarak açıklayamamaktadır. Buna rağmen rakamların yüksekliği kadına yönelik şiddetin önemli tedbirlerle önlenmesi gerektiğini hatırlatmaktadır.

Bizim kültürümüzde de ailede kadının özel olduğu vurgusu yapılmaktadır. Türk atasözlerinde ve deyimlerinde kadına yönelik toplumsal cinsiyet rollerine bakan çalışmada kadının “özel” alanda yer aldığı ve geleneksel rollerinin ön plana çıkarıldığına vurgu yapılmaktadır. Kadının “anne” kimliği ile saygı gördüğünden, çocuk doğurması ve özellikle de erkek çocuk doğurması ile bu saygınlığının arttığından bahsedilmektedir. Çalışmada kadına toplum tarafından yüklenen roller ve sorumluluklardan, kadının eşine ve evliliğine bağlı ve sadakatli olması gibi rollerinin Türk atasözleri ve deyimlerine göre açıklık getirilmiştir (Günindi Ersöz, 2010). Görüldüğü üzere kadından çeşitli yükümlülükleri yerine getirmesi beklenmekte ve ona bu doğrultuda bir yol çizilmektedir. Erkeği egemen hale getiren toplumsal kabuller şiddeti körükleyebilmektedir.

1.5. KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN NEDENLERİ

Şiddet pek çok kaynaktan beslendiği için şiddetin çeşitli nedenleri de bulunmaktadır. Toplumsal cinsiyet algısı, erkeğe verilen değerin daha üstün konumda olması, ataerkil aile yapısının erkeğin daha ön planda olmasını sağlaması, kadınların “nasılsa geçer” , “bir kez daha tekrarlamaz” gibi sebeplerle şiddeti normalleştirmeleri, negatif durumlarda aile büyüklerinin pozitif telkinlerde bulunması, kuşaktan kuşağa aktarılan kadının susması gerektiğine inanılan tutum gibi nedenlerle kadınlar dönem dönem şiddete maruz kalabilmektedirler.

Kadın için şiddet kimi zaman öğrenilmiş çaresizliğe kimi zaman da bir döngü haline gelmiştir. Kadın şiddetle ilk karşılaştığında geçici bir öfkenin kontrol edilemediğini düşünebilir ve zamanla geçeceğine inanır. Şiddet ilerlemeye başladıkça zamanla kadının geri çekilişi ve elinden bir şey gelmediği algısı oluşur. Bu öğrenilmiş çaresizlikle beraber şiddeti kabulleniş başlar. Kadın zamanla kendi öfkelerini kabul edemeyip çocuğuna fiziksel şiddet ya da kendinden güçsüz konumda gördüğü kişiye psikolojik şiddet uygulayabilir. Psikolojik, ekonomik, cinsel, fiziksel birçok nedeni bulunan şiddet sadece maruz kalanı değil bir çocuğu, bir aileyi kısacası bir toplumu etkilemektedir.

Kadınların küçük yaşta şiddete maruz kalmaları, evlendikleri zaman eşlerinden gelen şiddeti kabul etmelerine sebep olabilmektedir. Çocukların da anneleri tarafından şiddete maruz kalmaları gelecekte eşleri tarafından gelen şiddete boyun eğmelerine, “öğrenilmiş çaresizlik” e dönüşebilmektedir.

Kadına yönelik şiddet pek çok kaynaktan beslenmektedir. Karal ve Aydemir’e göre şiddetin psikolojik nedenleri bulunsa da şiddet rakamlarının yüksekliği, şiddetin sosyo-ekonomik ve kültürel yapısal faktörü bulunmaktadır (Karal ve Aydemir, 2012: 5). Kadınların ekonomik olarak eşlerine bağımlı olmalarına sebebiyet veren iş imkanlarının eksikliği, aile içi şiddetin önlenilmesinde olumsuz bir role sahiptir (İbiloğlu, 2012: 208). Ekonomik anlamda kadınların kendilerini ifade edebilecekleri alanların genişletilmesi ve imkanların artırılması şiddeti önleyebilen bir unsur olabilir.

Şiddetin nedenleri şiddete maruz kalanın şiddeti algılayışına göre de değişiklik göstermektedir. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu’nun yaptığı Aile İçi Şiddetin Sebep ve Sonuçları başlıklı çalışmada şiddet davranışına maruz kalana göre şiddetin nedenleri arasında en sık rastlanana “Kadının itaat etmemesi” gerekçesi olmuştur. Yine aynı kurumun çalışma sonuçlarına göre şiddetin nedenlerinin birkaç grupta toplanabileceği belirtilmektedir. Şiddet uygulayan tarafından belirtilen ve şiddete maruz kalanın belirttiği birtakım sebepler bulunmaktadır. Erkeğin şiddet davranışının sebepleri olarak belirtilen gerekçelerden bahsedilecek olursa: erkeğin aile düzenini sağlamada kendini sorumlu ve güçlü hissetmesi, “geleneksel kültürü benimsemiş olan erkeğin, kadının erkeğe oranla değersizliğine olan inancı” gibi sebeplerle kadına şiddet uygulanabilmektedir (AAK, 1995).

AAK’nin şiddet uygulayıcısı erkek tarafından gösterilen nedenleri sadece yukarıda sayılanlarla sınırlı değildir. Erkek ev dışında yaşadığı sıkıntılardan kaynaklanan baskı, çaresizlik, öfke gibi sebepleri aileye yansıtabilmektedir. Örneğin; haneye giren gelirin yetersiz olması kadına yönelik daimi bir öfke oluşturabilmektedir. Alkol tüketimi de erkek şiddetini tetikleyebilmektedir. Şiddete maruz kalan kadın açısından olaya bakıldığında ise “şiddetin korku ve çaresizlik nedeni ile kabullenilebildiği”, “şiddetin meşrulaştırılma ve rasyonalizasyon yolu ile

kabullenilmesi” gibi sebepleri bulunabilmektedir. Şiddet gören kadının korku ve çaresizlik nedeni ile şiddeti kabullenmesinin birinci sebebi olarak kocaya ekonomik bağımlılık gösterilmektedir. Ekonomik olarak kocaya bağımlı olan kadın baba evine gitmeyi ya da boşanmayı düşünememektedir (AAK, 1995).

Yukarıda da belirtildiği gibi kadının şiddeti korku ve çaresizlik nedeni ile kabullenmesi beraberinde birtakım sıkıntıları getirmektedir. Şiddetin kabullenışı ile birlikte şiddetin miktarı, şekli ya da yoğunluğu artabilmektedir. “Nasıl geçer”, “bir daha tekrarlamaz” gibi algılarla şiddete yaklaşım, şiddet uygulayıcısına da rahatlık sağlamaktadır. Negatif durumlarda da aile büyüklerinin pozitif telkinlerde bulunmaları şiddete maruz kalan kadını daha sıkıntılı bir duruma sürükleyebilmektedir. Ekonomik açıdan kocaya bağımlı olan kadın ailesi tarafından da “Kocandır kızım, zamanla geçer, hepimiz bu tarz durumlara şahit olduk” gibi cümlelerle telkin edilmeye çalışılınca, kadın tarafından mecburi kabulleniş başlamaktadır.

Görüldüğü gibi kadına yönelik şiddet kültürel, psikolojik, ekonomik birçok faktörden kaynaklanabilmektedir. Çalışmamın ana temelini oluşturan sosyo-ekonomik düzey ve şiddet arasındaki bir bağın bulunup bulunmadığına bakabilmek için bu kavramlar üzerinde durmaya çalışacağım.

1.6. KADIN KİMLİĞİ VE KADINDAN BEKLENEN ROLLER

Erkek ve kadın kimliği arasında hem biyolojik hem de sosyal olarak farklılıklar vardır. Rol olarak da kadın ve erkeğe yüklenen birtakım roller mevcuttur. Örneğin kadına “anne”, erkeğe “baba” olmak rolü yüklenmiştir. Toplumsal cinsiyet rolleri olarak tanımlanan toplum tarafından insanlara yüklenen sorumluluklar ya da roller vardır. Toplumsal cinsiyet şu şekilde tanımlanmaktadır:

Kadın ve erkeği tanımlamada kullanılan biyolojik özelliklerle birlikte bireylerin toplum içerisinde ele alınan cinsiyet özellikleri vardır. Buna da toplumsal cinsiyet denir. Bu cinsiyette, bireyin sosyal açıdan cinsiyet özelliği ele alınır. Ayrıca, bir kültürdeki cinsiyet için belirleyici olan her şeyi (örneğin; kıyafet, meslek v.b.) içine alır. Bedensel özelliklere gönderme yapmaz. Kısaca, kadın ve erkeğe verilen roller ve onların toplumdaki sorumluluklarıdır (Wikipedia, 2014).

Kadına toplumda nasıl davranması gerektiği birtakım kabullerle aktarılmaktadır. Örneğin; nerde, nasıl davranacağı, annelik rolünü nasıl yerine getireceği, nasıl bir eş olması gerektiği gibi. Kadın ya da erkek olmak biyolojik bir kavram, kadın ve erkeğin ne olduğunu da toplum tarafından öğreniriz. Kadın ve erkek kimliğinden beklenen rol ve sorumluluklar her topluma göre farklılık arz etmektedir.

Kadına yüklenen rollerden biri “anne”lik rolüdür. Haralambos annelik ve kadınlığı şu şekilde ifade etmektedir: “Çekirdek aileden modern endüstri toplumundaki aileye kadar her dönemde bir annenin en önemli sorumluluğu ve bir kadının en keskin rolünün bir çocuk dünyaya getirmek ve onunla yakın ilişki kurup ona bakmaktır” (akt. Uğurlu, 2013: 6). Kadına “anne” rolü yüklenirken bununla birlikte annelik rolünün de görev ve sorumluluklarını yerine getirmesi beklenir. Anne olarak çocuğuyla ilgilenmek, onun bakımını ve ihtiyaçlarını yerine getirmesi istenir. Kadının bu rol ve sorumlulukların dışına çıkması toplum tarafından yadırganır. Tabi ki de bu her toplum ve zamana göre farklılıklar göstermektedir.

Kadın ve erkek farklı yaratılmış bireylerdir. Biyolojik yapı ve fitrat olarak da birbirlerinden çok farklıdırlar. Kadın ve erkek farklı eğilimler, yetenekler, özellikler ile donanımlıdırlar. Bahsedilen fitrat üzerine “Her kadın biraz kadın her erkek de biraz erkek doğar ve içinde yaşanılan zaman ve mekan erkek ve kadın kimliklerini şekillendirir” (Metin, t.y.: 76). Zaman ve mekana göre kadın ve erkekten beklenen roller değişebilmekte ancak kadına da erkeğe de toplum tarafından roller yüklenebilmektedir.

Kadınların aile ile alakalı durumlarda erkeklerden daha farklı düşündükleri noktalar olabilmektedir. Ersoy’a göre kadınların erkeklere göre aileye daha fazla önem vermeleri toplumsal yapının cinsiyet rollerine dönük beklentisiyle de benzerlik göstermektedir. Aile bütünlüğünü sağlamada kadına daha “aktif” bir rol verilmekte, “Yuvayı dişi kuş yapar.” atasözüyle de bu rol desteklenmektedir (Ersoy, 2009: 214). Kadına toplum tarafından daha duygusal roller yüklenebilmektedir. Ondan aileye daha fazla bağlılık, çocuklara daha şefkatli davranma gibi davranışlar beklenir. Toplum ondan bunu ister.

Kadın ve erkeğe toplum tarafından yüklenen rol ve sorumluluklar görüldüğü gibi birbirinden farklılık göstermektedir. Toplumsal cinsiyet dediğimiz kavram kimi zaman toplumsal cinsiyet ayrımcılığına dönüşebilmektedir. Bu da toplumsal cinsiyete dayalı şiddete dönüşebilmektedir. Balkır'a göre "Kadına yönelik şiddet, bir toplumsal cinsiyet ayrımcılığı ve sosyal bir ihmalkarlıktır." Daha önceleri şiddetin kaynağının toplum olarak görülmemesinden kadına yönelik şiddetin uygulayıcı üzerinden, şiddete maruz kalan ve şiddet uygulayan arasındaki "özel duygusal hayat"a odaklanarak çözümler üretilmeye çalışılıyordu. 1990'lı yıllara gelindiğinde kadına yönelik şiddetin toplumsal cinsiyet sorunu olduğu ortaya çıkınca kadına yönelik şiddet "cinsiyetler arası güç ilişkilerinde var olan eşitsizliğin bir dışavurumu" olarak görülmeye başlandı (Balkır, 2013: 73-76).

Kadına yönelik şiddeti anlayabilmek için toplumsal cinsiyet kavramının iyi anlaşılması gerekiyor. Toplumun cinsiyetlere yüklemiş olduğu rollere göre şekillenen kadın ve erkek buna göre hareket ediyor veya etmek zorunda kalıyor. Erkeğe üstünlük sağlayan toplum algısı kadını ikincil konumda bırakarak erkek şiddetine maruz bırakabiliyor. Kadından evinde olması, çocuklarıyla ilgilenmesi, eşine sadık olması gibi birtakım roller beklenirken; erkekten evin geçimi, ev dışı işlerle uğraşma gibi roller beklenmektedir. Bu zihniyetle büyütülen kız ya da erkek çocukları anne ya da baba rollerini bu davranış kalıplarına göre şekillendirmektedirler. Kadına yönelik şiddetin nedenleri arasında toplumun cinsiyetlere yüklemiş olduğu bazı yanlış algı veya kabuller bulunmaktadır.

1.7. SOSYO-EKONOMİK DÜZEY VE ŞİDDET ALGISI

Şiddeti sosyo-ekonomik düzey, eğitim, içinde bulunulan kültür, yetiştirilme tarzı, toplumun erkeğe ve kadına yüklemiş olduğu bazı olumsuz roller, erkeğin daha üstün konumda görülmesi, güçlü-güçsüz dengesinde gücün erkek olarak gösterilmesi gibi sebepler ortaya çıkarabilmektedir. Sosyo-ekonomik düzey insanın içinde bulunduğu konumu ve statüsüdür. Bu düzeyden bağımsız bir aile veya fert düşünülemez.

Çocukluktan itibaren içinde bulunulan düzey insana bir statü kazandırır. Annenin ve babanın yetiştirdiği çocuk üzerindeki etkisi yadsınamaz bir gerçektir. Çocuğun içine doğup büyüdüğü dünya sadece onu şekillendirmekle kalmayıp onun davranışlarına ve toplumdaki rollerine etki etmektedir. İşte bu yüzden de içinde bulunulan çevre insanın algıları üzerinde etkilidir. Kadınların da içinde bulundukları ortam onların şiddete bakışlarını ve şiddeti algılayışlarını değiştirebilmektedir.

Kadınların ekonomik olarak erkeklere bağıllığı ve eğitim seviyelerinin erkeklerden düşük olması kadınların şiddete maruz kalma ihtimallerini artırmaktadır. Kadının gelir düzeyinin artması, şiddetin yoğunluğunu azaltsa da gelir düzeyi ve şiddet arasında kesinlikle ilişki kurulduğundan bahsedememekteyiz. Kadınların gelir düzeyinin yüksek oluşu her zaman kadına şiddeti önleyememektedir (Kartal ve Aydemir, 2012: 18). Sosyoekonomik düzey ve şiddet arasında bağ kurulabilse de bu bize her zaman doğru sonuçları vermemektedir. Yapılan bazı çalışmalarda geliri düşük ailelerde kadınların aile içi şiddeti onaylama oranları daha yüksek bulunmuştur. Bazı çalışmalara göre ise gelir ve şiddet arasında anlamlı ilişki bulunamamıştır.

“Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet” araştırmasında kadınların yaşamlarının içinde bazı bölümlerinde karşılaştıkları şiddet kadınların yaş, eğitim, refah düzeyi ve yerleşim yeri gibi temel özelliklerine bakıldığında alt kategoriler arasında farklılık gözlenmektedir. Bununla birlikte şiddetin bu özelliklerin tüm kategorilerinde önemli oranda var olduğu görülmektedir. Kentsel yerleşim yerlerinde yaşayan kadınlar, sosyo-ekonomik olarak gelişmiş bölgelerde yaşayan kadınlar, eğitilmiş kadınlar, ücretli olarak çalışan kadınlar ve yüksek refah düzeyindeki hanelerde yaşayan kadınlar da dahil olmak üzere tüm kadınlar yaşamlarının herhangi bir döneminde şiddet mağduru olabilmektedir.

Kadınların ekonomik olarak eşlerine bağlı olmaları, evin geçiminden erkeklerin sorumlu tutulması ekonomik şiddeti oluşturabilmektedir. Kadınların ekonomik olarak maruz kaldıkları şiddet toplumun gelenekselliğinden, o toplumda hakim olan ekonomik, yasal ve siyasal ideolojilerden etkilenmekte ve bu güçler tarafından belirlenmektedir (Gökkaya, 2011: 102). Baran ve Kütük’ün yapmış

oldukları çalışmada; “Kadına uygulanan şiddetten eşlerinin sorumlu görülmesi” düşüncesine katılma oranı çalışan kadınlarda ev kadınlarından daha yüksektir. Yani çalışan kadınlara göre çalışmayan kadınların eş şiddetini daha fazla meşrulaştırdığını ifade etmişlerdir (Baran ve Kütük, 2012: 48). Kadınların gelir seviyelerinin yüksek olması her zaman şiddeti engelleyememektedir. Bir araştırmaya göre katılımcıların anket sorularına vermiş oldukları cevaplara göre araştırmaya katılan kadınlar sosyo-ekonomik açıdan güçlü olsalar da “ekonomik şiddetin kılıf değiştirmiş biçimi” ne şahit olmuşlardır.

Görüldüğü üzere sadece ekonomik düzeyi ya da eğitim düzeyi düşük olan kadınlar değil aynı zamanda ekonomik düzeyi yüksek, eğitim seviyesi iyi olan kadınlar da şiddete maruz kalabilmektedirler. Elbette ki şiddet ve ekonomik düzey arasında ilişki vardır fakat sadece bu gösterge şiddetin sosyo-ekonomik düzeyi düşük ailelerde daha fazla olduğu bilgisini bize vermemektedir. Eğitim seviyesi ya da ekonomik düzeyi yüksek olan kadınların haklarını daha iyi biliyor olmaları bazen şiddeti engelleyebilmektedir. Bazen de kadının haklarını biliyor olması bir işe yaramamakta ve kadın duygularını da kendini de rahatlıkla ifade edememektedir. Şiddetin “özel alan” olarak kabul edilen hanede kalması gerektiğine olan inanç kadının maruz kaldığı şiddeti anlatmasına engel teşkil etmektedir.

Ülkemizde yapılan çalışmalarda eğitim düzeyi azaldıkça şiddet uygulamalarının arttığı, ancak yüksek öğrenimli bireylerin de şiddete uğradıkları saptanmıştır. Kadınlar, geçim sıkıntısını kocalarının şiddet uygulama sebebi olarak belirtmişlerdir (T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, 1995, İçli, 1995). Ekonomik yetersizlikler şiddeti oluşturan önemli öğelerdendir.

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE’DE KADINA YÖNELİK ŞİDDET ÜZERİNE YAPILAN ÇALIŞMALAR

2.1. TÜRKİYE’DE KADINA YÖNELİK ŞİDDET

Kadına yönelik şiddet tek başına yorumlanabilecek bir olgu değildir. Toplumsal kabuller, erkeğin evde egemen olması gerektiğine dair inanış, kadının rollerini yerine getirmesi gereken bir varlık olarak düşünülmesi şiddeti besleyen faktörler olarak karşımıza çıkmaktadır. Karal ve Aydemir’e göre “Ülkemizde şiddet rakamlarının yüksekliği, problemin toplumsal cinsiyet eşitsizliği, sosyo-ekonomik durum ve ataerkil kabullerden beslenen toplumsal bir sorun olduğunu ortaya koymaktadır” (Karal ve Aydemir, 2012: 1). Şiddetin kaynakları çeşitlilik göstermektedir.

“Özel alan” olarak kabul edilen hanelerde yaşanan şiddetin, dışarıya yansıtılması çok da kolay olmamıştır. Türkiye’de 1987’de “Dayağa Karşı Hayır” yürüyüşü düzenlenmiştir. Altınay ve Arat çok sayıda kadının katıldığı bu yürüyüşü kadınların özel alanda yaşadıkları şiddeti kamusal alanda sorunsallaştırdıkları ilk sokak yürüyüşü olarak değerlendirmektedirler (Altınay ve Arat, 2007: 18). Şiddet özel alandan çıkartılıp kadınlar kendilerini daha rahat ifade edebilmektedirler.

Türkiye’de ve dünyada kadına yönelik şiddet rakamları az değildir. Dünya Sağlık Örgütü’nün farklı ülkelerde yaptığı araştırmalardan elde edilen verilere göre, kadınların yaşamlarının herhangi bir döneminde maruz kaldıkları fiziksel veya cinsel şiddet yaygınlığı yüzde 15 ile 71 arasında değişmektedir. Türkiye sonuçları da bu aralığın içinde yer almaktadır, ancak ülkenin bazı bölgelerindeki fiziksel veya cinsel şiddet yüzdeleri, diğer ülkelerdeki şiddet yüzdelerinden fazladır. Cinsel şiddet birçok durumda fiziksel şiddet ile birlikte yaşanmaktadır (KSGM, 2009: 68) .

Türkiye’de kadına yönelik şiddetle alakalı çeşitli araştırmalar bulunmaktadır. Bunlardan en kapsamlısı olarak değerlendirilen çalışmalardan biri T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu’nun yapmış olduğu “*Aile İçi Şiddetin Sebep ve Sonuçları*” adlı çalışmadır. Bir diğeri ise KSGM’nin yapmış olduğu “*Türkiye’de Kadına Yönelik*

Şiddet” çalışmasıdır. Örnekleme çok geniş olan bu çalışmalar Türkiye’de şiddetle alakalı önemli sonuçları bizlere aktarmaktadır.

KSGM’nin yaptığı çalışmaya göre aile içi şiddet bilinenden daha yaygın gözükmemekte ve şiddetin yaygın olmasına rağmen kadınların yalnız kalmaktadır. Araştırma sonuçlarına göre her 10 kadından 4’ünün fiziksel şiddete maruz kaldığını görmekteyiz. Kadınlar yalnız birlikte oldukları eşleri tarafından değil yakın çevrelerindeki kişiler tarafından da fiziksel ve cinsel şiddete maruz kalmaktadırlar. Türkiye’de evlenmiş kadınların %15’i yaşamlarının herhangi bir döneminde cinsel şiddete maruz kaldıklarını ifade etmişlerdir. Evlenmiş 10 kadından 7’si “eşinin her zaman nerede olduğunu” bilmek istemiştir. Kadınların yaşamlarının herhangi bir döneminde maruz kaldıkları şiddet yaş, eğitim, ekonomik düzey gibi faktörlere göre değişim göstermektedir. Şiddetin ayırım yapmadan her türlü kadını etkilediğini araştırma sonuçlarından öğrenmekteyiz (KSGM, 2009).

KSGM’nin yapmış olduğu çalışma sonuçlarına göre “şiddet kuşaktan kuşağa aktarılmaktadır”. Şiddete maruz kalan evlenmiş kadınların %37’si evlenmeden önce yaşadıkları aile ortamında annelerinin de şiddet gördüklerini belirtmişlerdir. Araştırmacılara göre bu durum şiddetin sosyalleşme sürecinde öğrenildiğini ve kuşaktan kuşağa aktarıldığını görmekteyiz.

Şiddete maruz kalan kadınların %51’i maruz kaldıkları şiddeti kimseyle paylaşmadıklarını belirtmişlerdir. Şiddetin “özel alan” olarak görülen evde yaşanması sebebiyle şiddet mağduru kadın şiddeti etrafındakilerle ya da ailesiyle paylaşmamaktadır. Fiziksel veya cinsel şiddete maruz kalan kadınların %92’si yaşadıkları şiddet karşısında herhangi bir resmi kuruma ya da STK’lara başvurmamışlardır. Şiddete maruz kalan kadınların yalnızca %8’i şiddet karşısında yardım talebinde bulunmuştur (KSGM, 2009).

Sosyo-ekonomik düzey, eğitim durumu, yaşanan bölge, toplumsal cinsiyet eşitsizliği gibi birçok kavram şiddeti tetikleyebilmekte bazen de doğrudan şiddetin sebebi olabilmektedir. Türkiye’de yaşanan şiddet kimi zaman sesini duyurabilmekte kimi zaman da özel alan olarak kabul edilen hanede kendi kendine mücadele etmektedir.

Türkiye’de kadına yönelik şiddet önemli konulardan bir tanesidir. Araştırma sonuçlarına göre Türkiye’de her üç kadından biri fiziksel şiddet görmektedir. Kadınların aileye erkekten daha çok gelir getirmesi dayak riskini en az iki kat artırmaktadır. Çocukken şiddete maruz kalınması erkeğin evlendiğinde eşine şiddet uygulama olasılığını artırmaktadır. Bu durumda “şiddet döngüsü” nü ortaya çıkarmaktadır. Öğrenim düzeyi arttıkça fiziksel şiddet görme oranı azalmaktadır. Yine bu çalışmada da kadınların yaşadıkları şiddeti paylaşmadıklarını görmekteyiz (Altınay ve Arat, 2007). Görüldüğü üzere Türkiye’de yaşanan şiddet çok fazla paylaşılmamaktadır. Paylaşılsa dahi bunu en yakın gördükleri kişilere ya da kendisi gibi şiddete maruz kalmış kadınlara anlatabilmişlerdir.

AAK’nın çalışmasında White, Türkiye’deki aile içi sorunların nasıl yansıtıldığı ve kadınların bakış açısından şiddeti nasıl gördüklerini şu şekilde anlatmaktadır:

Türkiye’de aile içi sorunlar genellikle aile dışında birkaç yakın, güvenilir arkadaş dışında kimseyle konuşulmaz. Bu kadının kocasıyla iyi anlaşamadığının, kocasının onu dövdüğünün bilinmesi utandırıcıdır, çünkü kadının kendi değersizliğini yansıtır. Çevrenin bunu kadının suçlu olduğu, eş ve anne olarak görevlerini yerine getirmediği şeklinde yorumlayacağı düşünülür. İş görme, hizmet ve itaat bir kadının eş olarak kimliğinin parçası olduğuna göre kadının kocasının gömleğinden kopan düğmeyi dikmemiş olması sonucu dövülmesi, yeterince “iyi” bir kadın olmadığı için cezalandırılması anlamında yorumlanabilir. Türkiye’de bir kadının kocasının kötü davranışları üzerine sağda solda konuşmasının hiçbir yararı yoktur, kadının kendisine utanç getirir (akt. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, 1995: 24).

Şiddete karşı nasıl durmamız gerektiği noktasında yeterli bilinç ve donanım oluşturulmalı ve bunu yaparken de bütün boyutlarıyla aile kavramının çok iyi anlaşılması gerekmektedir. Türkiye’de yaşanan kadına yönelik şiddet bölgelere, eğitim seviyesine, ekonomik düzeye, kıra ya da kente göre farklılık gösterse de her düzeyden kadının şiddete uğradığını görmekteyiz.

2.2. TÜRKİYE’DE KADINA YÖNELİK ŞİDDET ÜZERİNE YAPILAN ÇALIŞMALAR

Türkiye’de şiddetle alakalı çalışmalar yapılmıştır ve yapılmaya devam etmektedir. Bazı çalışmalar yalnızca bir il üzerinden belirli sayıdaki kişilerle, bazıları da Türkiye genelini temsil edecek şekilde bölgelerde yapılmıştır. Her çalışmada şiddetin farklı bir boyutu ele alınmıştır. Toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve şiddet, sosyo-ekonomik düzey ve şiddet, eğitim düzeyi ve şiddet gibi başlıklarda şiddetin ne ölçüde ya da nasıl yaşandığı ortaya konulmaya çalışılmıştır. Burada da konumuzla bağlantılı olan temel başlıklarda şiddet üzerine yapılmış çalışmaları inceleyeceğiz.

2.2.1. Sosyo-Ekonomik Düzey ve Kadına Yönelik Şiddet

Şiddet her sosyo-ekonomik düzeyden kadını etkileyen bir kavramdır. Kadının ekonomik olarak eşine bağımlı olması şiddeti ortaya çıkaran faktörlerden birisidir. Geleneksel olarak evi geçindirme rolü erkeğe yüklenmiştir. Erkeğin bu rolü üstlenirken evdeki birtakım şeyleri eksik etmesi, evin ihtiyaçlarını gözetmemesi ve eşini ekonomik olarak bazı şeylerden mahrum bırakması şiddetin bir türü olan ekonomik şiddeti doğurmaktadır. Ekonomik olarak bağımlı olan kadın bu durumda şiddete maruz kalabilmekte ve bu durum karşısında herhangi bir tepki verememekte hatta eşini haklı görüp geri çekilmeyi tercih edebilmektedir.

Günümüzde kadınlar, çalışma hayatında önemli bir oranı temsil etmektedirler. Kadının çalışma hayatına girmesi onun evdeki sorumluluklarının bittiği anlamına gelmemektedir. Hem çalışma hayatında hem de evde tempolu bir yaşam devam etmektedir. Toplum olarak da kadından bütün rollerini eksiksiz ve kusursuz olarak yerine getirmesi beklenmektedir. Gökkaya’ya göre “Ekonomik yaşamda her zaman varlığını hissettiren kadın, Sanayi devriminden önce ailenin ücretsiz işçisiyken, sanayi devriminden sonra ise ücretli işçisidir” (Gökkaya, 2011: 105). Ekonomik anlamda varlığını hissettiren ve maddi olarak da kendi ihtiyaçlarını karşılayabilen kadınlar da şiddete maruz kalabilmektedirler.

Yapılan çalışmalar da şiddeti ortaya çıkaran faktörler arasında ekonomik yetersizlikler ön plandadır. Kadının çalışma hayatında var olması her zaman onun

kazancını rahat bir şekilde nereye ya da nasıl harcayacağı konusunda tek başına karar vermesini sağlamamıştır. Türkiye’ de, kadınların elde etmiş oldukları kazançlarını harcama noktasında %38’i kendisi, %50’si kocası veya diğer kişilerle birlikte karar verirken %10’unun ise kararda yeri olmadığı belirlenmiştir. Kazancın kullanımı noktasında karar verme yaşı daha ileri kadınlarda yüksek iken, 15-19 yaş grubundaki kadınların %26’sının kendi kazançlarını harcama durumunda etkilerinin olmadığı görülmektedir (akt. Gürkan ve Coşar, 2009: 126).

Kadına yönelik şiddet ekonomik düzey, eğitim düzeyi, yaşanan bölge gibi faktörlere bakılmaksızın her kadını etkileyebilen bir kavramdır. Karal ve Aydemir’e göre Türkiye’ deki şiddet rakamlarının yüksekliği sorunun toplumsal cinsiyet eşitsizliği, sosyo-ekonomik durum ve ataeril kabullerden destek alan sosyal bir sorun olmasından kaynaklanmaktadır (Karal ve Aydemir: 2012, 2). Sosyo-ekonomik düzey ve şiddet arasındaki bağlantıyla alakalı çalışmalara bu bölümde yer verilecektir.

Yaman Efe ve Ayaz’ın Ankara Kalesi bölgesinde yaşayan gelir düzeyi ve sosyokültürel yapı açısından Ankara’nın en alt diliminde yer alan kadınlarla yaptıkları çalışmaya göre kadınların %88.1’inin şiddeti fiziksel olarak tanımladığı, %28.6’sının şiddetin nedenini erkeklerin sözünü dinlememe olarak belirttiği, %43.2’sinin eşe ihanet durumunda şiddeti haklı gördükleri ve %25.9’unun eğitimin şiddeti engelleyebileceğini düşündüğü belirlenmiştir.

Yine Yaman Efe ve Ayaz’ın (2010) çalışma sonuçlarına göre kadınlardan okuryazar olmayanların en fazla orta düzeyde şiddete maruz kaldıkları, lise ve üzeri mezunlarının çoğunlukla düşük düzeyde şiddete maruz kaldıkları belirlenmiştir. Eşi çalışmayanlar yüksek düzeyde şiddete maruz kalırken, eşi çalışanların yaklaşık yarısının düşük düzeyde şiddete maruz kaldıkları belirlenmiştir. Ekonomik durumu iyi olanların hiç yüksek düzeyde şiddet görmediği saptanmıştır. Çalışma sonuçlarına göre örnekleme alınan kadınların tümünün şiddete maruz kaldığı, ancak şiddet düzeyinin kadının öğrenim durumuna göre değiştiği ve kadınların bazı sosyo-demografik özelliklerinin şiddet görmeyi etkilediği saptanmıştır (Yaman Efe ve Ayaz, 2010: 23-29). Çalışma sonuçlarına göre ekonomik durumu iyi olanların

yüksek düzeyde şiddet görmediği belirtilmiştir. Önemli noktalardan birisi de eşi çalışanların yaklaşık yarısının düşük düzeyde şiddete maruz kaldıklarıdır. Ekonomik durum şiddet görme düzeyini etkilemekte ancak tamamen şiddeti ortadan kaldıran bir unsur değildir.

Akadlı Ergöçmen ve arkadaşlarının yapmış oldukları “*Türkiye’de Kadının Aile İçi Şiddetle Mücadele Yöntemleri*” isimli çalışmalarında kadınlara göre şiddetin sebeplerine kadınların temel özelliklerine göre bakıldığında ekonomik sıkıntı eğitim düzeyi ve refah düzeyi yükseldikçe daha az oranda belirtilmiştir. Eğitim düzeyi ve refah düzeyi yükseldikçe şiddeti başkaları ile paylaşmanın daha yüksek oranda olduğu görülmüştür. Ancak lise ve üstü eğitimi tamamlamış kadınların %37’sinin şiddeti kimseye anlatmadığı görülmüştür. Şiddet nedenleri kadınların eğitim düzeyine göre farklılık göstermektedir. Genç kadınlar ve eğitim düzeyi daha yüksek kadınlar yaşadıkları şiddeti daha yüksek oranda anlatmakta ve kendi ailelerinden daha çok destek görmektedirler. Çalışmanın sonuç bölümünde belirtilenler arasında şiddete karşı farkındalığa sahip olmanın yanında kadınların sosyoekonomik açıdan kendilerini güçlendirmeleri gerektiğine vurgu yapılmıştır (Akadlı Ergöçmen ve ark., 2009: 830, 847).

Sosyo-ekonomik açıdan güçlü olan kadınlar kendilerini daha iyi ifade edebilmekte, haklarını dile getirebilmekte ve kendi sorunları ile alakalı gerekli bilgi ve donanıma sahip olabilmektedirler. Ancak ekonomik ve sosyal açıdan iyi bir konumda olan her kadın bunu başaramamaktadır. Toplum baskısı, geleneksel değerler gibi birtakım faktörler kadının yaşadığı şiddet karşısında susması, ev içinde yaşananın ev içinde kalması gerektiğine vurgu yapılmaktadır. Bu durum kadının yaşadığı şiddet karşısında çaresizliğini bizlere sunmaktadır.

Türkiye’de geniş kapsamlı şiddet araştırmalarından biri olarak kabul edilen çalışma Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu’nun yapmış olduğu “*Aile İçi Şiddetin Sebep ve Sonuçları*” başlıklı çalışmadır. Türkiye genelinde toplam 12 il merkezinde bu çalışma gerçekleştirilmiştir. Araştırmada kırsal ve kentsel düzeyde aile içi şiddetin sebep ve sonuçları, yaygınlığı, şiddete maruz bırakılan ve şiddet uygulayanın şiddet kavramından ne anladığı gibi konular üzerinde durulmuştur.

“*Aile İçi Şiddetin Sebepleri ve Sonuçları*” başlıklı çalışmada ailenin sosyo-ekonomik düzeyi ile aile içi şiddet arasındaki korelasyon kuvvetli bulunmuştur. Yine bu çalışmada aile bireylerinden birinin alkol bağımlısı olmasının şiddeti artırdığı, aile içi şiddete maruz kalanın ekonomik gücünün artmasıyla şiddetin azaldığı, ailenin aylık net geliri ile aile içi şiddet arasındaki ilişkinin kuvvetli olduğunu, eğitim düzeyi ile aile içi şiddetin ilişkili olduğunu çalışma bize göstermektedir.

Kadının ekonomik gücünün artması aile içi şiddeti azaltan bir faktör olabilmektedir. Kadının ekonomik açıdan eşine bağımlı olmaması onun şiddet görme düzeyini etkilemektedir. Ancak kadının ekonomik gücünün artması kadına her zaman güzel ve sıkıntısız bir aile ortamı sunamamaktadır.

Kadına yönelik şiddetle alakalı yapılan çalışmalardan bir tanesi de Altınay ve Arat (2007)’ın yapmış oldukları “*Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet*” isimli araştırmada bu konuda detaylı bilgiler vermektedir. Araştırmada 1987 yılındaki Dayağa Karşı Dayanışma Yürüyüşü’nden bu zamana Türkiye’de kadına yönelik şiddetle mücadelenin nasıl geliştiği, evli kadınların şiddetle ilgili görüş ve deneyimleri anlatılmaktadır. Eğitim ve gelir düzeyi ile aile içi fiziksel şiddet arasında ne gibi bir ilişki olduğu gibi konulara da değinilmektedir.

Altınay ve Arat (2007)’ın araştırma sonuçlarına göre her 3 kadından biri eşinden dayak yediğini, kadınların aileye kocalarından daha fazla gelir getirmesinin dayak riskini en az iki misli artırdığını, öğrenim düzeyi arttıkça fiziksel şiddet gördüğünü söyleyen kadınların sayısının azaldığını ifade etmektedir. Genel algının aksine bu çalışmada kadınların “aile içi şiddet”i aile içinde çözülmesi gereken bir konu olarak görmemektedirler. Çalışmadaki en ilginç sonuçlardan birisi de kadınların aileye kocalarından daha fazla gelir getirmesinin dayak riskini en az iki kat artırdığıdır. Diğer çalışmaların aksine kadınların eve ekonomik olarak eşlerinden daha fazla katkı sağlaması onlara daha sıkıntılı bir ortam sunmaktadır.

Ailede kadına yönelik şiddeti araştırmak amacıyla Denizli ilinde araştırma yapılmıştır. Yapılan araştırma sonucunda sosyo-ekonomik değişkenler ve şiddet arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Araştırma sonuçlarına göre örnekleme giren kadınların yarısından biraz fazlası şiddet görmektedir. Eğitim ve gelir düzeyi ile şiddet

arasında ilişki tespit edilmiştir. Aylık gelire göre geliri düşük olanlarda şiddeti onaylama daha yüksek oranda bulunmuştur. Araştırmacılar bu verileri yorumladıklarında geleneksel tutumun ve kültürel değerlerin şiddet konusunda etkili olduğunu ve şiddet görmeye rağmen bunun sosyo-ekonomik düzeyi düşük ailelerde kabullenilmiş ve onaylanan bir davranış olarak algılandığını görmektedirler (Kocacık ve Çağlayandereli, 2009: 24-41). Denizli ilindeki çalışmada da şiddet ve sosyo-ekonomik değişkenler arasında bir ilişki tespit edilmiştir. Şiddete maruz kalmakla beraber sosyo-ekonomik düzeyi düşük ailelerde şiddetin kabullenilmiş ve onaylanan bir davranış olarak görülmesi geleneksel kabullere bağlanmaktadır.

Kadının aile içinde yaşanan şiddete bakışını inceleyebilmek adına Sivas ilinde de araştırma yapılmıştır. Burada da kadınların büyük bir bölümü şiddeti fiziksel şiddet olarak tanımlamışlardır. Kadınlar ekonomik yetersizliğin aile içi şiddeti artıran en önemli neden olduğunu belirtmişlerdir. Araştırmadaki kadınların ifadelerine göre aile içi şiddeti artıran olayların başında sırasıyla ekonomik yetersizlikler, anlaşmazlık ve alkol kullanımı olduğu belirtilmiştir. Buradaki çalışmada şiddeti tetikleyen en önemli etkenin ekonomik yetersizlik olarak belirtilmesi dikkat çekmektedir (Güler ve ark. , 2005: 51-56).

Ekonomik yetersizlik aile içi şiddeti ortaya çıkaran önemli unsurlardan bir tanesidir. Ekonomik yetersizlik sebebiyle erkeğin kendini ailesine karşı yetersiz hissetmesi, evinin ihtiyaçlarını yeterince karşılayamaması neticesinde erkeğin bunu kadına karşı şiddet olarak yansıttığını görmekteyiz. Kadınların da bu durum karşısında bazen eşlerini haklı bulduklarına şahit olmaktadır. Bazı kadınlar eşinin maddi olarak durumunun yerinde olmasıyla şiddetin ortadan kalkacağını, eşinin de çaresiz ve güçsüz olduğu için kendisine şiddet uyguladığını belirterek eşlerini şiddet uygulamada haklı bulabilmektedirler.

İçli'nin yapmış olduğu "*Aile İçi Şiddet: Ankara- İstanbul ve İzmir Örneği*" çalışmasına baktığımızda farklı sosyo-ekonomik düzeylerden kadınlarla şiddet üzerine çalışma yapılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, aile içi geçimsizliklerin nedenini grubun %50'si ekonomik sıkıntılar olarak belirtmiş, %32.4'ü çocukların hatalı davranışı görüldüğünde dövülmeleri gerektiğini söylemişlerdir. Örneklem

yarıya yakını evde kararları erkeğin aldığını ifade etmişlerdir. Kadınların %21.2'si eşlerinin kendilerine karşı şiddet kullandığını belirtmiş ve şiddete maruz kalanların çoğunun alt tabakada bulunduğu en düşük oranın da üst tabakada yer aldığı görülmüştür (İçli, 1994: 7-20).

Çalışmaların geneline bakıldığında kadına yönelik şiddeti ortaya çıkaran unsurlardan başta geleni ekonomik yetersizlikler olarak görülmektedir. Sosyoekonomik düzey kadınların şiddet görmelerinde etkili olan faktörlerden birisidir. Kadınların sosyal hayattaki konumlarını, kendilerini ifade edebilmelerini engelleyerek onlara söz hakkı tanımamak ve onları sosyal yaşamdan uzaklaştırmak kadınları kimi zaman yalnızlaştırmaktadır. Sosyo-ekonomik düzey kadının içinde bulunduğu konumu yansıtmakla beraber şiddeti ortaya çıkaran bir unsur da olabilmektedir.

2.2.2. Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği ve Kadına Yönelik Şiddet

Toplumsal cinsiyet eşitsizliğine dayalı kadına yönelik şiddet sıklıkla karşımıza çıkmaktadır. Toplumsal cinsiyet Giddens'a göre, "Toplumsal olarak kurulmuş erillik ve dişilik kavramlarıyla bağlantılıdır ve bireyin biyolojik cinsiyetinin doğrudan bir sonucu olmak zorunda değildir." Toplumsal cinsiyet rolleri de toplum tarafından insanlara yüklenmektedir. Kadının annelik rolü, erkeğin babalık rolü, kız ve erkek çocuklarının giyinme biçimlerine kadar toplum tarafından yüklenen birtakım rollerdir toplumsal cinsiyeti oluşturan öğeler" (Giddens, 2008: 505).

Toplumsal cinsiyet eşitsizliği bize toplumla ilgili önemli veriler sunmaktadır. Sosyal ilişkileri anlamada ve anlamlandırma da bu kavramdan ipuçları alabiliriz. İdeoloji, güç ve toplumsal sınıflar gibi kavramların anlaşılmasında da bir bakış açısı sunar. Bu bakış açısıyla beraber hem ailede hem de toplumda var olan egemen karakterlerin nasıl yeniden üretildiği ile ilgili bir fikrimiz olabilmektedir (Dedeoğlu, 2000: 143). Toplumsal cinsiyet algısı kadını ve erkeği nasıl anlamamız gerektiğini bizlere sunar.

Kadın ve erkeği sadece biyolojik özellikleriyle değil aynı zamanda anne, baba, karı, koca gibi toplumsal rolleri ile de değerlendirmek gerekmektedir. Erkeğe ve kadına toplum tarafından yüklenen sorumluluklar çok fazladır. Kadınların toplumsal cinsiyet eşitsizliğine yönelik görüşlerinin belirlenebilmesi için yapılan bir çalışmada kadınların %68.1'i "Cinsiyet tercih etme hakları olsa idi hangi cinsiyeti tercih ederlerdi?" sorusuna kadın olmayı tercih edeceklerini belirtmiş, bunun nedeni olarak da erkeklerin çok fazla sorumluluklarının olduğunu söylemişlerdir. Erkek olmayı tercih edeceğini söyleyen kadınlar ise buna gerekçe olarak erkeklerin toplumda daha özgür olduklarını sunmuşlardır. "Kadının yeri evidir." görüşüne katılanların (%38.2) hemen hemen hepsi (%96.2) kadının evde daha fazla görevi olduğu için kadının yerinin evi olduğunu düşündüklerini belirtmişlerdir (Dinç Kahraman, 2010: 30-35). Bu ve benzeri çalışmalara bakıldığında toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin devam ettiğini, kadından evlilik ve eve bağlılık ile ilgili konularda daha fazla beklentinin olduğunu görebilmekteyiz.

Kadının çalışma hayatında var olması onun aile içerisindeki rollerinin bittiği anlamına gelmez. Türkiye’de ekonomik özgürlüğü olan ve hayatını kontrol edebilen kadınların oranları düşükken, toplumda eş ve anne olarak algılanan kadınların oranı daha fazladır (Parlaktuna, 2010: 1229). Bu durum kadınların birçok noktada sıkıntı yaşamasına sebebiyet vermektedir. Örneğin, iş ve meslek yaşamlarında, sosyal hayatlarında toplumsal cinsiyete dayalı problemlere maruz kalabilmektedirler.

Ankara’da kadınların toplumsal cinsiyet rolleri çerçevesinde aile içi yaşamı algılama biçimleri ile ilgili bir araştırma yapılmıştır. Çalışmaya göre kadınların ailede temel, sosyal ve ekonomik faaliyet alanlarını toplumsal cinsiyet rolleri çerçevesinde değerlendirmedikleri görülmektedir. Çalışma yaşamı, toplumsal yaşam, evlilik ve aile yaşamı gibi alanlarda erkeklerin daha geleneksel bakış açılarına sahip oldukları belirlenmiştir (Günay ve Bener, 2011: 157-171). Toplumda var olan gelenekselci kalıplara göre değil de kadının da içinde bulunduğu duruma göre değerlendirilmesi, onun sadece ev ve eve ait konularda ön planda olmaması gerekmektedir.

Erkeğin egemen olması ve kadının daha güçsüz ve arka planda durması gerektiği, kadının çoğu zaman erkeğin söylediklerini sorgulamadan kabul etmesi gerektiği gibi geleneksel kabuller toplumsal cinsiyet eşitsizliği temelli şiddeti oluşturmaktadır. Toplumun bu yöndeki algısı değişmediği sürece kadının şiddet görmesi kimi zaman meşru olabilmektedir.

Kadına yönelik aile içi şiddet temel insan haklarının ihlali olarak görülmektedir. Aile içinde ve toplumda kadınların karar verme sürecinde erkeklerle aynı konumda olmamaları, sosyo-ekonomik statülerinin düşük olması, kadınları şiddet konusunda zayıf duruma düşürmektedir. Türkiye’de de bu konuyla alakalı önemli düzenlemeler bulunmaktadır. “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı”, “Toplumsal Cinsiyet Eşitliliğinin Yaygınlaştırılması Projesi” gibi uygulamalar bulunmaktadır. Bu kapsamda kadının sosyo-ekonomik konumunun güçlendirilmesi, toplumsal farkındalık ve zihniyet dönüşümü gibi önemli alanlarda iyileştirmeler hedef alınmıştır (KSGM, 2008).

Toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve kadına yönelik şiddetle alakalı yapılan çalışmalar mevcuttur ancak sınırlıdır. Can’ın Niğde il merkezinde yapmış olduğu “*Ataerkil Değerler Sistemi ve Kadına Yönelik Şiddet*” isimli çalışmada kız ve erkek çocuklarının yetiştirilme tarzlarındaki farklılıklar ve onlara sosyalizasyon sürecinde ebeveynlerin farklı tutumları, erkek çocukların daha rahat bir biçimde yetiştirilmesi kadına yönelik şiddeti meşru gören davranışları destekleyen bir yapının varlığını ortaya koymaktadır (Can, 2012: 12-13). Burada ailelere düşen en önemli görev kız ve erkek çocukları yetiştirirken onlara karşı cinse saygılı olmayı, her iki cinsinde hakları olduğunu ve bizim bu haklar karşısında nasıl davranmamız gerektiği öğretilmelidir.

İçli’nin belirttiği gibi sosyo-kültürel yapı içinde erkek çocuğun sosyalizasyonunda ona öğretilen erkeklik rolünde kadını küçümseme, kadına karşı kaba davranma, evde tek başına hüküm sürme ve yeri geldiğinde de kadına karşı şiddet uygulama bulunmaktadır (İçli, 1994: 7-20). Çocuk yetiştirirken kimliği ne olursa olsun karşı tarafa saygılı olunması gerektiği üzerinde durulmalıdır.

Kadına yönelik şiddet konusu toplumsal cinsiyet eşitsizliği bağlamında değerlendirilirken önemle üzerinde durulmalıdır. Karal ve Aydemir'e göre "Kadına yönelik şiddet, toplumsal hayatın farklı alanlarında kadınların yaşadığı ayrımcılığın en belirgin göstergelerinden biridir." Şiddet, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin en önemli yansımasıdır ve öncelikle bu konuda eşitliğin sağlanması hedef alınırsa sonuç daha iyi bir noktaya gelebilecektir (Karal ve Aydemir: 2012). Kadın ve erkek eşitliğinin gerektiği ölçüde sağlanması şiddetin önlenbilmesinde önemli bir faktördür.

2.2.3. Eğitim Düzeyi ve Şiddet

Eğitim düzeyi ve şiddet arasında kimi zaman bağ kurulabilmekte kimi zaman ise eğitim düzeyi ne olursa olsun kadınlar şiddete maruz kalabilmektedirler. Eğitim düzeyi yüksek olan erkek şiddet uygulamıyor ya da eğitim düzeyi düşük olan kadın şiddete daha fazla maruz kalıyor gibi bir genellemeye gitmek yanlış olacaktır. Elbette ki eğitim düzeyi arttıkça bilinçlenme ve olaylara farkındalık artmakla beraber eğitim düzeyinin artması maalesef tamamen şiddeti ortadan kaldırmamaktadır. Eğitim düzeyi ve şiddet arasında bir bağlantı olup olmadığı ile alakalı çeşitli araştırmalar yapılmıştır.

Eğitim düzeyi ve şiddet arasındaki bağla alakalı yapılan çalışmalara bakıldığında Çanakkale'de yapılan bir araştırmaya göre şiddete maruz kalmanın kadının eğitim düzeyiyle de alakası bulunmaktadır. Çanakkale'de sağlık ocağına başvuran kadınların eğitim durumunun şiddet görme düzeyine etkisi incelenmiştir. Sonuçlara bakıldığında kadınların %80.9'u evliliği süresinde eşi tarafından en az bir kez şiddet görmektedir. Kadınlar arasında en fazla yaşanan şiddet türü duygusal şiddettir. Şiddete en fazla ilköğretim mezunu kadınlar, en az ise okuryazar olmayan kadınlar maruz kalmaktadır. Kadınların eğitim düzeyi fiziksel ve duygusal şiddet görme prevalansı üzerinde farklılık oluştururken ekonomik ve cinsel şiddet üzerinde farklılık oluşturmamaktadır (Tanrıverdi ve Şipkin: 2008, 183-187). Eğitim düzeyi şiddeti etkilemektedir.

Psikiyatri hastaları arasında yaşam boyu eş şiddeti, çocuklukta fiziksel şiddet, aile içi fiziksel şiddetin özelliklerini belirlemek ve sosyo-demografik ve kültürel özellikleri belirlemek amacıyla psikiyatri polikliniğine başvuran kadınlarla bir çalışma yapılmıştır. Çalışma sonuçlarına baktığımızda evliliğinde şiddet gören ve görmeyen kadın hastalar arasında eğitim durumu, meslek, ailenin gelir düzeyi, evlilik yaşı, evlenme biçimi, çocuk sayısı bakımından fark olmadığı belirtilmiştir. Eğitimli-eğitimsiz, çalışan-çalışmayan, zengin-fakir kadın hastalar eş şiddeti bildirmişlerdir (Vahip ve Doğanavşargil: 2006, 107-114). Şiddet her durumda ve düzeyde kadını etkilemektedir.

“Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet” isimli çalışmaya baktığımızda eğitim düzeyi ve şiddet arasındaki bağlantı hakkında önemli veriler sunmaktadır. Çalışmaya göre yaşamın herhangi bir döneminde görülen fiziksel şiddet yaygınlığı, eğitim düzeyinin artması ile azalmaktadır. Eğitimi olmayan veya ilköğretimi bitirmemiş kadınların maruz kaldıkları fiziksel şiddet, lise ve üzeri eğitimi olan kadınlardan iki kat daha fazladır. Yakın dönemi dikkate alarak yapılan analize göre kadınların maruz kaldıkları fiziksel şiddet yüzdelерinin eğitim düzeyindeki artış ile azaldığı net olarak söylenememekle beraber hiç eğitimi olmayan (yüzde 13) ve lise ve üzeri eğitimi olan (yüzde 8) kadınlar arasında farklar bulunmaktadır. Kadınların yaşamlarının herhangi bir döneminde maruz kaldıkları duygusal istismar eğitim düzeyindeki artışla beraber azalmaktadır (KSGM, 2009).

Eğitim düzeyi ve şiddet arasında önemli ilişkiler söz konusudur. Altınay ve Arat’ın Türkiye’de aile içi şiddet konulu çalışmalarında öğrenim düzeyi arttıkça fiziksel şiddet gördüğünü söyleyen kadınların azaldığını, okuma yazma bilmeyen kadınların en az bir kez fiziksel şiddet gördüğünü söyleyenlerin oranı % 43, yüksek öğrenim görmüş kadınlarda bu oranın % 12 olduğunu görmekteyiz. Altınay ve Arat’a göre eşler arasında kadının eğitim, gelir, kariyer gibi alanlarda erkekten daha iyi bir konumda olması aile içi şiddetin yaşanma olasılığını artırmaktadır (Altınay ve Arat: 2007). Görüldüğü üzere, şiddet sadece eğitim düzeyi düşük ya da gelir düzeyi düşük kadına uygulanmıyor. Sosyo-ekonomik ve eğitim düzeyi yüksek kadınlar da şiddete maruz kalıyorlar.

Görüldüğü üzere şiddet çeşitli sebeplerden etkilenmekle beraber tek başına herhangi bir sebep göstermeksizin de ortaya çıkabilmektedir. Eğitim düzeyi, sosyo-ekonomik düzey, demografik özellikler, toplumsal cinsiyet eşitsizliği gibi faktörler kimi zaman şiddetle doğrudan bağıntılı olup şiddeti doğrudan ortaya çıkarabilmekte kimi zaman da şiddetin bu sayılan faktörlerle hiç alakası olamayabilmektedir.

Şiddet, insanların çok fazla sebeplerle varlığından şikayetçi olduğu bir durumdur. “Özel alanda kadına yönelik şiddetin oldukça yaygın ve sistematik olduğu ve şiddetin, sıklığının ve dozunun yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi gibi faktörlerden etkilendiği saptanmıştır.” (Dişsiz ve Şahin, 2008: 55). Şiddet, insanlara her noktada zarar verebilen ve onlarda psikolojik izler bırakabilen bir olgu olarak gözükmemektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SOSYO-EKONOMİK DÜZEYİ DÜŞÜK AİLELERDE KADINLARIN AİLE İÇİ ŞİDDET ALGISI ALAN ARAŞTIRMASI

3.1. ARAŞTIRMANIN AMACI VE KONUSU

Sosyo-ekonomik düzeyi düşük ailelerde kadınların aile içi şiddet algısını belirlemek amacıyla Kayseri ilinde 235 kadınla anketler yapılarak sosyo-ekonomik düzey ve şiddet arasında bağlantı olup olmadığını araştırabilmek ve kadınların bu noktadaki algılarını tespit edebilmek amacıyla bu çalışma yapılmıştır. Kayseri ilinde sosyo-ekonomik düzeyi düşük mahallelerde yaşayan evli ve 18 yaş üstü kadın katılımcılarla birlikte bu çalışma yapılmıştır. Aynı zamanda karşılaştırma yapabilmek adına da sosyo-ekonomik düzeyi yüksek kadın katılımcılar belirlenip onlarla da anket çalışması yapılmıştır.

Bu amaç doğrultusunda da katılımcıların demografik, ailevi, sosyal ve ekonomik özellikleri ve şiddetle alakalı algıları araştırılmaya çalışılmıştır.

3.2. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Sosyo-ekonomik düzeyi düşük ailelerdeki kadınların aile içi şiddet algılarını ele alan çalışmamızda alan ve teorik araştırmalar bulunmaktadır. Birinci bölümde teorik kısım ikinci bölümde ise alan çalışması bulunmaktadır.

Teorik kısımda kadına yönelik şiddetle alakalı daha önce yapılan çalışmalar incelenmiş, şiddet ve türleri nelerdir, kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddet kavramları üzerinde durulmuştur. Şiddet ve sosyo-ekonomik düzey ve şiddet arasındaki ilişki bakımından yapılan çalışmalar üzerinde durulmuştur.

Alan araştırmasında ise Kayseri ilinde yaşayan sosyo-ekonomik düzeyi düşük 235 kadınla görüşmeler yapılmış ve anket uygulanmıştır. Ankette de katılımcıların sosyo-ekonomik düzeyleri, demografik özellikleri ve şiddetle alakalı tutumları sorulmuştur. Yapılan anketin sonuçlarına bakıldığında şiddet kimi zaman sosyo-ekonomik faktörlerden etkilenirken kimi zaman da her sosyo-ekonomik düzeyde kadının yaşadığı bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır.

3.2.1. Varsayımlar

Kayseri ilinde gerçekleştirilmiş olan çalışmada katılımcıların anket sorularına samimi ve doğru yanıtlar verdikleri varsayılmaktadır. Ortaya çıkan sonuçların araştırma sorularına yönelik yanıtları güvenilir ve geçerli biçimde oldukları varsayılmaktadır.

3.2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın örneklemini Kayseri ilinde yaşayan 18 yaş ve üstü, evli 235 kadından oluşmaktadır. Örneklem seçiminde eğitim, medeni hal, özellikle ailenin ekonomik gelir düzeyi ve yaş gibi değişkenlere dikkat edilmiştir.

3.2.3. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmaya başlamadan önce karşılaştırma yapabilmek adına sosyo-ekonomik düzeyi yüksek olan katılımcılar belirlenmeye çalışılmıştır. Ancak sosyo-ekonomik düzeyi yüksek olan kadınlar anket uygulamasına çok sıcak bakmadıkları için sayıları az tutulmuştur.

3.3. ARAŞTIRMA BULGULARI

3.3.1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Tablo 1- Katılımcıların Yaş Dağılımı

	Sayı	Yüzde	Birikimli Yüzde
18-24	21	8,9	8,9
25-34	120	51,1	60,0
35-44	67	28,5	88,5
45-54	21	8,9	97,4
55-64	6	2,6	100,0
Toplam	235	100,0	

Katılımcıların içinde en büyük grubu 25-34 yaş arası oluşturmaktadır. İkinci en büyük grubu ise 35-44 yaş arası oluşturmaktadır.

Tablo 2- Katılımcıların Medeni Halleri

	Sayı	Yüzde	Birikimli Yüzde
Evli	199	84,7	84,7
Ayrılmış	23	9,8	94,5
Eşi Ölmüş	13	5,5	100,0
Toplam	235	100,0	

Araştırma grubumuzu evli, eşi ölmüş ya da ayrılmış kadınlar oluşturmaktadır. En büyük grubu %84.7 ile evli kadınlar oluşturmaktadır. Bekarlara anket uygulanmamasının nedeni ise evlilik ile ilgili yargıları çok iyi değerlendiremeyecekleri düşünülmüştür.

Tablo 3-Katılımcıların Eş Eğitim Durumu

	Sayı	Yüzde	Birikimli Yüzde
Sadece Okuryazar	1	0,4	0,5
İlkokul	53	22,6	25,7
Ortaokul	41	17,4	45,2
Lise	61	26,0	74,3
Üniversite	48	20,4	97,1
Lisansüstü	6	2,6	100,0
Toplam	210	89,4	
Dul	25	10,6	
Genel Toplam	235	100,0	

Araştırmadaki katılımcıların eşlerinin eğitim düzeyleri farklılık göstermektedir. Katılımcılar içerisinde en büyük grubu %26 ile lise mezunları oluşturmaktadır. İlkokul mezunu grup ise katılımcıların %22.6'sını oluşturmaktadır.

Tablo 4- Katılımcıların Eğitim Durumu

	Sayı	Yüzde	Birikimli Yüzde
Okuryazar Değil	6	2,6	2,6
Sadece Okuryazar	1	,4	3,0
İlkokul	66	28,1	31,1
Ortaokul	40	17,0	48,1
Lise	78	33,2	81,3
Üniversite	38	16,2	97,4
Lisansüstü	6	2,6	100,0
Toplam	235	100,0	

Araştırmada katılımcıların kendi eğitim durumlarına bakıldığında %33.2 ile lise mezunları en büyük grubu oluşturmaktadır. Katılımcıların kendi eğitim durumları ve eş eğitim durumları karşılaştırıldığında eş eğitim durumunda da en büyük grubu lise mezunları oluşturmaktadır.

3.3.2. Katılımcıların Şiddet ve Aile İçi Şiddete İlişkin Değerlendirmeleri

Tablo 5- Hangi Davranış Şiddettir

	Sayı	Yüzde	Birikimli Yüzde
Fiziksel Şiddet	61	18,9	18,9
Duygusal Şiddet	29	9,1	28,0
Ekonomik Şiddet	15	4,6	32,6
Diğer İnsanlarla			
İlişkilerin	9	2,7	35,3
Kısıtlanması			
Cinsel Şiddet	13	4,1	39,4
Sözlü Şiddet	49	15,2	54,6
Yukarıdakilerin Hepsini	145	45	99,6
Diğer	1	0,4	100,0
Toplam*	322		

*Birden fazla seçenek işaretlendiği için toplam genel toplamdan fazla çıkmıştır.

Şiddeti sadece fiziki olarak karşı tarafa yapılan müdahale olarak algılamaya devam eden bir grup olsa dahi şiddetin sadece fiziki olmadığını; ekonomik, duygusal, sözlü, cinsel boyutlarının da olduğunu katılımcıların %45'i söylemiştir. Bu durum şiddetin sadece fiziksel görünümünden ziyade diğer boyutlarının da birlikte değerlendirildiğini gözler önüne sermiştir. Şiddeti sadece fiziksel olarak tanımlayan katılımcıların sayısı da az değildir. Katılımcıların %18.9'u şiddeti fiziksel olarak tanımladıklarını belirtmişlerdir.

Şiddeti sözlü şiddet olarak ifade edenler ise grupta yüzdelik dilim olarak %15.2'dir. Bakıldığında şiddetin artık sözlü şiddet olarak da algılandığını görmekteyiz. Kadınlar sözlü şiddetle alakalı sıkıntılarının olduğunu ifade etmekte ve hatta sözlü şiddetin kimi zaman fiziksel şiddetten ağır geldiğini anket çalışmalarımız sırasında ifade etmişlerdir. Kimi zaman eşlerinin onlara küfür etmesi, aşağılaması, başkalarının yanında küçük görmesi gibi davranışlarla erkeklerin yani eşlerinin kendilerine kapanmayacak yaralar açtığını belirtmişlerdir. Sözlü şiddet diğer şiddet türleri gibi kadınlarda ciddi sıkıntılara yol açabilmektedir.

Ekonomik şiddet sosyo-ekonomik düzeyi düşük ailelerde daha çok baş göstermektedir. Geçim sıkıntısı yaşanan bir ailede erkeğin eşine yeterince maddi destek sağlayamaması, evin ihtiyaçlarını tam olarak karşılayamaması bazen şiddeti tetiklemektedir. “Aile içi şiddete maruz kalmanızın nedeni nedir?” diye katılımcılara sorulduğunda ekonomik nedenlerle şiddet gördüğünü ifade eden katılımcılar olmuştur. Bu da şiddetin ekonomik boyutunu da gözler önüne sermektedir.

Tablo 6- Aile İçi Şiddete Maruz Kaldınız Mı?

	Sayı	Yüzde
Evet	104	44,3
Hayır	131	55,7
Toplam	235	100,0

Araştırma sonuçlarına göre “Aile içi şiddete maruz kaldınız mı?” sorusuna “Hayır” cevabını verenlerin oranı %55.7 olarak görülmektedir. Şiddet konuşulması

ve paylaşılması çok zor olan bir konu olduğundan insanlar şiddet görseller dahi bu soruyu hayır diyerek cevaplandırmışlardır.

Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu'nun yapmış olduğu “*Aile İçi Şiddetin Sebep ve Sonuçları*” başlıklı çalışmada uygulanan şiddet türlerinin başında %84 ile sözlü şiddet, %78.9 ile fiziksel şiddet görülmektedir. Hakaret etme şeklinde ortaya çıkan sözlü şiddet dışında hiçbir şiddet türünün tek başına uygulanmadığını görmekteyiz (Aile Araştırma Kurumu, 1995).

KSGM' nin yapmış olduğu “*Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet*” başlıklı çalışmada ülke genelindeki kadınların %39’u fiziksel şiddet, %15’i cinsel şiddet yaşarken, kadınların %42’sinin iki şiddetten en az birini yaşadıklarını belirtmişlerdir (KSGM, 2009).

Altınay ve Arat’ın çalışma sonuçlarına göre Türkiye’de kadınların yaklaşık üçte biri fiziksel şiddete maruz kalırken, daha büyük bir çoğunluk farklı şiddet deneyimleri yaşamaktadır. Aynı çalışmaya göre fiziksel şiddet gören grubun yalnızlığı vurgulanmaktadır. Eşinden fiziksel şiddet gören kadınların yarısı bu durumdan daha önce kimseye bahsetmediklerini belirtmişlerdir. Buna gerekçe olarak da “utandıklarını, kendilerini suçladıklarını, kocalarını korumak istediklerini veya destek bulamayacaklarını” düşündüklerini göstermişlerdir (Altınay ve Arat, 2007: 105). Çalışma sonuçları bizim çalışmamızla benzerlik göstermektedir. Yaşadığı şiddetten kimseye bahsetmek istemeyen katılımcılar bunu sözlü olarak da ifade etmişlerdir.

Anket çalışmaları uygulanırken kişilerin şiddete maruz kaldıklarını bilsek dahi onlar anketi cevaplandırırken bazı duygularını paylaşmamayı tercih etmişlerdir. Şiddet özel alan olarak kabul edildiğinden şiddete maruz kalanların bunu ifade etmeleri hiç de kolay olmamıştır. Aile içi şiddeti yaşayanlar genelde yaşadıkları şeyleri anlatmaktan çekinmişlerdir.

Tablo 7- Aylık Gelir ve “Aile İçi Şiddete Maruz Kaldınız Mı?” Dağılımı

Aylık Gelir		Aile içi şiddete maruz kaldınız mı ?		Toplam
		Evet	Hayır	
0-500 TL	Sayı	8	9	17
	Satır %	7,7%	6,9%	7,2%
501-1000 TL	Sayı	55	40	95
	Satır %	52,9%	30,5%	40,4%
1001-1500 TL	Sayı	9	29	38
	Satır %	8,7%	22,1%	16,2%
1501-2000 TL	Sayı	6	18	24
	Satır %	5,8%	13,7%	10,2%
2001 TL ve Üzeri	Sayı	16	33	49
	Satır %	15,4%	25,2%	20,9%
YOK	Sayı	10	2	12
	Satır %	9,6%	1,5%	5,1%
Toplam	Sayı	104	131	235
	Satır %	100,0%	100,0%	100,0%

Aylık gelir ve şiddete maruz kalıp kalmama ilişkisine bakmak istediğimizde her gelir düzeyinden katılımcımızın şiddete maruz kaldıklarını görmekteyiz. 501-1000 TL aylık gelire sahip katılımcıların %52.9’u aile içi şiddete maruz kaldınız mı sorusuna evet cevabını vermişlerdir. Aylık gelir arttıkça bu oranın düştüğünü görmekle beraber şiddet her gelir düzeyinden katılımcımız da görülmektedir.

Altınay ve Arat’ın araştırma sonuçlarına göre gelir düzeyi arttıkça fiziksel şiddet gördüğünü söyleyen kadınların sayısı azalmaktadır. Gelirlerinin olmadığını veya 250 TL’nin altında gelire sahip olduğunu söyleyenlerin yaklaşık %43’ü eşinden en az bir kez fiziksel şiddete maruz kalmışken geliri 2500 TL’nin üzerinde olanlarda oran %23’tür. Araştırmacılara göre üst gelir düzeylerindeki kadınlar yaşadıkları şiddeti utandıkları veya isimlerinin zedeleneyeceği kaygısıyla paylaşmamaktadırlar. Çalışmanın çarpıcı sonuçlarından birisi de aileye eşinden daha çok gelir getirdiğini

söyleyen kadınların %63'ü eşlerinden en az bir kez fiziksel şiddet gördüklerini belirtmiş olmalarıdır (Altınay ve Arat, 2007).

Tablo 8- Aile İçi Şiddete Hangi Sıklıkla Maruz Kaldınız?

	Sayı	Yüzde
Ara sıra	75	31,9
Sık sık	23	9,8
Her zaman	7	3,0
Ara Toplam	105	44,7
Cevapsız	130	55,3
Toplam	235	100,0

Katılımcıların “Aile içi şiddete maruz kaldıysanız hangi sıklıkla maruz kaldınız?” sorusuna vermiş oldukları cevaba baktığımızda ara sıra şiddete uğradıklarını belirten katılımcılar %31.9 ile en büyük grubu oluşturmaktadır.

Katılımcılar şiddetle alakalı soruları cevaplandırırken bazen yaşadıklarını ya da hissettiklerini anket cevaplarına yansıtmamışlardır. Şiddete uğrama sıklığı sorulduğunda ara sıra diyenler büyük çoğunluğu oluştursa da her zaman ve sık sık şiddete uğrayanların sayısı da az değildir. Sık sık şiddete maruz kalmak bir ailede yaşayan bütün bireyleri etkilemekte ve özellikle de çocuklarda derin izler bırakabilmektedir.

Şiddetin hiçbir türüsü kabul edilemez bir davranış olmasına rağmen günümüzde her gün şiddete uğrayan birçok kadın bulunmaktadır. Kadının aile içinde şiddete maruz kalması elbette tek başına değerlendirilmekten uzak bir kavramdır. Bir kadının her gün ve sıklıkla türü ne olursa olsun şiddete uğraması kabul edilemez bir gerçektir. Kadının evde ve toplumda rolleri düşünüldüğünde şiddete maruz kalan kadının toplumdaki ve aile içindeki rollerinde ciddi aksamalar meydana gelecektir.

“Aile İçi Şiddetin Sebep ve Sonuçları” başlıklı çalışmaya baktığımızda katılımcıların %42.7’si arada sırada şiddete maruz kaldıklarını belirtmişlerdir. %17’si ise sık sık ve nadiren şiddete uğradıklarını belirtmişlerdir (AAK, 1995). Araştırma sonuçları bizim araştırmamızla benzerlik göstermektedir. Katılımcıların büyük çoğunluğu arada sırada şiddete maruz kaldıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 9- Aile İçi Şiddete Kim Tarafından Maruz Bırakıldınız?

	Sayı	Yüzde
Eş	93	39,6
Anne	16	6,8
Baba	29	12,3
Kardeş	8	3,4
Çocuk	2	0,9
Kardeş	1	0,4
Diğer	4	1,7
Toplam	235	100,0

Şiddete maruz kalmış kadınlarımıza şiddete kim tarafından maruz bırakıldıkları sorulduğu zaman %39.6 eşleri tarafından şiddete maruz kaldıklarını ifade etmişlerdir. %12.3'ü babaları tarafından şiddete maruz kaldıklarını , %6.8'i de anneleri tarafından şiddete maruz kaldıklarını ifade etmişlerdir. Bakıldığı zaman kadınlar şiddete en fazla eşleri tarafından maruz bırakıldıklarını ifade etmişlerdir. Kadınların geleneksel kabuller, toplumsal cinsiyet eşitsizliği vb sebeplerle kocalarının şiddetini kimi zaman normal karşılayabilmektedirler.

KSGM'nin "*Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet*" çalışmasına göre kadınların yakın ilişki içerisinde oldukları eşlerinin yanı sıra diğer kişiler tarafından da şiddete maruz kaldıklarını görmekteyiz. Fiziksel şiddete maruz kalan kadınların %41'i babaları, %32'si anneleri, %16 ağabeyleri, %8' i ise öğretmenleri tarafından şiddete uğradıklarını belirtmişlerdir. DSÖ araştırmalarının yapıldığı ülkelerde %5 ile 62 arasında değişen eş dışındakilerden kadına yönelik fiziksel şiddet yaygınlığı Türkiye'de %18'dir (KSGM, 2009).

Şiddetin kocadan sonra en fazla babadan geliyor olması da babanın evde egemen güç olarak kabul edilmesi ve terbiye amaçlı şiddet uygulamasının normal olarak algılanması da babadan gelen şiddeti meşrulaştırabilmektedir. Babadan sonra şiddet uygulayıcısı olarak sırada anne gelmektedir. Annenin kimi zaman çocuklarına söz geçirememesi, başkalarına kızıp öfkesini çocuklara yansıtması, yine baba gibi terbiye maksatlı çocuklarına şiddet uygulaması söz konusu olabilmektedir. Erkek kardeşlerin ya da ağabeylerin de kız kardeşlere karşı şiddet uyguladıklarını

görmekteyiz. Ağabeylerin de kız çocuklarını terbiye etmek, nerde ve nasıl davranacağına karar verme yetkisini kimi zaman kendilerinde bulmaları ya da toplum tarafından onlara yüklenen yanlış algılar neticesinde kız kardeşe şiddet uyguladıklarını görmekteyiz.

Tablo 10- Aile İçi Şiddete Maruz Kalmanızın Nedeni Nedir?

	Sayı	Yüzde
Ekonomik sebeplerle	53	22,6
Karşılık verdiğim için	68	28,9
Alkolden dolayı	13	5,5
İstenmediğim için	21	8,9
Namus uğruna	3	1,3
Diğer	20	8,5
Toplam	235	100,0

Katılımcılara şiddete uğrama nedenlerini sorduğumuzda karşılık verdikleri için şiddete maruz kaldıklarını belirtenlerin oranının %28.9 olduğunu görmekteyiz. Kadınların şiddete maruz kalma nedenlerinden biri olan karşılık verdikleri için şiddete maruz kaldıklarını düşünmeleri dikkat çekicidir. Eşinin söyledikleri ya da yaptıklarına karşılık vermesinden dolayı şiddetin geldiğini düşünmeleri kadınların kocalarına karşı gelmemesi gerektiği aksi takdirde şiddete maruz kalabileceklerini düşünmeleri ve bunu normalleştirmeleri neticesinde gelen şiddeti kendilerinin karşılık vermesinden kaynaklandığını düşünmektedirler.

Ekonomik sebeplerle şiddete uğradığını belirten kadınların oranı %22.6'dır. Yetersiz ya da düşük gelir seviyesi, ailede yaşayan fert sayısını fazlalığı vb gibi sebeplerden ötürü erkeğin evin ihtiyaçlarına yetişememesi ve bunun neticesinde erkeğin eşine şiddet uygulaması ekonomik sebepli şiddete kimi zaman davetiye çıkarmaktadır.

İstenmediği için şiddete uğradığını belirtenlerin oranı %8.9'dur. Katılımcıların anket sorularını cevaplandırırken sözlü olarak ifade ettikleri

noktalardan biri de şuydu: “Kayınvalidem beni istemiyor, oğluna yakıştıramıyor...”, “Eşim anne babasının zoruyla benimle evlenmiş o yüzden beni istemiyor ve bana karşı zaman zaman şiddet uyguluyor.” gibi söylemleri olmuştur. Eşi ya da eşinin ailesi tarafından kabullenilemeyen kadınlar eşleri tarafından şiddete maruz kalabilmektedirler.

Katılımcıların %5.5’i alkolden dolayı şiddete maruz kaldıklarını belirtmişlerdir. Alkol alımından sonra erkeğin doğru kararlar alamaması ve düzgün düşünememesi neticesinde kadınlar şiddete maruz kalabilmektedirler.

%1.3’lük bir oran namus uğruna şiddete maruz kaldıklarını ifade etmişlerdir. Katılımcıların görüşmeler sırasında ifade ettikleri giyim-kuşamlarından ötürü şiddete maruz kaldıklarını, giydikleri elbiseyle namuslarına zarar getireceği düşüncesiyle eşleri tarafından şiddete maruz bırakıldıklarını ifade etmişlerdir.

Altınay ve Arat’ın (Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet, 2007) çalışmalarında şiddetin nedenlerine bakıldığında %13 itaatsizlik, %14 ekonomik sorunlar, %6 geçimsizlik, %9 psikolojik sorunlar, %13 erkeklerin güçsüz ve acizliklerinden, %10 erkeklerin kendilerini daha üstün görmelerinden, %4 ise erkeklerin şiddeti üstünlük sağlama olarak gördüklerini belirtmişlerdir.

AAK’nın (Aile İçi Şiddetin Sebep ve Sonuçları, 1995) çalışma sonuçlarına göre şiddetin nedenleri arasında ilk üç sırada “Maddi Güçlükler”, “Kocanın Aşırı Sinirli Olması”, “Kocanın Akrabalarının Kışkırtması” yer almaktadır. Örneklemin %44’ü şiddete maruz kalma nedenini açıklamıştır. Araştırmacılara göre görüşülen kadınların bu soruya yanıt vermede isteksizliklerinin sebebi bu konuda konuşmaktan duydukları sıkıntıdan kaynaklanmaktadır.

Çalışma sonuçları karşılaştırıldığında bizim çalışmamızla benzerlik göstermektedir. Şiddetin nedenleri arasında birinci sırayı ekonomik yetersizlikler, maddi güçlükler almaktadır.

Tablo 11- Aile İçi Şiddete Maruz Kaldığınızda Herhangi Bir Yerden Yardım Talep Ettiniz Mi?

	Sayı	Yüzde
Evet	72	30,6
Hayır	29	12,3
Ara Toplam	101	43,0
Cevapsız	134	57,0
Toplam	235	100,0

Şiddete maruz kalan katılımcılara şiddete uğradıklarında herhangi bir yerden yardım talep edip etmedikleri sorulmuştur. Şiddete uğrayan katılımcıların %28.7'sinin herhangi bir yerden yardım talep ettiklerini, %71.3'ünün ise herhangi bir yerden yardım talep etmediklerini öğrendik.

“Şiddete karşı hiçbir çare yok” anlayışı ile çaresizliğin kabullenilmesi, “katlanma” ve “pasif tavır belirleme” gibi yaklaşımlar söz konusudur. Kadınların şiddete karşı herhangi bir çare olmadığını düşünmeleri ile birlikte içinde bulundukları durumu kabul ettiklerini veya şiddete katlanarak şiddet karşısında pasif bir tavır belirlediklerini görmekteyiz. Bir gün düzelir ya da biter algısı ile şiddete yaklaşmak kadınların sığındıkları gerekçelerden biridir (AAK, 1995).

Türkiye’de eşi/birlikte olduğu kişilerden fiziksel veya cinsel şiddet yaşamış kadınların %49’u yaşadıkları şiddeti kimseyle paylaşmadıklarını belirtmişlerdir (KSGM, 2009). Araştırma sonuçları karşılaştırıldığında kadınların büyük çoğunluğu yaşadıkları şiddet karşısında herhangi bir yerden yardım talep etmemişlerdir. Çalışmanın ilerleyen kısımlarında şiddet karşısında neden herhangi bir yerden yardım talep etmediklerinin sebepleri üzerinde durulacaktır.

Tablo 12– Aylık Gelir ve “Aile İçi Şiddete Maruz Kaldığınız Zaman Herhangi Bir Yerden Yardım Talep Ettiniz Mi?” Dağılımı

Aylık Gelir		Şiddete uğradığınızda bir yerden talebiniz oldu mu ?		Toplam
		Evet	Hayır	
0-500 TL	Sayı	3	4	7
	Satır %	10,3%	5,6%	6,9%
501-1000 TL	Sayı	12	42	54
	Satır %	41,4%	58,3%	53,5%
1001-1500 TL	Sayı	5	4	9
	Satır %	17,2%	5,6%	8,9%
1501-2000 TL	Sayı	0	5	5
	Satır %	0,0%	6,9%	5,0%
2001 TL ve Üzeri	Sayı	1	15	16
	Satır %	3,4%	20,8%	15,8%
YOK	Sayı	8	2	10
	Satır %	27,6%	2,8%	9,9%
Toplam	Sayı	29	72	101
	Satır %	100,0%	100,0%	100,0%

Şiddete uğradığınızda herhangi bir yerden yardım talebiniz oldu mu sorusuna 501-1000 TL arası aylık gelire sahip katılımcıların %41.4’ ü evet cevabını vermişlerdir. 1501-2000 TL aylık gelire sahip katılımcıların şiddet karşısında herhangi bir yerden yardım talep etmediklerini görmekteyiz. 2001 TL ve üzeri gelire sahip katılımcıların %3.4’ ünün şiddet karşısında yardım talep ettiklerini görmekteyiz. Gelir düzeyi yüksek katılımcıların sayısının az olması oranları da etkilemektedir.

“Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet” isimli çalışmada şiddeti yakın çevreyle paylaşmanın eğitim düzeyine göre farklılık gösterdiği belirtilmektedir. Eğitim düzeyi yüksek kişilerde şiddeti saklama daha az görülmektedir. Refah düzeyi yüksek olduğunda ise şiddeti yakın çevreye anlatma daha fazla görülmektedir. Düşük refah düzeyinde yer alan kadınların %17’si yaşadıkları şiddeti arkadaş veya

komşularıyla paylaşırken bu oran yüksek refah düzeyindeki kadınlarda %33 olarak belirlenmiştir (KSGM, 2009).

Tablo 13- Herhangi Bir Yerden Yardım Talep Ettiyseniz Nerelerden veya Kimlerden Yardım İstediniz?

	Sayı	Yüzde
Akrabalarım	18	39,1
Komşulardan	4	8,7
Polisten/Jandarmadan	13	28,2
Sığınma evlerine gittim	4	8,7
Diğer koruma derneklerine gittim	0	0
Diğer	7	15,3
Toplam	46	

Şiddete maruz kaldıkları zaman nerelerden ve kimden yardım talep ettiklerini sorduğumuzda %39.1'i akrabalarından yardım talep ettiklerini söylemişlerdir. Görüşmelerimiz sırasında katılımcıların şiddete maruz kalmaları durumunda genellikle akrabalarına gittiklerini belirtmişlerdir. Bunun nedeni olarak da eve polis, jandarma gelirse konu komşuya rezil olmak istemediklerini, araya resmi kurum ya da kuruluşların girmesi neticesinde olayın daha da fazla uzayacağı düşüncesiyle akrabalarından yardım istediklerini belirtmişlerdir.

Şiddete maruz kalan katılımcıların %28.2' si polis ya da jandarmadan yardım talep etmişlerdir. Polis ya da jandarmanın bu konularda hemen müdahale edebilecek konumda olması şiddetin kimi zaman aşılması güç boyutlara gelmesini engellemektedir.

%15.3'lük bir oran yukarıda belirtilenlerin dışında kişi ya da kişilerden yardım talep etmişlerdir. Komşularından ya da aile büyüklerinden de bu noktada destek istediklerini belirtmişlerdir.

%8.7'lik bir oran da şiddet karşısında sığınma evlerine gittiklerini belirtmişlerdir. Sığınma evine giden katılımcıların görüşmeler sırasında sözlü olarak ifade ettikleri en son noktaya dayanıncaya kadar sığınma evine gitmediklerini, artık

çocuklarına ya da kendilerine ciddi zarar geleceği endişesi ile sığınma evine gittiklerini belirtmişlerdir.

KSGM'nin çalışma sonuçlarına göre fiziksel veya cinsel şiddet yaşamış kadınlarda eğitim düzeyi yükseldikçe kendi ailesinden yardım talebi alan kadınların oranı artmaktadır. Şiddete maruz kalan kadınların kurumlara başvurma oranları da düşük olarak görülmektedir. Fiziksel veya cinsel şiddet yaşamış kadınların %92'si kurum ya da kişilerden hiçbirine başvurmadıklarını ifade etmişlerdir. Türkiye genelinde kadınlar en yaygın olarak polise daha sonra hastane ya da sağlık kuruluşuna başvurmuşlardır. Eğitim ve refah düzeyi yükseldikçe de avukata ve savcıya başvuranların oranı artmaktadır (KSGM, 2009).

Kadınlar şiddetle alakalı resmi kurum veya sivil toplum kuruluşlarına başvurmadan ziyade maruz kaldıkları şiddeti aile, akraba ya da komşularına anlatmışlardır. Bu durum çalışmamızla benzerlik göstermektedir. Fiziksel veya cinsel şiddete maruz kalmış kadınların şiddet sonrası resmi bir kurum ya da kuruluşa başvurma nedeni olarak en çok yaşadıkları şiddete daha fazla dayanamayacak olmalarını belirtmişlerdir (KSGM, 2009).

Tablo 14- Herhangi Bir Yerden Yardım Talep Etmediyseniz Nedenini Açıklar Mısınız?

	Sayı	Yüzde
Ailem dağılmasın diye	35	34,3
Başkaları duymasın diye	20	19,6
Belki bir daha yapmaz diye	16	15,7
Ne yapacağımı bilmediğim için	25	24,5
Diğer	6	5,9
Toplam	102	100

Şiddete maruz kalan katılımcıların şiddet karşısında herhangi bir yerden yardım talep etmediklerini söylemişlerdir. Nedeni sorulduğunda ise en yüksek oran olan %34.3 ile ailelerinin dağılmasını istemedikleri için şiddet karşısında herhangi bir yerden yardım talep etmediklerini söylemişlerdir. Katılımcıların görüşmelerimiz

esnasında şiddetin geçici olabileceğini, baba evine geri dönmek istemediklerini, çocuklarının babasız büyümesini istemediklerini, toplumda dul kadın olarak yaşamanın zorluklarından korktukları için ailelerinin dağılmaması için herhangi bir yerden destek almadıklarını belirtmişlerdir.

%24.5 ile şiddet karşısında ne yapacaklarını bilemedikleri için herhangi bir yerden yardım talep etmediklerini söylemişlerdir. Şiddete maruz kalan kadın o esnada ya da daha sonrasında nasıl hareket etmesi gerektiğini bilemediğinden, nereye nasıl müracaat edeceği noktasında herhangi bir fikri olmadığından gibi sebeplerden dolayı şiddet karşısında herhangi bir yerden yardım talep etmemişlerdir.

%19.6'lık bir oranda şiddet karşısında başkaları duymasın diye yardım talep etmediklerini belirtmişlerdir. Ailenin özel bir alan olarak görülmesi, ne yaşanırsa yaşansın ev içerisinde kalması gerektiğine olan inanç, başkaları duydukları zaman olayın daha fazla büyüyebileceği endişesi ya da şiddetin daha da artabileceği korkusu ile şiddet karşısında bir yerden yardım talep etmemişlerdir.

Araştırma (Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet) sonucuna göre eşinden fiziksel şiddet gören kadınların yarısı bu durumdan daha önce kimseye bahsetmediklerini söylemişlerdir. Buna gerekçe olarak da utandıkları, kendilerini suçladıkları, kocalarını korumak istedikleri gibi şeyler sunabilmiş olabilirler. “Kadınların %60 ila 74’ü devletin erkekleri eğiterek, sığınma evleri açarak, bu konuda çalışan kurumları destekleyerek, ağır cezalar vererek ve polisi eğiterek erkekleri eşlerine uyguladığı şiddeti engelleyebileceğini” ifade etmişlerdir (Altınay ve Arat, 2007: 105).

KSGM’nin çalışma sonuçlarına göre yaşadıkları şiddet sonucu herhangi bir yere başvurmadıklarını belirten katılımcılara nedeni sorulduğunda %64’ü yaşadıkları şiddetin çok ciddi bir sorun olmadığını ifade etmişlerdir. Başvurmama nedenleri arasında “suçlanmaktan korkmak”, “birlikte olduğu kişiyi sevmek ve affetmek”, “çocuklarla ilgili nedenler” de bulunmaktadır. Nereye ya da kime başvuracağını bilemediği için yardım talep etmeyen kadınların oranı ise %6. 9, yardım alabileceğine inanmadığı için talepte bulunmayan kadınların oranı da %4’dür (KSGM, 2009).

Şiddetin son bulacağına olan inanç ile yaşanan şiddet karşısında sessiz kalılabilmektedir. Bir kere sinirle yaptı bir daha yapmaz düşüncesi ya da şiddetin zamanla duracağına düşünülmesi şiddete maruz kalan kadının herhangi bir yere yardım için müracaat etmemesinin sebeplerindendir. Eşlerini sevmeleri, eşinden ayrıldıktan sonra daha iyi bir hayatın kendilerini beklemediğine olan inanç gibi sebeplerle de kadınlar yardım talebinde bulunmamaktadırlar. Çalışma sonuçları karşılaştırıldığında şiddet karşısında kadının çaresizliğini görebilmekteyiz.

Tablo 15- Aile İçi Şiddete Maruz Kalınca Herhangi Bir Yerden Psikolojik Destek Aldınız Mı?

	Sayı	Yüzde
Evet	31	13,2
Hayır	73	31,1
Ara Toplam	104	44,3
Cevapsız	131	55,7
Toplam	235	100,0

Şiddet karşısında kimi zaman tepkisiz kimi zaman ne yapması gerektiğini bilemeyen, kimi zaman da olayın olumsuzluğunun farkında olarak durum karşısında tedbir almak ve kendi adına olumlu şeyler yapabilmek adına psikolojik desteğe müracaat edilebilmektedir.

Şiddete maruz kalanların %13.2'si psikolojik destek aldıklarını %31.1'i ise psikolojik destek almadıklarını belirtmişlerdir. Şiddetin kendilerinde bıraktığı sıkıntıların zamanla kaybolacağına, psikolojik destek aldıkları zaman olayların düzelmeyeceğine olan inançları psikolojik herhangi bir desteğe müracaat etmemelerine neden olabilmektedir.

Görüldüğü gibi şiddete maruz kalanların büyük çoğunluğu şiddet karşısında kendilerine iyi gelebilecek bir psikolojik destek almamıştır, alamamıştır ya da almak istememiştir. Bunda etkili olan nedenler arasında kadının kendine olan güvenini kaybetmesi ve kendisiyle alakalı herhangi bir şey yapmak istemeyişidir. Psikolojik olarak destek arayışında bulunan kadınlarda ise kendine olan saygı, şiddet karşısında

gücünü ve potansiyelini yitirmeme gibi faktörler etkili olmaktadır. Şiddet karşısında kadının problemi tek başına çözmeye kalkışması zamanla kendisinde sıkıntılar oluşturmakta fakat kişi bunu fark edememektedir. Bunun sonucunda ise ya her şeye tepkisiz kalma ya da çocuklarına şiddet uygulama gibi olaylar yaşamaktadır.

Tablo 16- Psikolojik Destek Aldıysanız Kimlerden Aldınız?

	Sayı	Yüzde
Psikolog	6	3,0
Psikiyatrist veya doktor	11	4,7
Aile Danışmanı	23	9,8
Diğer	1	0,4
Ara Toplam	41	17,9
Cevapsız	194	82,1
Toplam	235	100,0

Katılımcılara şiddete uğradıklarında psikolojik desteğe başvurmuşlarsa kimlere başvurdukları sorulduğunda en fazla aile danışmanlarına başvurdukları görülmüştür. Aile danışmanlığı bazı şehirlerde belediyeler tarafından ücretsiz bir hizmet olarak sunulmaktadır. Kayseri ilinde yapmış olduğumuz çalışmada belediyeye başvuran danışanlara anket çalışmamız uygulandığı için aile danışmanına başvuranların oranı yüksek çıkmıştır.

Aile danışmanından sonra %4,7'lik bir oranla psikiyatrist veya doktora başvurduklarını söylemişlerdir. %3'lük bir kesim ise psikologdan destek aldığını ifade etmiştir. Toplamda da şiddet mağdurlarının %17,9'u psikolojik desteğe başvurduklarını söylemişlerdir.

Kadınlar yaşadıkları şiddeti alanında uzman kişi ya da kurumlara anlatmaktan ziyade kendilerine yakın buldukları kişi ya da akrabalarına anlatmayı tercih etmektedirler. Fiziksel veya cinsel şiddete maruz kalmış kadınların resmi kurum ya da sivil toplum kuruluşlarına başvurma oranları düşük olsa da hastane ya da sağlık kuruluşuna başvuranların yarıdan fazlası (%70) aldıkları hizmetten memnun olduklarını ifade etmişlerdir (KSGM,2009: 90).

AAK'nın araştırma sonuçlarına göre şiddetten kaynaklanan nedenlerle doktora veya hastaneye başvurma oranı %12.4'dür. %87.6'lık bir oran ise şiddetten kaynaklanan nedenlerden dolayı doktora veya hastaneye başvurmadıklarını belirtmişlerdir (AAK, 1995: 145).

Kadınların yaşadıkları şiddet karşısında kendilerini yalnız ve çaresiz hissetmemeleri için psikolojik destekten çekinmemeleri gerekmektedir. Katılımcılar başlangıçta psikolojik destekten çekindiklerini, bir işe yaramayacağını düşündükleri için herhangi bir yere başvurmadıklarını fakat başvurduktan sonra da kendileri adına önemli sonuçlar aldıklarını belirtmişlerdir. Bunun beraberinde de en çok yakındıkları “yalnızlık” duygusundan sıyrılabilindiklerini ifade etmişlerdir.

3.3.3. Katılımcıların Şiddet ve Aile İçi Şiddete İlişkin Değerlendirmeleri Üzerine Tartışma

Katılımcıların şiddet ve aile içi şiddete ilişkin değerlendirmelerine baktığımızda, onlara “Size göre hangi tür davranışlar şiddettir?” sorusu sorulduğunda katılımcıların %18.9'u şiddeti sadece fiziksel şiddet olarak tanımlarken %45'i şiddetin sadece fiziksel olmadığını cinsel, psikolojik, ekonomik şiddetin de şiddet olduğunu ifade etmişlerdir. Şiddet sadece dayak atma ile sınırlandırılmamaktadır. Erkeğin eşini ekonomik olarak kısıtlaması, akrabalarıyla ya da arkadaşlarıyla görüşmesine izin vermemesi, cinselliğin kadın üzerinde bir baskı olarak kullanılması gibi olaylar da şiddeti ortaya çıkaran unsurlardandır.. Şiddetin sadece fiziksel olduğunu düşünen katılımcılar çokluğuna rağmen, şiddetin diğer türlerini de şiddet sınıflamasına dahil eden katılımcılar da bulunmaktadır.

KSGM'nin yapmış olduğu çalışmada ülke genelindeki kadınların %39'u fiziksel şiddet gördüğünü belirtirken, %15'i cinsel şiddet yaşadığını %42'si ise iki şiddetten en az birini yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Altınay ve Arat (2007)'in çalışma sonuçlarına göre ise Türkiye'de kadınların yaklaşık üçte biri fiziksel şiddete maruz kaldıklarını, daha büyük bir çoğunluğun ise farklı şiddet deneyimleri yaşadıklarını belirtmişlerdir. Bu sonuçlar bizim çalışmamızla benzerlik göstermektedir.

“Aile içi şiddete maruz kaldınız mı?” sorusuna katılımcıların %55.7’si “hayır” cevabını verirken %44.3’ü aile içi şiddete maruz kaldıklarını belirtmişlerdir. Şiddet konuşulması ve üzerinde durulması zor olan bir kavram olduğundan, kadınlar şiddete maruz kalsalar dahi bunu ifade edememişlerdir. Aylık gelir ve şiddete maruz kalıp kalmama ilişkisine baktığımızda her gelir düzeyinden katılımcının şiddete maruz kalanlarını görmekle beraber 501-1000 TL aylık gelire sahip katılımcıların %52.9’u şiddete maruz kaldıklarını belirtmişlerdir. Aylık gelir arttıkça şiddete maruz kalma oranı düşmektedir.

Çalışma sonuçlarına göre gelir düzeyi arttıkça fiziksel şiddet gördüğünü söyleyenlerin oranı azalmaktadır. Aileye eşinden daha çok gelir getiren kadınların %63’ü eşlerinden en az bir kez fiziksel şiddet gördüklerini belirtmişlerdir (Altınay ve Arat, 2007). Bu örnekler bizim çalışmamızla benzerlik göstermekle beraber bazı noktalarda farklılık göstermektedir. Aile içi şiddete maruz kaldınız mı sorusuna ek olarak aile içi şiddete maruz kaldıysanız hangi tür şiddete maruz kaldınız olarak sorulsaydı sonuçlar daha farklı olabilirdi. Aylık gelirin artması yaşanan şiddeti azaltmakla beraber her gelir düzeyinden katılımcı da şiddete maruz kalma durumunu görmekteyiz.

Aile içi şiddete maruz kalan katılımcılara hangi sıklıkla şiddete maruz kaldıkları sorulduğunda “ara sıra” şiddete maruz kaldığını belirten katılımcıların oranı %31.9’dur. Şiddet kabul edilmesi güç bir kavram iken her gün sıklıkla şiddete maruz kalan kadınlar vardır. Kadının ara sıra ya da sık sık şiddete uğraması onun toplumdaki ve ailedeki rolleri açısından olumsuz sonuçlar doğurmaktadır. AAK’nin çalışma sonuçlarında katılımcıların %42.7’si arada sırada şiddete maruz kaldıklarını belirtirken, %17’si sık sık şiddete uğradıklarını söylemişlerdir. Sonuçlar karşılaştırıldığında benzerlik göstermektedir. Şiddete maruz kalan kadınların büyük çoğunluğu ara sıra şiddete maruz kaldıklarını ifade etmişlerdir.

Aile içi şiddete kim tarafından maruz bırakıldıkları sorulan katılımcıların %39.6’sı eşleri tarafından, %12.3’ü ise babaları tarafından şiddete maruz kaldıklarını belirtmişlerdir. Kadınlar en fazla eşleri tarafından şiddete maruz bırakılmaktadırlar. Araştırma sonuçları bizim çalışmamızla benzerlik göstermektedir. İkinci sırada

kadınların babaları tarafından şiddete maruz bırakıldıklarını görmekteyiz. Dayanın bir terbiye biçimi olarak algılanması babadan çocuğa yöneltilen şiddet olarak karşımıza çıkmaktadır. Babanın evde egemen güç olarak bulunması çocukların terbiyesini özellikle de kız çocuklarının terbiyesi için dayanın gerekli olduğunu düşünmesi babadan gelen şiddet olarak karşımıza çıkmaktadır.

Erkek kardeşlerin ya da ağabeylerin de kız kardeşlere karşı şiddet uyguladıklarını görmekteyiz. Ağabeylerin de kız çocuklarını terbiye etmek, nerde ve nasıl davranacağına karar verme yetkisini kimi zaman kendilerinde bulmaları ya da toplum tarafından onlara yüklenen yanlış algılar neticesinde kız kardeşe şiddet uyguladıklarını görmekteyiz. Erkeğe atfedilen güç kavramıyla evlenmeden önce kız kardeşini terbiye etmek üzere şiddet kullanan erkek evlendikten sonra da yine bir kadın kimliğini terbiye etmek ya da başka amaçlarla şiddet uygulama hakkını kendinde bulmaktadır.

Aile içi şiddete maruz kalan katılımcılara hangi sebeple şiddete maruz kaldıkları sorulduğunda %28.9'u karşılık verdikleri için şiddete maruz kaldıklarını ifade etmişlerdir. Bu algının altında yatan temel sebep, kadınların kocalarına karşı gelmemesi gerektiği aksi takdirde şiddete maruz kalabileceklerini düşünmeleri ve bunu normalleştirmeleri neticesinde şiddetten kendilerini sorumlu tutmalarıdır.

Ekonomik sebeplerle şiddete uğradığını belirten katılımcıların oranı ise %22.6'dır. Maddi sıkıntılar, evin temel ihtiyaçlarını erkeğin kimi zaman karşılayamaması ve bunun neticesinde erkeğin kendini güçsüz hissettiği ve kadının da bunlar karşısında eşine sıkıntı çıkarması şiddete davetiye çıkarabilmektedir. Altınay ve Arat (2007)'in çalışma sonuçlarına göre %14, AAK'nin (1995) araştırma sonuçlarına göre ilk üç sırada ekonomik sıkıntılar şiddetin en önemli ortaya çıkış nedenlerindendir. Bu sonuçlar bizim çalışmamızla benzerlik göstermektedir.

İstenmediği için şiddete uğrayanların oranı %8.9'dur. Eşinin ailesi tarafından ya da bizzat eşi tarafından kabullenilmediği için kadınlar şiddete maruz kalabilmektedirler. Bu durum kadınlar için incitici olabilmekte ve kadınlar bu durumu psikolojik şiddet olarak kabul etmektedirler. %5.5'lik bir oran alkolden dolayı şiddete uğradığını belirtmiştir. Alkol alımı neticesinde erkeğin sağlıklı

düşünememesi, düzgün kararlar alamaması gibi nedenlerden dolayı şiddet ortaya çıkmaktadır. %1.3'lük bir oran ise namus uğruna şiddete maruz kaldığını ifade etmiştir. Giyim-kuşam, başka erkeklerle konuşma, muhabbet etme, erkekten izinsiz olarak dışarı çıkma gibi sebepleri bahane göstererek ya da bunları “namus” kılıfı altına sokarak kadına şiddet uygulanabilmektedir.

Aile içi şiddete maruz kaldıklarında herhangi bir yerden yardım talep edip etmediklerini sorduğumuzda katılımcıların %71.3'ü herhangi bir yerden yardım talebinde bulunmadıklarını görmekteyiz. Katılımcılar şiddet karşısında kendilerini çaresiz hissetmekte fakat herhangi bir yere de çözüm için başvurmamaktadırlar. KSGM (2009) çalışma sonuçlarına göre Türkiye’de eşi/birlikte olduğu kişilerden fiziksel veya cinsel şiddet yaşamış kadınların %49'u yaşadıkları şiddeti kimseyle paylaşmadıklarını belirtmişlerdir.

Herhangi bir yerden yardım talep etmeyen katılımcılara bunun nedeni sorulduğunda %34.3'ü ailelerinin dağılmasını istemedikleri için yardım talebinde bulunmadıklarını söylemişlerdir. Şiddetin geçici olabileceğini, baba evine geri döndüklerinde çok da iyi bir sonucun kendilerini beklemediğini, toplumda dul bir kadın olarak yaşamının ve çocuk büyütmenin zorluklarını gerekçe göstererek şiddet karşısında tepkisiz kalabilmektedirler. %24.5'lik bir oran ise şiddet karşısında ne yapacaklarını bilemedikleri için yardım talebinde bulunmamışlardır. Şiddete maruz kalan kadın nereye, nasıl başvuracağını bilememekte ve gerektiğinde haklarını savunabilecek pozisyonda olamamaktadır.

%19.6'lık bir oran başkaları duymasın diye yardım talebinde bulunmamıştır. Bütün bunların altında yatan ana sebeplerden birisi de aile içerisinde yaşananın aile içerisinde kalması gerektiğine olan inanç ve geleneksel kabullerdir. Örneğin “Kol kırılır yen içinde kalır.” gibi atasözleri, her yaşanan dışarı yansıtılmaz gibi kabuller kadını tek başına bırakmakta ve kimi zaman da kadının şiddeti meşrulaştırmasına sebep olabilmektedir.

%15.7'lik oran belki bir daha yapmaz diye şiddet karşısında tepkisiz kalmayı tercih etmektedir. Bir gün biter ya da geçer algısıyla yaklaşılan şiddet başka bir şiddete davetiye çıkarabilmekte ve bunun sonucunda istenmeyen ciddi sıkıntılar

ortaya çıkabilmektedir. Çalışma sonuçları karşılaştırıldığında kadının şiddet karşısında çaresizliğine şahit olmaktayız.

Aylık gelir ve aile içi şiddete uğrandığında herhangi bir yerden yardım talebi olup olmadığına baktığımızda 501-1000 TL aylık geliri bulunan katılımcıların %41.4'ü bu soruya evet cevabını vermişlerdir. Araştırma sonuçlarına göre (KSGM, 2009) şiddeti yakın çevreyle paylaşma ya da şiddet karşısında yardım talebinde bulunma eğitim düzeyine göre farklılık göstermektedir. Refah düzeyi yüksek olduğunda ise şiddeti yakın çevreye anlatma daha fazla görülmektedir. Burada etkili olan yüksek refah düzeyindeki kadınların bazı imkanlara erişme oranları düşük refah düzeyindeki kadınlara göre daha fazladır.

Şiddete maruz kaldıkları zaman nerelerden ve kimden yardım talep ettiklerini sorduğumuzda %39.1'i akrabalarından yardım talep ettiklerini söylemişlerdir. Şiddet karşısında yardım için akrabalara başvurmalarının sebebi resmi kurum ya da kuruluşlara başvurdukları takdirde olayın daha da büyüyeceği ve aile birliklerine zarar gelmesini düşünmeleridir.

Şiddete maruz kalan katılımcıların %28.2' si polis ya da jandarmadan yardım talep etmişlerdir. Polis ya da jandarmanın bu konularda hemen müdahale edebilecek konumda olması şiddetin kimi zaman aşılması güç boyutlara gelmesini engellemektedir. Fakat kadınlar şiddet çok büyük boyutlara gelmediği sürece polis ya da jandarmadan yardım talebinde bulunmamaktadırlar.

%8.7'lik bir oran şiddet karşısında sığınma evlerine gittiklerini ve oralardan yardım talebinde bulunduklarını belirtmişlerdir. Şiddet kadının canına ya da çocuklarına ciddi zarar getirmediği sürece sığınma evlerine gitmeyi düşünmemektedirler. Sığınma evlerine gitmenin neticesinde o anlık evden uzaklaşmanın kendilerini rahatlattığını ifade etmişlerdir. Sığınma evlerinde kaldıktan sonra tekrar eve dönmeleri için yakınları tarafından ikna edilmeye çalışıldıklarını ve eşlerinin onlara geçici olarak iyi davrandığını belirtmişlerdir.

Araştırma sonuçlarına göre kadınlar şiddet sonrası resmi kurum ya da kuruluşa başvurma nedeni olarak artık dayanamayacak durumda olmalarını gerekçe göstermişlerdir. Bu sonuçlar bizim çalışmamızla benzerlik göstermektedir.

Şiddet karşısında herhangi bir yerden psikolojik destek alıp almadıkları katılımcılara sorulmuştur. %13.2'si evet cevabını verirken, %31.1'i hayır cevabını vermiştir. Şiddete maruz kalanların büyük çoğunluğu şiddet karşısında kendilerine iyi gelebilecek bir psikolojik destek almamıştır, alamamıştır ya da almak istememiştir. Bunda etkili olan nedenler arasında kadının kendine olan güvenini kaybetmesi ve kendisiyle alakalı herhangi bir şey yapmak istemeyişidir.

Tablo 17- Aile İçi Şiddet Uyguladınız mı?

	Sayı	Yüzde
Evet	70	29,8
Hayır	165	70,2
Toplam	235	100,0

Aile içi şiddet uyguladınız mı sorusuna katılımcıların %70.2'si hayır, %29.8'i evet cevabını vermişlerdir. Aile içi şiddete maruz kalan her katılımcının aile içi şiddete başvurduklarını söylemek doğru olmayacaktır. Ailesinde şiddete maruz kalan her kadın bunu başkalarına yansıtmamaktadır. Şiddet öğrenilmiş bir davranış şekli de olsa bunu her zaman karşıdakine ya da gücünün yettiği kimselere yöneltildiğini görememekteyiz. Katılımcılardan bazıları şiddetin kendilerinde çok sıkıntılı durumlar oluşturduğunu kendi yaşadıkları durumu çocuklarına ya da herhangi birine yansıtmak istemediklerini belirtmişlerdir.

Aşağıdaki tabloda da açıklanacağı üzere kadınların aile içi şiddeti en fazla çocuklarına uyguladıklarını görmekteyiz. Çocuklukta kendilerine yöneltilen dayak sonucunda bunu kendi çocuklarına yansıttıklarını görmekteyiz. Aile içi şiddetten en fazla çocukların etkilendikleri, bu durumun çocuklar üzerinde psikolojik sıkıntılar oluşturduğunu söyleyebiliriz.

Tablo 18- Aile İçi Şiddet Uyguladıysanız Kimlere Uyguladınız?

	Sayı	Yüzde
Eş	7	8,6
Çocuk	68	82,9
Anne	0	0
Baba	1	1,2
Kardeş	5	6,1
Büyükanne / Büyükbaba	0	0
Diğer	1	1,2
Toplam	82	100,0

Aile içi şiddete maruz kalan bireyler kimi zaman bu şiddeti çocuklarına, kardeşlerine ya da herhangi birisine yansıtabilmektedir. Tabloda da görüldüğü üzere aile içi şiddet uygulayan katılımcıların %82,9'u çocuklarına şiddet uyguladıklarını belirtmişlerdir. Şiddete maruz bırakılan kadın çok basit sebeplerle çocuklarına şiddet uygulayabilmektedir. Katılımcılar şiddet karşısında güçsüz duruma düştüklerini ve bundan ötürü de kimi zaman çok fazla sinirlendiklerini ve bunu da en fazla çocuklarına yansıttıklarını söylemişlerdir.

Şiddetin çocukların üzerindeki etkisi olumlu sonuçlar doğurmamaktadır. Araştırma sonuçlarına göre şiddet yaşamış yaklaşık her 10 kadından dördünün çocuğunda “anneye veya diğer çocuklara karşı saldırgan olma” davranışı gözlemlenirken şiddet yaşamamış kadınların çocukları arasında bu oran yarı yarıya azalmaktadır. Anneleri şiddet yaşamış 6-14 yaş arası çocukların bazı ruhsal davranış sorunları şiddet yaşamamış annelerin çocuklarına göre daha yaygın olarak görülmektedir (KSGM, 2009: 81-82).

Çocukların şiddete tanık oluşları bazen yetişkinler tarafından engellenmemekte ve çocuklar umursanmamaktadır. Çocukların bir köşede kalışları, babanın ve annenin kavga esnasında çocuklarla ilgilenmeyişi çocukta şiddet davranışının olumsuzluklarını yansıtmaktadır.

Araştırma sonuçlarına göre kadınların çocuklarını -şu ya da bu sıklıkta- dövdüklerini görmekteyiz. Çocuklarını dövdüklerini söyleyen kadınlar “bazen sinirlenince” çocuklarını dövdüklerini daha sonrasında ise pişmanlık ve üzüntü

duyduklarını ifade etmişlerdir. Bunlara karşın annenin şiddete maruz kaldığını gören çocuk babaya karşı sevgisizlik ve öfke geliştirmekte, anneye karşı ise sevgilerinin daha ön plana çıktığı görülmektedir (AAK, 1995: 170).

Şiddete maruz kalan kadınların %8.6'lık oranı da eşlerine karşı şiddet uyguladıklarını söylemişlerdir. Kadının eşine şiddet uygulaması genellemelerin dışındadır. Katılımcıların ifadelerine göre olay çok büyük boyutlara tırmandığı zaman kendilerine engel olamayıp onların da şiddete karşı şiddetle karşılık verdiklerini söylemişlerdir.

“Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet” adlı çalışma sonuçlarına göre eşi veya birlikte olduğu kişilerden fiziksel şiddete maruz kalmış kadınların %31’i fiziksel şiddete karşı kendilerini korumak amacıyla fiziksel olarak karşılık verdiklerini ifade etmişlerdir. Kırsal yerleşim yerlerinde bu oran %23, kentsel yerleşim yerlerinde ise %34’dür. Fiziksel olarak karşılık verme ağır derecede şiddet yaşamış kadınlarda orta derecede şiddet yaşamış kadınlara kıyasla daha fazladır. Fiziksel şiddete fiziksel olarak karşılık verme refah düzeyine göre farklılık göstermektedir. Düşük refah düzeyinde yer alan kadınların dörtte biri, refah düzeyi yüksek olanların %41’i fiziksel şiddete fiziksel olarak karşılık vermişlerdir. Fiziksel şiddete fiziksel olarak karşılık vermiş kadınların %42’si karşılık vermenin şiddeti artırdığını söylemiştir (KSGM, 2009: 93).

%6.1’lik bir oran ise kardeşlerine şiddet uyguladıklarını söylemişlerdir. Yukarıda da ifade ettiğimiz gibi şiddet karşısındaki güçsüzlükle ve sinirle bunu kardeşlerine yansıtabildiklerini ifade etmişlerdir. Kardeşine şiddet uygulayan katılımcıların ifadelerine göre kardeşlerinin terbiyesinden ve ahlakından kendilerini sorumlu hissettiklerini, kardeşe şiddet uygulamanın onların kötülüğünü değil aksine iyiliklerini düşündükleri için şiddet uygulamışlardır. Burada şiddetin terbiye biçimi olarak algılanmasının kardeşlere karşı şiddeti normalleştirdiğini görmekteyiz.

Önemli noktalardan birisi de yetişme çağındaki erkek çocuğunun şiddete şahit oluşu “şiddetin toplumsal yeniden üretimi” açısından kritik bir noktadır. Bir örneğe göre “35 yıl sözel şiddet uygulanan bir hanede büyüyen erkek çocuk yetişme çağına gelince saldırganlaşmış, babanın anneye uyguladığı baskı ve şiddetin

benzerini kız kardeşlerine uygulamaya başlamıştır” (AAK, 1995: 171). Şiddetin öğrenilmiş bir davranış olduğunu ve bunun sonucunda da tekrarlandığını ya da başkalarına yansıtıldığını görmekteyiz.

Tablo 19- Aile İçi Şiddete Başvuruyorsanız Bunu Hangi Sıklıkla Yapıyorsunuz?

	Sayı	Yüzde
Nadiren	61	26,0
Sık sık	10	4,3
Devamlı	1	,4
Ara Toplam	72	30,6
Cevapsız	163	69,4
Toplam	235	100,0

Şiddete başvuran katılımcılara şiddeti hangi sıklıkla yaptıkları sorulduğunda %26'sının nadiren, %4.3'ünün sık sık , %0.4'ünün ise devamlı şiddete başvurduklarını görmekteyiz. Şiddete maruz kalan kadınların şiddet karşısında bazen güçsüz ve çaresiz kaldıklarını ve bunu hazmedemedikleri için de karşı tarafa şiddet uyguladıklarını belirtmişlerdir.

Şiddete maruz kalan kadınların bunu çocuklarına yansıttıklarını görmekteyiz. Türkiye genelini temsilen yapılan “*Aile İçi Şiddetin Sebep ve Sonuçları*” başlıklı çalışmaya göre şiddete maruz kalan kadınların %28'i çocuklarını dövmediklerini, %26.5'i ara sıra dövdüklerini, %25'i ise çocuklarını dövdüklerini belirtmişlerdir (AAK, 1995: 150).

Tablo 20- Aile İçi Şiddete Başvuruyorsanız Nedenlerini Açıklayınız?

	Sayı	Yüzde
Hak ettikleri için	21	9,0
Psikolojik sorunlarımdan kaynaklanmaktadır	30	12,8
Alkol vb. maddeler kullandığım için	0	0
Namus ve Ahlak kurallarına uymadıkları için	2	0,8
Ben de şiddet gördüğüm için	8	3,4
Diğer	19	8,1
Ara Toplam	80	34,1
Cevapsız	155	65,9
Toplam	235	100,0

Şiddete başvuran katılımcılara şiddete başvurma nedenleri sorulduğunda %12.8'i psikolojik sorunlarından kaynaklı olarak şiddet uyguladıklarını ifade etmişlerdir. Kendisi sıkıntı içerisinde olduğu için sorunlarından dolayı karşı tarafa şiddet uyguladıklarını belirtmişlerdir.

%9'luk bir kesim ise karşı tarafın şiddeti hak ettiğini düşünerek şiddet uyguladığını ifade etmiştir. Katılımcılar görüşmelerimiz esnasında çocuklarına şiddet uyguladıklarını bazen kendileri de çok sinirli oldukları için çocukların ufacık yaramazlıklarının dahi gözlerine battığını ve kendilerini tutamayarak şiddet uyguladıklarını söylemişlerdir. Kendilerinin sinirli ya da yorgun olduklarını hissedip çocukların da ona göre hareket etmesi gerektiğini aksi takdirde şiddet uygulayabildiklerini belirtmişlerdir.

Şiddete eş tarafından maruz bırakılan katılımcılar ise bazen kendilerini savunabilmek bazen de kendileri de şiddet gördükleri için eşlerinin bunu hak ettiğini ifade etmişlerdir. Kimi zaman da kendisi de şiddet gördüğü için çocuğuna, eşine ya da kardeşine gibi kişilere karşı şiddet uygulayabilmekteler.

3.3.4. Genel Değerlendirme

Katılımcılara aile içi şiddet uyguladınız mı diye sorulduğunda %70.2'si hayır cevabını verirken, %29.8'i evet cevabını vermiştir. Aile içi şiddete maruz kalan her kadın aile içi şiddet uygulamıştır gibi bir genellemeye gitmek doğru olmayacaktır. Aile içi şiddet uyguladınız mı sorusuna evet cevabını verenlerin büyük çoğunluğu çocuklarına karşı şiddet uyguladıklarını belirtmişlerdir. Katılımcılar şiddet karşısında kendilerinin de şiddete başvurduklarını bunu da en çok çocuklarına yaptıklarını söylemişlerdir. Buna gerekçe olarak da çok sinirlendikleri zaman şiddet uyguladıklarını fakat sonrasında pişmanlık duyduklarını belirtmişlerdir.

Araştırma sonuçları bizim çalışmamızla benzerlik göstermekte olup kadınların çocuklarına şiddet uygulamaları sonucunda üzüntü duyduklarını belirtmişlerdir. Şiddete aile içinde tanık olan çocuklarda öfke, sinirlilik ve hırçınlık gibi duygular baş göstermektedir. Şiddetin yetişkinlerde bıraktığı olumsuz neticelerin belki çok daha fazlası çocuklarda görülebilmektedir.

Şiddete maruz kalan kadınların %8.6'lık oranı şiddet karşısında kendilerinin de eşlerine şiddetle karşılık verdiklerini görmekteyiz. Erkekten gelen şiddete karşı kadının benzer şekilde karşılık vermesi alışıldık bir durum değildir. Olay çok büyük boyutlara geldiğinde kendi canlarına zarar gelebileceği endişesiyle eşlerine şiddet uyguladıklarını belirtmişlerdir. Araştırma sonuçlarına göre (KSGM, 2009), fiziksel olarak karşılık verme ağır derecede şiddet yaşamış kadınlarda orta derecede şiddet yaşamış kadınlara kıyasla daha fazladır. Fiziksel şiddete fiziksel olarak karşılık verme refah düzeyine göre de farklılık göstermektedir.

%6.1'lik bir oran kardeşlerine şiddet uyguladıklarını belirtmişlerdir. Kardeşine şiddet uygulayan katılımcıların ifadelerine göre kardeşlerinin terbiyesinden ve ahlakından kendilerini sorumlu hissettikleri ve onların kötülüğünü değil aksine iyiliklerini düşündükleri için şiddet uygulamışlardır. Özellikle ailede kızların terbiyesinden erkek kardeşlerin sorumlu tutulması şiddetin erkekler tarafından meşrulaştırılmasına zemin hazırlamıştır. Şiddet öğrenilmiş bir davranış olarak kendini göstermektedir.

Aile içi şiddete başvuran katılımcılara nedenleri sorulduğunda %12.8'i psikolojik sorunlarından kaynaklı, %9'u karşı tarafın şiddeti hak ettiği gerekçesiyle şiddet uyguladıklarını belirtmişlerdir. Şiddet karşısında duygularını kontrol edemeyip karşı tarafa şiddet uyguladıklarını belirten katılımcılar öfkelerini kontrol edemediklerini, kendileri de şiddet gördükleri için şiddet uygulama noktasında kendilerini haklı bulduklarını ifade etmişlerdir.

Tablo 21- Şiddete Başvurmak Sizce Bir Çözüm Yolu Mudur?

	Sayı	Yüzde	Birikimli Yüzde
Evet, her zaman	0	0	0
Evet, bazen	20	8,5	8,5
Hayır	215	91,5	100,0
Toplam	235	100,0	

Şiddetin bir çözüm yolu olup olmadığı sorulduğunda katılımcılardan hiçbiri şiddetin her zaman çözüm olduğuna inanmamaktadırlar. %8.5'lik bir kesim bazen şiddetin çözüm olabileceğini düşünmektedir. Terbiye amaçlı şiddetin uygulanabileceği ya da karşı tarafa bazı şeyleri öğretme amaçlı şiddetin bazen işe yaradığını düşünen katılımcılar bunu görüşmeler sırasında ifade etmişlerdir.

%91.5'lik kesim ise şiddetin hiçbir zaman çözüm olmadığını ifade etmişlerdir. Katılımcıların şiddetin hiçbir zaman çözüm olmadığını düşünmeleri sevindiricidir.

Şiddete başvurmanın çözüm olmadığını düşünen katılımcıların oranı yüksek çıkmakla beraber bazen şiddete başvurmanın çözüm olduğunu düşünen katılımcıların görüşmelerimiz esnasında kendileri de şiddet gördükleri için şiddete bazen başvurduklarını ve bunun da gerekli olduğunu ifade etmişlerdir. Çocuklarına karşı şiddet uygulayan katılımcılara bunun nedeni sorulduğunda çocukların söz dinlemediklerini, kendileri küçükken yaramazlık ya da olumsuz bir şey yaptıklarında aile büyüklerinden fiziksel şiddet gördüklerini ve bunun da gerekli olduğunu düşündüklerini belirtmişlerdir. Yine şiddetin kuşaklar arası aktarıldığını görmekteyiz.

Tablo 22- Sizce Kadına Kimlerin Şiddet Uygulama Hakkı Vardır?

	Sayı	Yüzde
Kocasının	6	2,6
Babasının	1	0,4
Annesinin	1	0,4
Kardeşlerinin	0	0
Çocuklarının	0	0
Kayınvalide kayınpederinin	0	0
Yukarıdakilerin hepsi	0	0
Diğer kişiler	0	0
Hiç kimsenin	227	96,6
Toplam	235	100,0

Katılımcılara sizce kadına kimlerin şiddet uygulama hakkı vardır diye sorulduğunda %96.6'sı hiç kimsenin kadına şiddet uygulama hakkının olmadığını söylemişlerdir. %2.6'lık bir kesim ise kocalarının kadınlara şiddet uygulama hakkının olduğunu belirtmişlerdir. Yüksek oranda hiç kimsenin kadına şiddet uygulama hakkının olmadığı görülse de kocasının kadına şiddet uygulama hakkının olduğunun düşünülmesi şiddetin hala neden devam ettiğinin göstergelerinden birisidir.

%0.8'lik bir kesim ise anne babalarının kendilerine şiddet uygulama hakkının olduğunu düşünmektedirler. Terbiye amaçlı ya da büyük olarak kabul edilen yetişkinlerin kendilerine şiddet uygulamasından rahatsız olmamaktadırlar.

KSGM'nin araştırma sonuçlarına göre bazı kadınlar tarafından ifade edilen kadının cinsel ilişkiyi reddetmesi, kadının erkeğin sözünü dinlememesi gibi nedenlerle kadınların şiddetten kendilerini sorumlu tuttuklarını görmekteyiz. Araştırmaya göre kadınların %14'ü erkeğin bazı durumlarda eşini dövebileceği görüşüne katılmaktadırlar (KSGM, 2009: 99). Bunlara bakılarak kadınların bazı noktalarda şiddeti hak ettiklerini düşünmeleri dikkat çekmektedir. Kadının şiddet uygulayıcısına rahatlık sağlamasına sebep olan kritik noktalardan birisidir.

3.3.5. Katılımcıların Şiddet Olgusuna İlişkin Tutum ve Değer Yargıları

Tablo 23- Şiddet Bazen Gereklidir

	Sayı	Yüzde	Birikimli Yüzde
Katılıyorum	26	11,1	11,1
Fikrim yok	20	8,5	19,6
Katılmıyorum	189	80,4	100,0
Toplam	235	100,0	

Şiddetin gerekli olmadığını düşünen katılımcılar %80.4'lük kısmı oluşturmaktadırlar. Şiddetin gerekli olmadığını düşünen katılımcılar çoğunluğu oluştursa da şiddetin bazen gerekli olduğunu düşünen katılımcıların oranı %11.1'lik bir kısmı oluşturmaktadır. Şiddetin bazen gerekli olduğu noktasında da fikri olmayan katılımcılar %8.5'tir.

Şiddetin bazen gerekli olduğunu düşünen katılımcılar sosyalleşme sürecinde ailelerinden getirdikleri birtakım değerlerle, erkek egemen kültürde şiddetin bazen kaçınılmaz olduğu gibi kabullerle, anne ya da babasından ya da herhangi bir tanıdığından şiddete maruz bırakılmış veya şiddetin ev içinde yaşandığına şahit olmuş bireyler olabilmektedirler.

Altınay ve Arat'ın çalışma sonuçlarına göre Türkiye'de kadınların çoğu şiddeti haklı görmediklerini kadın-erkek ilişkilerinde eşitlik istediklerini ifade etmişlerdir. "Her on kadından dokuzuna göre haklı görülebilecek dayak yoktur"(Altınay ve Arat, 2007: 110). Fakat maalesef bütün bu duygulara rağmen şiddet olayının devam ettiğini görmekteyiz. Bir başka araştırma sonucuna göre ise kadınlar şiddetten kendilerini sorumlu tutmaktadırlar. Kadınların %14'ü erkeğin bazı durumlarda kadına şiddet uygulayabileceği görüşüne katılmaktadırlar (KSGM, 2009). Bu sonuçlar bizim çalışmamızla benzerlik göstermektedir. Geleneksel bazı kabullerimizde kadının söz dinleyen ve itaat etmesi gerektiği aksi takdirde şiddetle karşılaşabileceği algısı oluşmuştur. Eşine itaat etmeyen, onun söylediklerini çok fazla sorgulayan, evin ve eşinin ihtiyaçlarını yerine getirmeyen kadının şiddet görmesi bazen normal karşılanabilmektedir.

Tablo 24- Aylık Gelire Göre “Şiddet Bazen Gereklidir.” Yargısının Dağılımı

Aylık Gelir		Şiddet bazen gereklidir.			Toplam
		Katılıyorum	Fikrim yok	Katılmıyorum	
0-500 TL	Sayı	0	5	12	17
	Satır %	0,0%	29,4%	70,6%	100,0%
501-1000 TL	Sayı	12	12	71	95
	Satır %	12,6%	12,6%	74,7%	100,0%
1001-1500 TL	Sayı	6	2	30	38
	Satır %	15,8%	5,3%	78,9%	100,0%
1501-2000 TL	Sayı	3	0	21	24
	Satır %	12,5%	0,0%	87,5%	100,0%
2001 TL ve Üzeri	Sayı	4	1	44	49
	Satır %	8,2%	2,0%	89,8%	100,0%
Yok	Sayı	1	0	11	12
	Satır %	8,3%	0,0%	91,7%	100,0%
Toplam	Sayı	26	20	189	235
	Satır %	11,1%	8,5%	80,4%	100,0%

Şiddetin gerekli olmadığını düşünen katılımcılar %80.4'lük kısmı oluşturmaktadırlar. Ekonomik düzey ve şiddet bazen gereklidir algısı karşılaştırmasına baktığımızda herhangi bir aylık geliri olmayanların %8.3'ü şiddetin bazen gerekli olduğuna inanmaktadırlar. Aylık gelire göre şiddetin bazen gerekli olduğunu söyleyenlerin oranı farklılık göstermektedir.

Şiddetin hiçbir türüsü ve şiddet başlı başına kabul edilebilecek bir kavram değildir. Aylık gelir düzeylerine bakıldığında her grupta da şiddetin gerekli olmadığını söyleyenlerin oranı daha yüksek olarak karşımıza çıkmaktadır. Şiddetin bazen gerekli olduğunu düşünenlerin aylık gelirleri farklılık göstermektedir. 0-500 TL aylık gelire sahip olanlar hariç her gruptan şiddetin bazen gerekli olduğuna sayıları az da olsa inanan katılımcılar mevcuttur.

“Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet” çalışma sonuçları dikkat çekmektedir. Araştırmada görüşülen kadınlar arasında kadınların da bazen dayacağı

hak ettiği fikrini açıkça savunan kimse olmamıştır. Fakat bazı kadınlar erkeklerin stres altında olduğu durumlarda ya da huylarının yaratılıştan kötü olduğu için onların bazı sıkıntılı davranışlarını görmezlikten gelme eğilimindedirler. Anneler ve kayınvalideler arasında, elli yaşın üzerinde, daha az eğitilmiş bir “şiddet uygulayan bir erkekle geçinmenin ve onu yatıştırmanın kadının elinde olduğunu”, ailenin devamı ve çocuklar için bunun gerekli olduğunu ifade etmişlerdir. Kadınların kocalarını dinlemeleri gerektiği, kocalarının da gerektiğinde onları terbiye etmesi anne ve kayınvalideler tarafından dile getirilmiştir (KSGM, 2009).

Toplumda kadının rollerinin itaat etme ve yeri geldiğinde susması olarak algılanması şiddeti tetikleyebilmektedir. Hangi düzey aylık gelire sahip olursa olsun her grupta da şiddet bazen gereklidir diyen katılımcılar olmakla beraber şiddetin gerekli olmadığını söyleyen katılımcılar daha fazladır.

Tablo 25- Kadına Yönelik Şiddet, Derecesi Çok Değilse Mazur Görülebilir

	Sayı	Yüzde	Birikimli Yüzde
Katılıyorum	26	11,1	11,1
Fikrim yok	21	8,9	20,0
Katılmıyorum	188	80,0	100,0
Toplam	235	100,0	

Katılımcılara kadına yönelik şiddet derecesi çok değilse mazur görülebilir denildiğinde bu görüşe katılmayanların oranı %80’dir. Katılımcıların büyük çoğunluğu şiddetin derecesi ne olursa olsun şiddetin gerekli olmadığına inanmışlardır. Kadına yönelik şiddet, derecesi çok değilse mazur görülebilir görüşüne katılanlar %11.1’lik kısmı oluşturmaktadırlar.

Bir önceki tabloda da belirtildiği gibi kadına yönelik şiddetin hiçbir türüsü kabul edilemezken şiddetin derecesinin az olması bazı katılımcılar için şiddeti mazur gösterebilmektedir. Geleneksel kabuller, ailede yaşanan şiddete şahitlik ve şiddet çok değilse sabredilebilir anlayışı şiddetin derecesi çok değilse mazur görülebileceğini onaylamaktadır.

“Aile İçi Şiddetin Sebep ve Sonuçları” başlıklı çalışmada şiddete maruz kalan kadınların büyük kısmının şiddeti normalize etme eğiliminde oldukları görülmüştür. “Aile içi şiddetin toplumsal yapının doğal bir parçası” olduğu inancı ve beraberinde gelen “O kadarcık dayağı herkes yiyor”, “Karı-kocalıkta olur, önemli değildir” gibi kabuller şiddetin meşru görülmesine zemin hazırlamaktadır (AAK, 1995).

Katılımcılar da görüşmeler esnasında yukarıda belirtilen ifadelere benzer ifadeler kullanmışlardır. Kadına yönelik şiddetin derecesi çok değilse mazur görülebileceğine olan inanç şiddetin meşru görülmesine zemin hazırlamaktadır.

Tablo 26- Aylık Gelire Göre “Kadına Yönelik Şiddet, Derecesi Çok Değilse Mazur Görülebilir” Yargısının Dağılımı

Aylık Gelir		Kadına yönelik şiddet derecesi çok değilse mazur görülebilir.			Toplam
		Katılıyorum	Fikrim yok	Katılmıyorum	
0-500 TL	Sayı	1	4	12	17
	Satır %	5,9%	23,5%	70,6%	100,0%
501-1000 TL	Sayı	11	10	74	95
	Satır %	11,6%	10,5%	77,9%	100,0%
1001-1500 TL	Sayı	4	4	30	38
	Satır %	10,5%	10,5%	78,9%	100,0%
1501-2000 TL	Sayı	2	1	21	24
	Satır %	8,3%	4,2%	87,5%	100,0%
2001 TL ve Üzeri	Sayı	7	1	41	49
	Satır %	14,3%	2,0%	83,7%	100,0%
YOK	Sayı	1	1	10	12
	Satır %	8,3%	8,3%	83,3%	100,0%
Toplam	Sayı	26	21	188	235
	Satır %	11,1%	8,9%	80,0%	100,0%

Kadına yönelik şiddet derecesi çok değilse mazur görülebilir yargısına katılımcıların %80’i katılmamaktadır. Aylık geliri 1501-2000 TL olan katılımcıların %87.5’i kadına yönelik şiddetin derecesi ne olursa olsun kabul etmemektedirler. Tabi

şiddetin derecesinin az olması herhangi bir gelir düzeyine sahip katılımcılar tarafından sayıları değişmekle beraber kabul edilebilmektedir.

Şiddetin derecesine göre şiddeti kabullenme; geleneksel kabuller, erkek egemen kültür, eşindir döver de sever de gibi dayatmalar, şiddetin az olmasının zamanla kaybolacağına dair inanışlar hangi gelir düzeyine sahip olursa olsun oranları az da olsa bir kabulleniş görülmektedir.

Gelir düzeyi düşük olanlar da şiddeti kabulleniş olmakla beraber gelir düzeyi yüksek olan katılımcıların da şiddetin az miktarda olduğu takdirde kabullenilişi görülmektedir.

Tablo 27- Terbiye Amaçlı Şiddet Desteklenebilir

	Sayı	Yüzde	Birikimli Yüzde
Katılıyorum	45	19,1	19,1
Fikrim yok	24	10,2	29,4
Katılmıyorum	166	70,6	100,0
Toplam	235	100,0	

Terbiye amaçlı şiddetin desteklenmeyeceğini söyleyen katılımcılar %70.6'lık bir kısmı oluştursa da desteklenebileceğini söyleyen katılımcılar da %19.1'dir. Çocukken evde yaptığı küçük bir hata beraberinde şiddet görebilen ya da evde yapılan herhangi bir yanlış davranıştan dolayı şiddete maruz kalabilen birey terbiye için şiddetin gerekli olduğuna inanabilmektedir.

Terbiye amaçlı şiddetin desteklenebileceği fikrine katılımcıların büyük çoğunluğu karşı çıkmışlardır. Eğitim düzeyinin artması, değişen koşullar gereği şiddetin terbiye amaçlı olduğu takdirde desteklenebileceği fikrine karşı çıkış söz konusudur. Kadına hiçbir şekilde şiddet uygulanmaması gerektiğini düşünen katılımcılar çoğunluktadır.

Tablo 28- Aylık Gelire Göre “Terbiye Amaçlı Şiddet Desteklenebilir.” Yargısının Dağılımı

Aylık Gelir		Terbiye amaçlı şiddet desteklenebilir.			Toplam
		Katılıyorum	Fikrim yok	Katılmıyorum	
0-500 TL	Sayı	2	2	13	17
	Satır %	11,8%	11,8%	76,5%	100,0%
501-1000 TL	Sayı	25	11	59	95
	Satır %	26,3%	11,6%	62,1%	100,0%
1001-1500 TL	Sayı	7	2	29	38
	Satır %	18,4%	5,3%	76,3%	100,0%
1501-2000 TL	Sayı	3	3	18	24
	Satır %	12,5%	12,5%	75,0%	100,0%
2001 TL ve Üzeri	Sayı	7	6	36	49
	Satır %	14,3%	12,2%	73,5%	100,0%
YOK	Sayı	1	0	11	12
	Satır %	8,3%	0,0%	91,7%	100,0%
Toplam	Sayı	45	24	166	235
	Satır %	19,1%	10,2%	70,6%	100,0%

Çocukluktan itibaren dayatılan ya da sosyalizasyon sürecinde öğretilen çocuk bazı şeyleri anlamazsa onu terbiye etmek için az miktarda da olsa şiddet uygulanabilir. Çocuğu kimi zaman da sadece kız çocuklarını ahlaklı davranmaları gerektiği ahlaklı davranmadıkları takdirde şiddeti hak ettikleri düşüncesinin yerleştirilmesi kimi zaman şiddete bir dayanak oluşturmaktadır. Ailesinde bunu öğrenen kız çocuğu evlendiği zaman da yaptığı ahlak dışı ya da eşinin sevmediği bir hareketi gerçekleştirdiğinde eşinden gelen şiddeti kabullenebilmektedir. Diğer gelir türleriyle kıyasladığımızda 501-1000 TL aylık gelir düzeyine sahip katılımcıların terbiye amaçlı şiddet desteklenebilir düşüncesine %26.3 oranında katıldıkları görülmektedir. 2001 TL ve üzeri aylık gelire sahip olan katılımcılar ise %14.3 oranında bu düşünceye katıldıklarını belirtmişlerdir. Gelir düzeyi ne olursa olsun terbiye amaçlı şiddetin desteklenebileceği düşüncesini onaylayan katılımcılar mevcuttur.

Terbiye etmenin dayakla ya da herhangi bir şiddet türüyle gerçekleşebileceğine inanan katılımcılar mevcuttur. Araştırma yaparken katılımcılar :“Çocuklarımız bazen laftan, sözden anlamıyorlar. Biz de tepkisiz mi kalalım yani? Yeri geliyor sinirimize hakim olamayıp vuruyoruz bir tane. Laf dinlemediğinde de cezalandırmak gerekiyor. Hele ki kız çocuklarını..” gibi cümleler sarf ettiklerine şahit olduk. Kız çocuklarının daha ahlaklı daha terbiyeli olmaları gerektiğini düşünüp böyle de çocuk yetiştirdikleri için kız çocukları evlendikleri zaman kocadan gelen şiddeti yanlış bir hareketi neticesinde kabullenebilmektedirler.

Tablo 29- Dayak Varsa Eşler Boşanmalıdır

	Sayı	Yüzde	Birikimli Yüzde
Katılıyorum	77	32,8	32,8
Fikrim yok	75	31,9	64,7
Katılmıyorum	83	35,3	100,0
Toplam	235	100,0	

Dayak varsa eşler boşanmalıdır diyen katılımcılar %32.8’dir. Bu konuda herhangi bir fikri olmadığını söyleyenlerin oranı ise %31.9’dur. Kimi zaman dayak olduğunda çarenin boşanmakta olduğunu görenlerle beraber dayak olduğunda sabretmeyi, bir gün geçeceği umudunu içinde taşıyan kadınlar boşanmayı çare olarak görmemektedirler.

Dayak varsa eşler boşanmalıdır düşüncesine katılmayan katılımcıların oranı %35.3’dür. Bu konuda katılımcıların anketi cevaplandırırken sözlü olarak ifade ettikleri şeylere baktığımızda şunları görmekteyiz: “Eğer her dayak yendiğinde boşanacak olsaydık”, “Erkektir sinirine hakim olamayabilir, bir kereden bir şey olmaz” gibi ifadeler kullanmışlardır. Erkeğin kimi zaman şiddet uygulama hakkı olabileceğini düşünmek ve bununla birlikte kadınlarda kimi zaman kabulleniş başlamaktadır.

Tablo 30- Erkeği Şiddete Kadın Tahrik Eder

	Sayı	Yüzde	Birikimli Yüzde
Katılıyorum	27	11,5	11,5
Fikrim yok	58	24,7	36,2
Katılmıyorum	150	63,8	100,0
Toplam	235	100,0	

Erkeği şiddete kadın tahrik eder düşüncesine katılmayanların oranı %63.8’dir. Bu konuda herhangi bir fikrinin olmadığını söyleyenlerin oranı %24.7 iken bu düşünceye katılanların oranı %11.5’dir.

Şiddet uygulayıcısı tarafından kendisine her türlü dayanak bulmaya çalışmaktadır. Erkeğin şiddet uygulamasına bakılmaksızın kadının erkeği tahrik ettiği gerekçesiyle şiddeti hak ettiği düşünülebilmektedir.

Tablo 31- Aylık Gelire Göre “Erkeği Şiddete Kadın Tahrik Eder” Yargısının Dağılımı

Aylık Gelir	Erkeği şiddete kadın tahrik eder.			Toplam
	Katılıyorum	Fikrim yok	Katılmıyorum	
0-500 TL	Sayı	2	3	12
	Satır %	11,8%	17,6%	70,6%
501-1000 TL	Sayı	15	27	53
	Satır %	15,8%	28,4%	55,8%
1001-1500 TL	Sayı	4	11	23
	Satır %	10,5%	28,9%	60,5%
1501-2000 TL	Sayı	0	0	24
	Satır %	0,0%	0,0%	100,0%
2001 TL ve Üzeri	Sayı	6	13	30
	Satır %	12,2%	26,5%	61,2%
YOK	Sayı	0	4	8
	Satır %	0,0%	33,3%	66,7%
Toplam	Sayı	27	58	150
	Satır %	11,5%	24,7%	63,8%

Şiddet her ne sebeple olursa olsun kabul edilemeyecek bir kavramdır. Herhangi bir aylık gelire sahip olmayan katılımcıların %33.3'ü erkeği şiddete kadın tahrik eder konusunda herhangi bir fikirlerinin olmadığını söylemişlerdir.

Erkeği şiddete kadın tahrik eder düşüncesine katılmayan katılımcıların oranı oldukça yüksektir. Katılımcıların %63.8'i bu düşünceye katılmadıklarını belirtmişlerdir. Aylık geliri 2001 TL ve üzeri olan katılımcıların %26.5'i bu konuda bir fikirlerinin olmadığını söylemişlerdir. Diğer gruplara göre aylık geliri daha yüksek olan katılımcıların bu konuda herhangi bir fikirlerinin olmadığını söylemişlerdir. Herhangi bir aylık gelire sahip olmayan katılımcılar bu düşünceye katılıyorum demeseler de %33.3'lük bir kısmı fikrim yok demişlerdir.

Şiddet uygulayıcısı tarafından kendisine her türlü dayanak bulmaya çalışmaktadır. Erkeğin şiddet uygulamasına bakılmaksızın kadının erkeği tahrik ettiği gerekçesiyle şiddeti hak ettiği düşünülebilmektedir.

Tablo 32- Kadına Yönelik Şiddet Haklı Gerekçesi Olduğunda Kabul Edilebilir Bir Şeydir

	Sayı	Yüzde	Birikimli Yüzde
Katılıyorum	24	10,2	10,2
Fikrim yok	34	14,5	24,7
Katılmıyorum	177	75,3	100,0
Toplam	235	100,0	

Kadına yönelik şiddet gerekçesi ne olursa olsun kabul edilebilecek bir durum değildir. Kadına yönelik şiddetin haklı gerekçesi olduğunda kabul edilebilir olduğu düşüncesine katılanların oranı %10.2'dir. Bu konuda fikri olmayanların oranı %14.5 iken bu düşünceye katılmayanların oranı %75.3'tür.

Kadına yönelik şiddetin haklı gerekçesi olduğunda kabul edilebilir bir şey olduğu düşüncesine katılmayanların oranı fazla olmakla beraber haklı bir gerekçe olduğunda kadına şiddet uygulanabileceğine inanan katılımcılar da mevcuttur. Yetiştirildiği aile ortamından etkilenen ya da öğrendiği değerleri benimseyen

kadınlar erkeğin haklı bir gerekçesi olduğunda kadına şiddet uygulayabileceği düşüncesine inanmaktadırlar.

2001 TL ve üzeri aylık gelire sahip olan katılımcıların %83.7'si bu düşünceye katılmadıklarını belirtmişlerdir. Sosyoekonomik düzeyi daha iyi olan kadınların haklarını bilmeleri ve gerektiğinde bunu savunabilmeleri şiddeti asla kabul edemezken kimi zaman da şiddet karşısında çaresiz kalabilmektedirler.

Tablo 33- Aylık Gelire Göre “Kadına Yönelik Şiddet Haklı Gerekçesi Olduğunda Kabul Edilebilir Bir Şeydir.” Yargısının Dağılımı

Aylık Gelir		Kadına yönelik şiddet haklı gerekçesi olduğunda kabul edilebilir bir şeydir.			Toplam
		Katılıyorum	Fikrim yok	Katılmıyorum	
0-500 TL	Sayı	1	4	12	17
	Satır %	5,9%	23,5%	70,6%	100,0%
501-1000 TL	Sayı	14	15	66	95
	Satır %	14,7%	15,8%	69,5%	100,0%
1001-1500 TL	Sayı	5	7	26	38
	Satır %	13,2%	18,4%	68,4%	100,0%
1501-2000 TL	Sayı	0	1	23	24
	Satır %	0,0%	4,2%	95,8%	100,0%
2001 TL ve Üzeri	Sayı	3	5	41	49
	Satır %	6,1%	10,2%	83,7%	100,0%
YOK	Sayı	1	2	9	12
	Satır %	8,3%	16,7%	75,0%	100,0%
Toplam	Sayı	24	34	177	235
	Satır %	10,2%	14,5%	75,3%	100,0%

Kadına yönelik şiddetin gerekçesi her ne olursa olsun bu fikre katılmayan katılımcıların oranı %75.3'tür. Bu konuda fikri olmayan katılımcıların oranı ise %14.5'dir. Kadına yönelik şiddetin haklı bir gerekçesi olduğunda kabul edilebilir bir şey olduğuna inananların oranı ise %10.2'dir. Her gelir düzeyinden katılımcımız şiddetin haklı bir gerekçesi olduğunda kabul edilebilir bir şey olduğuna inanmışlardır.

Araştırma yaparken katılımcılar kadının çoğu zaman eşinin beklentilerini yerine getirmesi gerektiğini, yüksek sesle konuşmaması vb. sebeplerle eşine karşı gelmemesi gerektiğini aksi takdirde şiddetin kaçınılmaz olduğunu ifade etmişlerdir. Geleneksel kabullerimiz, kadının itaatkar olması gerektiğine dair düşüncelerle yetiştirilen kız çocuklarının bunu zamanla benimseyişi şiddetin haklı bir gerekçesi olduğunda kadını kabullenişe mecbur kılmaktadır.

2001 TL ve üzeri gelire sahip olan katılımcıların %83.7'si haklı bir gerekçe dahi olsa şiddete karşı çıkmaktadır. Hem gelir düzeyi yüksek hem de eğitim seviyesi yüksek kadınların haklarını biliyor olmaları ve gerektiğinde bunu savunuyor olabilmeleri şiddeti kimi zaman önleyebilmekte kimi zaman da şiddete hiçbir şekilde çare olamamaktadır.

Tablo 34- Erkek, Eşine Bazen Fiziksel Şiddet Gösterebilmelidir

	Sayı	Yüzde	Birikimli Yüzde
Katılıyorum	3	1,3	1,3
Fikrim yok	13	5,5	6,8
Katılmıyorum	219	93,2	100,0
Toplam	235	100,0	

Erkek eşine bazen fiziksel şiddet gösterebilmelidir düşüncesine katılmayanların oranı %93.2'dir. Bu konuda fikri olmayanların oranı %5.5 iken bu düşünceye katılanların oranı %1.3'tür.

Her gelir düzeyinden katılımcımızın %93.2'si bu düşünceye karşı olduklarını belirtmişlerdir. Bütün gelir düzeylerinde kadınların büyük bir oranı erkeğin eşine bazen fiziksel şiddet uygulayabileceği fikrine katılmamaktadırlar. Genel orana bakıldığında fiziksel şiddetin kabul edilmediği görülmektedir.

Altınay ve Arat'ın çalışma sonuçlarına göre on kadından dokuzuna göre haklı görülebilecek dayak yoktur. Kadınların bazen yaşadıkları şiddeti meşru gördükleri olmuştur. "Bazı durumlarda erkekler eşlerini dövebilirler." fikrine katılan kadınların oranı Türkiye genelinde %11'dir. Altınay ve Arat'a göre yirmi yıl öncesinde dayaa karşı olmak radikal bir feminist önermeyken şimdilerde dayak yaygın bir biçimde

kınanmaktadır ve kadınların da şiddeti meşru görmeleri fikri de bu doğrultuda değişmiştir (Altınay ve Arat: 2007, 76-77).

Tablo 35- Aylık Gelire Göre “Erkek, Eşine Bazen Fiziksel Şiddet Gösterebilmelidir.” Yargısının Dağılımı

Aylık Gelir		Erkek eşine bazen fiziksel şiddet gösterebilmelidir.			Toplam
		Katılıyorum	Fikrim yok	Katılmıyorum	
0-500 TL	Sayı	0	4	13	17
	Satır %	0,0%	23,5%	76,5%	100,0%
501-1000 TL	Sayı	2	4	89	95
	Satır %	2,1%	4,2%	93,7%	100,0%
1001-1500 TL	Sayı	0	3	35	38
	Satır %	0,0%	7,9%	92,1%	100,0%
1501-2000 TL	Sayı	1	0	23	24
	Satır %	4,2%	0,0%	95,8%	100,0%
2001 TL ve Üzeri	Sayı	0	1	48	49
	Satır %	0,0%	2,0%	98,0%	100,0%
YOK	Sayı	0	1	11	12
	Satır %	0,0%	8,3%	91,7%	100,0%
Toplam	Sayı	3	13	219	235
	Satır %	1,3%	5,5%	93,2%	100,0%

Erkeğin eşine bazen şiddet gösterebileceği düşüncesine katılmayan katılımcılar %93.2’dir. %5.5’lik bir oran bu konuda herhangi bir fikirlerinin olmadığını, %1.3’lük bir oran ise erkeğin eşine bazen şiddet gösterebilmeli düşüncesine katılmışlardır. Oran çok az gibi gözükse de erkeğin fiziksel güç uygulama hakkına sahip olduğunu düşünen kadınlar gücün erkeğe atfedilen bir şey olduğunu kabul etmekle beraber fiziksel şiddeti kendi gözlerinde meşru kılmaktadırlar.

Fiziksel şiddet uygulama hakkını erkeğe veren, gerektiğinde de gücünü kullanmak için kadını kullanan zihniyet değişmediği sürece kadına karşı şiddet

devam edecektir. Erkeğin hegemonyasını kabul eden kadın gerektiğinde kendisine karşı şiddeti de kabul edilebilecek bir şey olarak görmektedir.

Aylık herhangi bir geliri olmayan katılımcılar erkeğin bazen kendilerine yönelik şiddet göstermesini kabul etmemektedirler. Her gelir düzeyinden katılımcımız bu düşünceye katılmadıklarını belirtmiş olmakla beraber genel oran içinde sadece % 1.3'lük bir oran erkeğin bazen kendilerine şiddet uygulama hakkı olduğunu kabul etmişlerdir. Oran çok az da olsa bu düşüncenin kabul edilebilmesi düşündürücüdür.

Tablo 36- Kocasının Beklentilerini Yerine Getirmezse Kadına Şiddet Uygulanabilir

	Sayı	Yüzde	Birikimli Yüzde
Katılıyorum	15	6,4	6,4
Fikrim yok	28	11,9	18,3
Katılmıyorum	192	81,7	100,0
Toplam	235	100,0	

Katılımcılar kocasının beklentilerini yerine getirmedikleri takdirde kadına şiddet uygulanabileceği fikrine %81.7 oranında katılmadıklarını ifade etmişlerdir. %11.9'luk bir kesim bu konuda herhangi bir fikrinin olmadığını belirtmiş, %6.4'lük bir oranda bu düşünceye katıldıklarını söylemişlerdir.

Aylık gelir arttıkça bu düşünceye katılmama oranı da artmaktadır. Gelir düzeyi daha iyi olan kadınların bu konuda karşı çıkışlarının daha fazla olduğunu görmekteyiz. Değişen şartlar, kadının eğitim düzeyi, bakış açılarında farklılık gibi unsurlar kadını sadece kocasının beklentilerini ya da isteklerini yerine getiren bir varlık olmaktan ziyade kişiliğine ve kimliğine saygı duyulması gereken bir konuma getirmiştir.

%6.4'lük orana baktığımızda kadının kocasının beklentilerini yerine getirmekle yükümlü olarak görmekte aksi takdirde kadının şiddete maruz kalacağını meşru görmektedir. Bu noktada kadınların kendilerine olan bakış açılarının ve şiddet algılarının önemle üzerinde durulması gerekmektedir.

Tablo 37- Aylık Gelire Göre “Kocasının Beklentilerini Yerine Getirmezse Kadına Şiddet Uygulanabilir.” Yargısının Dağılımı

Aylık Gelir		Kocasının beklentilerini yerine getirmezse kadına şiddet uygulanabilir.			Toplam
		Katılıyorum	Fikrim yok	Katılmıyorum	
0-500 TL	Sayı	1	2	14	17
	Satır %	5,9%	11,8%	82,4%	100,0%
501-1000 TL	Sayı	7	11	77	95
	Satır %	7,4%	11,6%	81,1%	100,0%
1001-1500 TL	Sayı	2	5	31	38
	Satır %	5,3%	13,2%	81,6%	100,0%
1501-2000 TL	Sayı	2	4	18	24
	Satır %	8,3%	16,7%	75,0%	100,0%
2001 TL ve Üzeri	Sayı	1	4	44	49
	Satır %	2,0%	8,2%	89,8%	100,0%
YOK	Sayı	2	2	8	12
	Satır %	16,7%	16,7%	66,7%	100,0%
Toplam	Sayı	15	28	192	235
	Satır %	6,4%	11,9%	81,7%	100,0%

Kocasının beklentilerini yerine getirmezse kadına şiddet uygulanabilir düşüncesine katılmıyorum diyen katılımcıların oranı %81.7’dir. 2001 TL ve üzeri aylık gelire sahip olan katılımcıların bu düşünceye katılmıyorum cevabı verenlerin oranı %89.8 ile en yüksek bölümü oluşturmaktadır. Bütün gelir düzeylerinde katılımcılar bu düşünceye daha yüksek oranda karşı çıkmakla beraber gelir düzeyleri arasında farklılıklar gözlenmektedir.

Kocasının beklentilerini yerine getirip getirmemekle kadının şiddet görmesi kabul edilebilecek bir şey değildir. Aylık gelir arttıkça bu düşünceye karşı çıkma da artmaktadır.

3.3.6. Katılımcıların Şiddet Olgusu İle İlgili Tutum ve Değer Yargıları Üzerine Tartışma

Katılımcılara “Şiddete başvurmak sizce çözüm yolu mudur?” diye sorulduğunda %8.5’lik bir kesim şiddetin bazen çözüm olabileceğini söylemektedirler. Özellikle de çocuklara karşı terbiye amaçlı şiddetin uygulanabileceğini düşünmektedirler. %91.5’lik bir kesim ise şiddetin hiçbir zaman çözüm olmadığını savunmaktadırlar. Kendileri çocukken şiddete maruz kalan katılımcılar bazen çocuklarına şiddet uygulanabileceklerini düşünmektedirler. Bu da bizlere şiddetin kuşaktan kuşağa aktarıldığını göstermektedir.

“Kadına kimlerin şiddet uygulama hakkı vardır?” sorusuna katılımcıların %96.6’sı hiç kimse cevabını vermiştir. %2.6’lık bir kesim ise kocalarının kendilerine şiddet uygulama hakkının olduğunu düşünmektedirler. Kocalarının kendilerine şiddet uygulama hakkının olduğunu düşünen katılımcılar şiddetin hala neden devam ettiğinin göstergelerinden biridir. KSGM (2009)’nin araştırma sonuçlarına göre kadınların %14’ü erkeğin bazı durumlarda eşini dövebileceği fikrine katılmaktadırlar. Kadınların böyle düşünceleri şiddet uygulayıcısına rahatlık sağlamaktadır.

“Şiddet bazen gereklidir.” yargısına katılımcıların %80.4’ü katılmadıklarını belirtmişlerdir. Şiddetin bazen gerekli olduğunu düşünen katılımcıların oranı ise %11.1’dir. Altınay ve Arat’ın çalışmalarında her on kadından dokuzu haklı görülebilecek dayak yoktur fikrini savunmuşlardır. Geleneksel bazı kabullerimizde kadının söz dinleyen ve itaat etmesi gerektiği aksi takdirde şiddetle karşılaşabileceği algısı bulunmaktadır. Eşine itaat etmeyen, onun söylediklerini çok fazla sorgulayan, evin ve eşinin ihtiyaçlarını yerine getirmeyen kadının şiddet görmesi bazen normal karşılanabilmektedir.

Ekonomik düzey ve “şiddet bazen gereklidir” algısı karşılaştırmasına baktığımızda herhangi bir aylık geliri olmayanların %8.3’ü şiddetin bazen gerekli olduğuna inanmaktadırlar. Aylık gelire göre şiddetin bazen gerekli olduğunu söyleyenlerin oranı farklılık göstermektedir. Aylık gelir düzeylerine bakıldığında her

grupta da şiddetin gerekli olmadığını söyleyenlerin oranı daha yüksek olarak karşımıza çıkmaktadır.

Katılımcılara “kadına yönelik şiddet derecesi çok değilse mazur görülebilir” denildiğinde bu görüşe katılmayanların oranı %80’dir. Şiddete maruz kalıp şiddetin derecesi çok değilse mazur görülebilir anlayışına katılan kadınlar şiddeti meşrulaştırmakta ve derecesine göre şiddetin katlanabilir olduğuna kendilerini inandırmaktadırlar.

Terbiye amaçlı şiddetin desteklenmeyeceğini söyleyen katılımcılar %70.6’lık bir kısmı oluştursa da desteklenebileceğini söyleyen katılımcılar da %19.1’dir. Eğitim düzeyinin artması, değişen koşullar gereği şiddetin terbiye amaçlı olduğu takdirde desteklenebileceği fikrine karşı çıkış söz konusudur. Çocuğu, kimi zaman da sadece kız çocuklarını, ahlaklı davranmaları gerektiği, ahlaklı davranmadıkları takdirde şiddeti hak ettikleri düşüncesinin yerleştirilmesi, şiddete bir dayanak oluşturmaktadır. Ailesinde bunu öğrenen kız çocuğu evlendiği zaman da yaptığı ahlak dışı ya da eşinin sevmediği bir hareketi gerçekleştirdiğinde eşinden gelen şiddeti kabullenebilmektedir.

“Dayak varsa eşler boşanmalıdır.” yargısına katılımcıların %32.8’i katıldıklarını, %31.9’u ise bu konuda herhangi bir fikirlerinin olmadığını belirtmişlerdir. Bu fikre katılmayanların oranı ise %35.3’dür. Erkeğin kendilerine her şiddet uygulaması neticesinde boşanma fikrini kadınların büyük çoğunluğu doğru bulmamaktadır. Her şiddet karşısında boşanma fikrinin kadını zor duruma sokacağı, toplumda boşanmış kadına iyi bakılmadığı gibi algılarla boşanmaya karşı çıkmaktadır.

Şiddet uygulayıcısı her zaman kendine haklı gerekçeler bulmaya çalışabilir. Kadınlara “Erkeği şiddete kadın tahrik eder.” denildiğinde %63.8’i bu fikre katılmadıklarını belirtmişlerdir. Aylık geliri 2001 TL ve üzeri olan katılımcıların %26.5’i bu konuda bir fikirlerinin olmadığını söylemişlerdir. Diğer anket maddeleriyle bu sonuç benzerlik göstermektedir. Şiddetin her zaman kadının bir kusurundan ya da kıskırtmasından kaynaklanmadığını görmekteyiz.

Kadına yönelik şiddetin haklı gerekçesi olduğunda kabul edilebilir olduğu düşüncesine katılanların oranı %10.2'dir. Bu konuda fikri olmayanların oranı %14.5 iken bu düşünceye katılmayanların oranı %75.3'tür. 2001 TL ve üzeri aylık gelire sahip olan katılımcıların %83.7'si bu düşünceye katılmadıklarını belirtmişlerdir. Sosyo-ekonomik düzeyi daha iyi olan kadınların haklarını bilmeleri, gerektiğinde bunu savunabilmeleri şiddeti engelleyebilmektedir. Fakat durum her zaman böyle olmamaktadır.

“Erkek eşine bazen fiziksel şiddet gösterebilmelidir.” düşüncesine her gelir düzeyinden katılımcının %93.2'si karşı çıkmaktadır. Aylık herhangi bir geliri olmayan katılımcılar erkeğin bazen kendilerine yönelik şiddet göstermesini kabul etmemektedirler. Erkeğin evdeki hegemonyasını kabul eden kadınlar erkeğin eşine bazen fiziksel şiddet gösterebileceği fikrine de katılmaktadırlar.

“Kocasının beklentilerini yerine getirmezse kadına şiddet uygulanabilir.” yargısına kadınların %81.7'si katılmadıklarını belirtmişlerdir. Aylık gelir arttıkça bu düşünceye katılmama oranı da artmaktadır. Gelir düzeyi daha iyi olan kadınların bu konuda karşı çıkışlarının daha fazla olduğunu görmekteyiz. Kadının eğitim düzeyi, ekonomik koşullar ve değişen algılar neticesinde kadınların kocalarına her durum ve şartta itaat etmeleri aksi takdirde şiddete maruz kalabilecekleri algısı değişime uğramış gözükmemektedir.

Tablo 38- Eğer Erkek, Kadına Şiddet Uygularsa Tutuklanmalıdır

	Sayı	Yüzde	Birikimli Yüzde
Katılıyorum	110	46,8	46,8
Fikrim yok	57	24,3	71,1
Katılmıyorum	68	28,9	100,0
Toplam	235	100,0	

Eğer erkek, kadına şiddet uygularsa tutuklanmalıdır düşüncesine katılanların oranı %46.8, katılmayanların oranı %28.9 ve bu konuda fikri olmayanların oranı ise %24.3'dür. Erkeğin kadına şiddet uygulaması durumunda tutuklanması gerektiği sorusuna katılımcıların görüşme sırasında bu soruya cevap verirken çok fazla

düşündüklerini hatta bunu sözlü olarak ifade ettiklerini gördük. Sözlü olarak ifadelerinde “Bu konu zor bir konu, hemen şiddet olduğunda da tutuklama falan olursa kocamız bizi bir daha evde tutmaz”, “Her şiddet uygulandığında polise karakola gidersek komşular akrabalar bize ne der? Bazen de susmak gerekebilir.” dediklerine şahit olduk.

Şiddet karşısında polise başvurma, karakola gitme şeklindeki davranışlar içinde bulunduğumuz toplumda bazen reddedilebilmektedir. Ailenin özel alan olduğu, her konuda ya da şiddetin derecesinin az olduğu durumlarda polisi, karakolu karıştırmamak gerektiği kimi zaman düşünce kalıplarımıza yerleştirilebilmektedir.

“*Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet*” çalışmasının sonuçlarına bakıldığında kadınların %92’si mahkemelerin şiddet uygulayan erkeklere ceza vermesini istemektedirler. Araştırmacılara göre kadınlar şiddeti “aile içinde” çözülmesi gereken bir konu olarak değerlendirmemektedirler (Altınay ve Arat, 2007: 106).

Toplum olarak polisle, karakolla bir şeyleri halletmeye çalışmak rahatsız edicidir. Kadının hem psikolojik olarak hem de korkusundan dolayı yaşadığı şiddet karşısında polise gitmeyi düşünmesi onu tedirgin etmektedir. Katılımcıların bir kısmı “Ben eşimle boşanmayı düşünmüyorum o yüzden de karakola ya da polise gitmem benim sonraki hayatım için sıkıntı oluşturur.” diyerek hayatına kaldığı yerden devam etmenin kendisi için daha doğru olduğunu düşünmektedirler.

Tablo 39- Kadınların Bazı Davranışları Şiddet Görmelerini Gerektirir

	Sayı	Yüzde	Birikimli Yüzde
Katılıyorum	30	12,8	12,8
Fikrim yok	45	19,1	31,9
Katılmıyorum	160	68,1	100,0
Toplam	235	100,0	

Kadınlara yüklenen rollerde eşine saygı duyması gerektiği, onu çok fazla sorgulamaması gerektiği aksi takdirde kendi kusurlu davranışları yüzünden şiddet görebileceği düşünceleri ya da kabulleri kadının kusurlu birtakım davranışları yüzünden şiddeti hak edebileceği yargısını doğurmaktadır.

Bu düşünceye katılmayanların oranı %68.1, katılanların oranı %12.8 iken herhangi bir fikri olmayanların sayısı %19.1'dir. Bulduğumuz çevre ve öğrendiğimiz birtakım fikirler bu düşünceyi desteklemektedir.

Tablo 40- Kadına Yönelik Şiddet, Kadının Kışkırtması Söz Konusu Olduğunda Kabul Edilebilir

	Sayı	Yüzde	Birikimli Yüzde
Katılıyorum	31	13,2	13,2
Fikrim yok	44	18,7	31,9
Katılmıyorum	160	68,1	100,0
Toplam	235	100,0	

Kadına yönelik şiddet, kadının kışkırtması söz konusu olduğunda kabul edilebilir düşüncesine katılmayanların oranı %68.1, bu konuda herhangi bir fikri olmadığını belirtenlerin oranı %18.7, bu düşünceye katıldıklarını söyleyenlerin oranı ise %13.2'dir. Kadına yönelik şiddet bir sebebe dayandırılarak da olsa kabul edilebilir bir şey değildir.

Kadına yönelik şiddetin kadının kışkırtması söz konusu olduğunda kabul edilebilir bir şey olduğu fikrine katılımcıların %13.2'si katıldıklarını ifade etmişlerdir. Kadına yönelik şiddeti bir gerekçeye dayandırılarak yine başka bir kadın tarafından bu düşünce kabul edilebilmektedir.

Kadına yönelik şiddetin bir sebep ya da herhangi bir davranış sonrası gösterilmesi bir kısım kadını şiddeti kabul etmeye yöneltmektedir. Bazı toplumsal kabullerimizde kadının şiddet görmesinin kadının kışkırtması söz konusu olması durumunda kabul edilebilir bir şey olması bu konu üzerinde düşünmemiz gerektiğini bizlere ifade etmektedir.

Tablo 41- Aylık Gelire Göre “Kadına Yönelik Şiddet Kadının Kışkırtması Söz Konusu Olduğunda Kabul Edilebilir Bir Şeydir.” Yargısının Dağılımı

Aylık Gelir		Kadına yönelik şiddet kadının kışkırtması söz konusu olduğunda kabul edilebilir bir şeydir			Toplam
		Katılıyorum	Fikrim yok	Katılmıyorum	
0-500 TL	Sayı	1	5	11	17
	Satır %	5,9%	29,4%	64,7%	100,0%
501-1000 TL	Sayı	15	18	62	95
	Satır %	15,8%	18,9%	65,3%	100,0%
1001-1500 TL	Sayı	7	7	24	38
	Satır %	18,4%	18,4%	63,2%	100,0%
1501-2000 TL	Sayı	3	3	18	24
	Satır %	12,5%	12,5%	75,0%	100,0%
2001 TL ve Üzeri	Sayı	4	8	37	49
	Satır %	8,2%	16,3%	75,5%	100,0%
YOK	Sayı	1	3	8	12
	Satır %	8,3%	25,0%	66,7%	100,0%
Toplam	Sayı	31	44	160	235
	Satır %	13,2%	18,7%	68,1%	100,0%

Günlük hayatta, kitle iletişim araçlarında sıklıkla karşımıza çıkan kadına yönelik şiddet kadının kışkırtması söz konusu olduğunda kabul edilebilir bir şeydir düşüncesi kadının fikirlerinin baskın olması ya da erkeğin düşüncelerine ısrarla katılmaması durumunda şiddeti meşrulaştırmaktadır.

Kadına yönelik şiddet kadının kışkırtması söz konusu olduğunda kabul edilebilir bir şey olduğu düşüncesine %68.1’lik bir kesim katılmamaktadır. %18.7’lik oran bu konuda fikirlerinin olmadığını söylemiş, %13.2’lik bir oran ise bu düşünceye katıldıklarını söylemişlerdir.

Gelir düzeyi ne olursa olsun kadının kışkırtması gerekçesiyle kadına şiddet uygulanmasını katılımcıların büyük bir oranı kabul etmemekle beraber her gelir düzeyinden katılımcılardan bu fikre katılanları görmekteyiz.

Tablo 42- Kadın Erkek Arasındaki Tartışmanın İçine Dayak Girse Sevgi Bağı Yok Olur

	Sayı	Yüzde	Birikimli Yüzde
Katılıyorum	169	71,9	71,9
Fikrim yok	12	5,1	77,0
Katılmıyorum	54	23,0	100,0
Toplam	235	100,0	

Sevgi bağı evliliği, aile kavramını devam ettiren en önemli unsurlardan bir tanesidir. Aile içi ilişkileri besleyen ona güzel bir yön veren sevgidir. Aile kurumunun varlığını devam ettirebilmesi için de sevgi gerekir.

Kadın erkek arasındaki tartışmanın içine dayak girerse sevgi bağı yok olur düşüncesine katılanların oranı %71.9, bu konuda herhangi bir fikirlerinin olmadığını söyleyenlerin oranı %5.1, bu konuya katılmadıklarını ifade edenlerin oranı ise %23'dür. Tartışmanın içine fiziksel şiddet girdiğinde sevgi bağının zarar göreceğini düşünmeyenlerin sözlü olarak ifade ettikleri konulardan biri de “Öyle hemen sevgi bağı zarar görmez.” olarak ifade ettikleri cümleydi.

Şiddet gören kadınların şiddet görmeyle sevgi bağının zarar görmeyeceğini düşünmeleri az ya da geçici olarak fiziksel şiddeti kabul ettiklerinin göstergesidir. Şiddetin sevgi bağına zarar verebileceğini düşünseler dahi geçici ya da anlık değerlendirdikleri şiddetin sevgiye zarar vermediğini toplumsal kabuller beslemektedir.

Tablo 43- Dayak Bir Terbiye Aracıdır

	Sayı	Yüzde	Birikimli Yüzde
Katılıyorum	23	9,8	9,8
Fikrim yok	18	7,7	17,4
Katılmıyorum	194	82,6	100,0
Toplam	235	100,0	

Çocuğu terbiye etmek, kadının ahlak dışı ya da istenmeyen bir davranış sergilediğinde terbiye etmek gibi faktörlerle dayanın bir terbiye aracı olduğu

düşüncesi toplumumuzda kendine yer edinmiştir. Çocuğa güya doğru olanı anlatmak, kadına doğru olanı benimsetmek gibi amaçlarla dayak bir terbiye aracı olarak görülebilmektedir.

Dayağın bir terbiye aracı olduğu düşüncesine %82.6 katılmadığını, %7.7 bu konuda bir fikrinin olmadığını, %9.8 ise katıldığını ifade etmiştir. Dayağın bir terbiye aracı olduğuna katılanların düşüncelerinde yukarıda belirtilen ifadeler yer etmiş olabilir.

Tablo 44- Erkek Şiddet Uygularsa Kesinlikle Eşler Boşanmalıdır

	Sayı	Yüzde	Birikimli Yüzde
Katılıyorum	73	31,1	31,1
Fikrim yok	81	34,5	65,5
Katılmıyorum	81	34,5	100,0
Toplam	235	100,0	

Şiddet aile içi ilişkilere zarar vermektedir. Erkeğin eşine şiddet uygulaması halinde kesinlikle eşlerin boşanması gerektiği düşüncesine katılanların oranı %31.1, bu konuda herhangi bir fikirlerinin olmadığını belirtenlerin oranı %34.5, katılmayanların oranı ise %34.5'dir. Şiddet gören kadın hemen boşanmayı düşünmemektedir. Her şiddet gördüğünde boşanmayı düşünmenin aile ilişkilerini yıpratacağını, şiddet gördükten sonra eğer boşanmaya karar verirlerse boşandıktan sonra nasıl bir hayatın onları beklediğini bilmediklerini, baba evine geri dönmek istemediklerini, toplum tarafından da boşanmanın çok onaylanmayacağını görüşmelerimiz sırasında katılımcılar ifade etmişlerdir.

Şiddet karşısında boşanmak gerektiği noktasında herhangi bir fikri olmayanlarla bu düşünceye katılmayanların oranı aynıdır. Bu noktada kadınlar belki de daha hassas davranmaktadırlar. Toplumun genel bakışında boşanmanın çok hoş karşılanmadığını ve dul bir kadın olarak yaşamı devam ettirmenin zor olduğuna inanmaktadırlar.

Tablo 45- Eğitim Durumuna Göre “Erkek Şiddet Uygularsa Kesinlikle Eşler Boşanmalıdır.” Yargısının Dağılımı

Eğitim Durumu		Erkek şiddet uygularsa kesinlikle eşler boşanmalıdır			Toplam
		Katılıyorum	Fikrim yok	Katılmıyorum	
Okuryazar	Sayı	0	5	1	6
Değil	Satır %	0,0%	6,2%	1,2%	2,6%
Sadece	Sayı	0	1	0	1
Okuryazar	Satır %	0,0%	1,2%	0,0%	0,4%
İlkokul	Sayı	22	19	25	66
	Satır %	30,1%	23,5%	30,9%	28,1%
Ortaokul	Sayı	12	15	13	40
	Satır %	16,4%	18,5%	16,0%	17,0%
Lise	Sayı	26	27	25	78
	Satır %	35,6%	33,3%	30,9%	33,2%
Üniversite	Sayı	9	13	16	38
	Satır %	12,3%	16,0%	19,8%	16,2%
Lisansüstü	Sayı	4	1	1	6
	Satır %	5,5%	1,2%	1,2%	2,6%
Total	Sayı	73	81	81	235
	Satır %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Erkek şiddet uygularsa kesinlikle eşler boşanmalıdır düşüncesine okuryazar olmayanların %1.2’si ve aynı şekilde lisansüstü grubu da %1.2 ile katılmadıklarını belirtmişlerdir. İlkokul ve lise mezunu grup da %30.9 ile bu düşünceye katılmadıklarını ifade etmişlerdir. Eğitim durumlarına bakıldığında erkeğin şiddet uygulaması karşısında hemen boşanmanın doğru olmadığına inandıklarını görmekteyiz.

Lisansüstü eğitim durumundaki katılımcıların %5.5’i erkeğin şiddet uygulaması karşısında kesinlikle boşanması gerektiği fikrine katılmakta, lise mezunlarının %35.6’sı da bu düşünceye katıldıklarını ifade etmişlerdir. Eğitim durumlarına bakıldığında erkeğin şiddet uygulaması durumunda kesinlikle boşanılması gerektiği fikri her grupta değişmektedir. Genel duruma baktığımızda

boşanmanın kolay bir olay olarak değerlendirilmediğini görmekteyiz. Katılımcıların görüşmelerimiz esnasında da ifade ettikleri gibi önce daha temkinli düşünmeli ve sağlıklı karar vermek gerektiğine inanmaktadırlar.

Tablo 46- Kadın Aile İçi Şiddete Maruz Kalıyorsa Devlet Tarafından Koruma Altına Alınmalıdır

	Sayı	Yüzde	Birikimli Yüzde
Katılıyorum	182	77,4	77,4
Fikrim yok	15	6,4	83,8
Katılmıyorum	38	16,2	100,0
Toplam	235	100,0	

Kadının aile içinde şiddete maruz kalması durumunda devlet tarafından koruma altına alınması gerektiği düşüncesine katılanların oranı %77,4, herhangi bir fikri olmayanlar %6,4 ve bu düşünceye katılmayanların oranı ise %16,2'dir. Kadının şiddete maruz kalması durumunda devlet tarafından koruma altına alınması gerektiğini düşünenlerin oranı fazladır.

Kadının şiddet görmesi durumunda devlet tarafından koruma altına alınması, sığınma evleri gibi tedbirler kadınların şiddet maruziyetinden sonra kendilerini güvende hissedebilmelerini sağlamaktadır. Ancak bir önceki tabloda da belirtildiği üzere şiddet sonrası boşanma ya da şiddet sonrası devlet koruması kadınları düşündürmektedir. Boşanma ya da devlet güvencesine girmek noktasında tereddütler yaşamaktadırlar. Kadının sığınma evine gitmesi, şiddet sonrası polis, karakol gibi olayların başlaması evliliğin daha sonraki aşamaları için kadınların kafasında soru işareti bırakmaktadır.

Kadın şiddet sonrası sığınma evine gitmesi ya da polise, karakola gitmesi kısacası araya resmi kurumların girmesi kadınları korkutabilmektedir. Polise, karakola giden kadının orada ikna edilmeye çalışılması, ilerleyen zamanlarda bu durumun geçebileceğine inandırılarak geri gönderilmesi sığınma evinde geçici süre kalabilmesi gibi faktörler kadının şiddet karşısında ne yapacağını bilemez konuma getirmektedir.

Aile içi şiddetle mücadele noktasında kadınlar önemli tedbirler alınması gerektiğini düşünmektedirler. Altınay ve Arat'ın çalışmalarında görüşme yaptıkları kadınlar hükümete, yerel yönetimlere, devlet kurumlarına ve mahkemelere aile içi şiddete müdahale etme konusunda önemli sorumluluklar yüklediklerini fakat yapılanları yeterli görmediklerini belirtmişlerdir (Altınay ve Arat, 2007).

Kadınlar şiddet karşısında devlet tarafından koruma istemekte fakat bundan çekinmektedirler. Çoğu zaman şiddet dayanılmaz bir hale geldiğinde ya da yaralanma, ciddi sağlık problemleri gibi olaylar yaşamadıkları müddetçe herhangi bir yere başvurmamaktadırlar. Ağır derecede şiddet görmedikçe herhangi bir yere başvurmama kadın için çok sıkıntılı durumlar oluşturabilmektedir.

Şiddete tanık olarak büyüyen kız çocukları şiddeti bilinçaltılarında normalleştirerek evlendikleri zaman eşlerinden gelen şiddete boyun eğebilmekte ve sessiz kalabilmektedirler. Bunun neticesinde de yaşadıkları şiddeti kimseyle paylaşmamakta ve zamanla geçeceğine kendilerini inandırmaktadırlar. Katılımcıların %16.2'si şiddete maruz kalan kadının devlet tarafından korunma altına alınması fikrine katılmamaktadırlar. Yukarıda belirtilen gerekçeler kadınların şiddet karşısında herhangi bir adım atmamasına sebep olabilmektedir. Ancak ağır şiddete maruz kalan kadının susması ve sıkıntısını kimseyle paylaşmaması geri dönülmez sonuçlara yol açabilmektedir.

Tablo 47- Eğitim Durumuna Göre “Kadın Aile İçi Şiddete Maruz Kalıyorsa Devlet Tarafından Koruma Altına Alınmalıdır.” Yargısının Dağılımı

Eğitim Durumu		Kadın aile içi şiddete maruz kalıyorsa devlet tarafından koruma altına alınmalıdır.			Toplam
		Katılıyorum	Fikrim yok	Katılmıyorum	
Okuryazar	Sayı	5	0	1	6
Değil	Satır %	2,7%	0,0%	2,6%	2,6%
Sadece	Sayı	1	0	0	1
Okuryazar	Satır %	0,5%	0,0%	0,0%	0,4%
İlkokul	Sayı	50	9	7	66
	Satır %	27,5%	60,0%	18,4%	28,1%
Ortaokul	Sayı	29	3	8	40
	Satır %	15,9%	20,0%	21,1%	17,0%
Lise	Sayı	57	3	18	78
	Satır %	31,3%	20,0%	47,4%	33,2%
Üniversite	Sayı	34	0	4	38
	Satır %	18,7%	0,0%	10,5%	16,2%
Lisansüstü	Sayı	6	0	0	6
	Satır %	3,3%	0,0%	0,0%	2,6%
Total	Sayı	182	15	38	235
	Satır %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Kadının aile içi şiddete maruz kalması durumunda devlet tarafından koruma altına alınması düşüncesine lise eğitim durumundakilerin %47.4’ü katılmadıklarını belirtmişlerdir. Lise eğitim durumundakilerin %31.3’ü kadının aile içi şiddete maruz kalması durumunda devlet tarafından koruma altına alınması gerektiği düşüncesine %31.3 ile katıldıklarını ifade etmişlerdir.

Eğitim düzeyi farklı olan katılımcıların sayıları eşit olmadığı için oranlar farklı gözükmemektedir. Eğitim düzeyi yükseldikçe bilinçlilik artmakta ve olaylara bakış açısı değişebilmektedir. Eğitim ve refah düzeyi yüksek olan kadın haklarını bilmekte ve gerektiği zaman yardım için talepte bulunabilmektedir. Ancak her eğitim ve refah düzeyi yüksek olan kadın şiddet karşısında aynı tepkiyi vermemektedir.

Bulunduğu konumu ve statüsü gereği yaşıadığı şiddeti paylaşmamakta ve herhangi bir yerden yardım talebinde bulunmamaktadır.

Tablo 48- Şiddet Çözüm Değildir

	Sayı	Yüzde	Birikimli Yüzde
Katılıyorum	185	78,7	78,7
Fikrim yok	6	2,6	81,3
Katılmıyorum	44	18,7	100,0
Toplam	235	100,0	

Şiddetin çözüm olmadığı fikrine katılanların oranı %78.7, herhangi bir fikirlerinin olmadığını belirtenlerin oranı %2.6 ve bu fikre katılmayanların oranı ise %18.7'dir. Şiddet bir olayı çözümlmek yerine olayı daha da çözümsüz hale getirmektedir. Hiç kimsenin karşısındakinin cinsiyeti ne olursa olsun şiddet uygulama hakkı bulunmamaktadır.

Şiddetin çözüm olmadığı noktasında herhangi bir fikri olmayanların genel toplam içerisinde sayılarının az olmasıyla birlikte bu konuda fikirlerini söylemekten çekinmeleri şiddetin kimi zaman da çözüm olabileceğini düşünmelerinden kaynaklanmaktadır. Şiddetin çözüm olmadığı fikrine katılmayanların oranının %18.7 olması şiddetin yeri ve zamanı geldiğinde uygulanabilecek bir şey olduğuna inananların varlığını göstermektedir.

Şiddet hem erkekler hem de kadınlar için öğrenilmiş bir davranıştır. Erkeklerin şiddet uygulayan, kadınların da şiddete maruz kalan olmaları çeşitli deneyimleri, yaşanmışlıkları ortaya koymaktadır. Yani şiddete aile ortamında tanık olan çocuk genellikle anneyi şiddete maruz kalan, babayı da şiddet uygulayan olarak görmektedir. Her aile içi şiddete maruz kalan çocuğun ileride şiddeti çözüm olarak görmesi gibi bir genellemeye gidilemez. Hatta kendi yaşadığı huzursuzluktan dolayı eşine saygılı olan ve onu farklı bir konumda gören eşler vardır.

Tablo 49- Aylık Gelire Göre “Şiddet Çözüm Değildir.” Yargısının Dağılımı

Aylık Gelir		Şiddet çözüm değildir.			Toplam
		Katılıyorum	Fikrim yok	Katılmıyorum	
0-500 TL	Sayı	15	0	2	17
	Satır %	88,2%	0,0%	11,8%	100,0%
501-1000 TL	Sayı	73	4	18	95
	Satır %	76,8%	4,2%	18,9%	100,0%
1001-1500 TL	Sayı	32	1	5	38
	Satır %	84,2%	2,6%	13,2%	100,0%
1501-2000 TL	Sayı	16	0	8	24
	Satır %	66,7%	0,0%	33,3%	100,0%
2001 TL ve Üzeri	Sayı	39	1	9	49
	Satır %	79,6%	2,0%	18,4%	100,0%
YOK	Sayı	10	0	2	12
	Satır %	83,3%	0,0%	16,7%	100,0%
Toplam	Sayı	185	6	44	235
	Satır %	78,7%	2,6%	18,7%	100,0%

Şiddet hiçbir noktada hiçbir meseleyi çözmek için kullanılamaz. Şiddet meseleyi çözümsüzleştirmekle beraber kadının fiziki ve psikolojik sağlığına da ciddi zararlar vermektedir.

Şiddetin çözüm olmadığı düşüncesine katılanlar %83.3’tür. %16.7’lik bir oran ise şiddetin çözüm olmadığı düşüncesine katılmamaktadırlar. 0-500 TL aylık gelire sahip olan katılımcıların %11.8’i şiddetin çözüm olmadığı düşüncesine katılmamaktadırlar. Aylık geliri daha fazla olanlar arasında da bu düşünceye katılmayanlar görülmektedir.

Kimi zaman şiddetle olayın çözülebileceğine inanan kadın katılımcıların kabullenmiş halleri dikkat çekmektedir. Şiddet hiçbir zaman bir olayın çaresi olarak görülmemiştir. Bir çocuğu terbiye etmek, bir kadına haklılığını ispat edebilmek adına şiddet erkekler tarafından geçmişten günümüze kullanılmaktadır.

Tablo 50- Evdeki Kararları Erkek Almalıdır Kadın Da Buna Uymalıdır

	Sayı	Yüzde	Birikimli Yüzde
Katılıyorum	30	12,8	12,8
Fikrim yok	21	8,9	21,7
Katılmıyorum	184	78,3	100,0
Toplam	235	100,0	

Erkeğin evle alakalı bütün kararlarda daha üstün olduğunun düşünülmesi erkeğin daha ön planda tutulması gerektiği fikrini pekiştirmektedir. Evdeki kararları erkeğin alacağı ve kadının da buna uyması gerektiği görüşüne katılanların oranı %12,8, fikir beyan etmeyenlerin oranı %8,9, katılmayanların oranı ise %78,3'dür.

Tablo 51- Eğitim Durumuna Göre “Evdeki Kararları Erkek Almalıdır Kadın Da Buna Uymalıdır.” Yargısının Dağılımı

Eğitim Durumu		Evdeki kararları erkek almalıdır kadın da buna uymalıdır.			Toplam
		Katılıyorum	Fikrim yok	Katılmıyorum	
Okuryazar	Sayı	0	2	4	6
Değil	Satır %	0,0%	9,5%	2,2%	2,6%
Sadece	Sayı	0	0	1	1
Okuryazar	Satır %	0,0%	0,0%	0,5%	0,4%
İlkokul	Sayı	12	10	44	66
	Satır %	40,0%	47,6%	23,9%	28,1%
Ortaokul	Sayı	6	4	30	40
	Satır %	20,0%	19,0%	16,3%	17,0%
Lise	Sayı	10	4	64	78
	Satır %	33,3%	19,0%	34,8%	33,2%
Üniversite	Sayı	2	1	35	38
	Satır %	6,7%	4,8%	19,0%	16,2%
Lisansüstü	Sayı	0	0	6	6
	Satır %	0,0%	0,0%	3,3%	2,6%
Total	Sayı	30	21	184	235
	Satır %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Evdeki kararları erkeğin alması kadının da buna uyması düşüncesine ilkökul eğitim durumundakilerin %40'ı katılmakta, lise eğitim durumundakilerin %34.8'i ise katılmamaktadır. İlkokul eğitim durumundakilere baktığımızda kararları erkeğin alması gerektiğine inananların oranının daha fazla olarak görmekteyiz. Eğitim düzeyi arttıkça kararların sadece erkek tarafından alınması gerektiğine bir karşı çıkış görmekteyiz.

Görüşmelerimiz esnasında da eğitim düzeyi yüksek katılımcıların dönemin çok değiştiğini, artık kadınların da birçok noktada söz sahibi olduklarını, kadınların eğitim düzeylerinin artmasıyla birlikte bilinçlendiklerini ve evdeki kararlara katılım haklarının arttığını söylemişlerdir.

Tablo 52- Kadın Kocasının Söylediklerini Sorgularsa Koca Dayak Atabilir

	Sayı	Yüzde	Birikimli Yüzde
Katılıyorum	10	4,3	4,3
Fikrim yok	15	6,4	10,6
Katılmıyorum	210	89,4	100,0
Toplam	235	100,0	

Evde aile ile ilgili ya da kimi zaman aile bireyleri ile ilgili kararlarda ortak karar alabilme evdeki iletişimi pekiştirebilmektedir. Tek kişinin hakimiyetinin geçerli olduğu ailelerde diğer bireyler bundan rahatsız olabilmekte, kimi zaman duygularını belirtebilmekte kimi zaman da aileyle alakalı konularda kendini soyutlayabilmektedir. Sadece erkeğin egemen olduğu kadının fikirlerine müracaat edilmediği zaman ise kadınlar da bir geri çekiliş söz konusu olabilmektedir. Kadının kocasının söylediklerini sorgulaması durumunda fiziksel şiddete maruz kalabileceğini kabul eden %4.3'lük bir kısım bu düşünciyi desteklemektedir.

Kadının kocasının söylediklerini sorgulaması durumunda kocası tarafından fiziksel şiddete maruz bırakılabileceği fikrine katılmayanların oranı ise %89.4'tür. bu konuda herhangi bir fikirleri olmayanların oranı %6.4'dür. Kadının her şartta kocasına itaat etmesi gerektiği, kocanın yaptıklarının ve söylediklerinin çok

sorgulanmaması gerektiği fikri gibi kabuller bu konuda herhangi bir fikri olmayanların toplumda öğrenebildikleri genel kabullerden kaynaklanıyor olabilir.

Tablo 53- Aylık Gelire Göre “Kadın Kocasının Söylediklerini Sorgularsa Koca Dayak Atabilir.” Yargısının Dağılımı

Aylık Gelir		Kadın kocasının söylediklerini sorgularsa koca dayak atabilir.			Toplam
		Katılıyorum	Fikrim yok	Katılmıyorum	
0-500 TL	Sayı	1	3	13	17
	Satır %	5,9%	17,6%	76,5%	100,0%
501-1000 TL	Sayı	4	8	83	95
	Satır %	4,2%	8,4%	87,4%	100,0%
1001-1500 TL	Sayı	3	1	34	38
	Satır %	7,9%	2,6%	89,5%	100,0%
1501-2000 TL	Sayı	1	1	22	24
	Satır %	4,2%	4,2%	91,7%	100,0%
2001 TL ve Üzeri	Sayı	1	0	48	49
	Satır %	2,0%	0,0%	98,0%	100,0%
YOK	Sayı	0	2	10	12
	Satır %	0,0%	16,7%	83,3%	100,0%
Toplam	Sayı	10	15	210	235
	Satır %	4,3%	6,4%	89,4%	100,0%

Ailede kararlar alınırken baba, anne ve çocuklar fikirlerini beyan edebilmelidirler. Sadece babanın fikirlerinin etkili olduğu bir ailede çatışma, geri çekilme gibi birtakım sıkıntılar ortaya çıkabilmektedir. Ortaklaşa alınan kararlarda kadının da fikirlerine başvurulması, onun da erkek kadar fikirlerini belirtebilmesi ailede birliği sağlayacaktır.

Sadece babanın otoritesinin geçerli olduğu ailelerde büyüyen kadınların evlendikten sonra da eşinin kararlarını sorgulamayan, sorguladığı takdirde tepkiyle ya da şiddetle karşılaşan kadın geleneksel kabuller gereği boyun eğmektedir. Kocana itaat et, söylediklerini çok fazla sorgulama gibi telkinler kimi zaman şiddete yol gösterebilmektedir.

2001 TL ve üzeri gelire sahip katılımcıların kadın kocasının söylediklerini sorgularsa koca dayak atabilir düşüncesine %98 ile katılmadıklarını belirtmişlerdir. Gelir düzeyi arttıkça kadının kocasının söylediklerini sorgulayabilme oranı da artmaktadır. Gelir düzeyi daha iyi olan kadınlar kocalarının söylediklerini sorgulayabilme hakkını da kendilerinde bulmaktadırlar.

Tablo 54- Kadın Kocasına Karşı Geldiği Zaman Kesinlikle Cezalandırılmalıdır

	Sayı	Yüzde	Birikimli Yüzde
Katılıyorum	10	4,3	4,3
Fikrim yok	15	6,4	10,6
Katılmıyorum	210	89,4	100,0
Toplam	235	100,0	

Kadının kocasına karşı geldiği zaman kesinlikle cezalandırılması gerektiğine inananların oranı %4.3, bu konuda herhangi bir fikrinin olmadığını söyleyenlerin oranı %6.4, bu düşünceye katılmayanların oranı ise %89.4 olarak gözükmektedir.

Bakıldığında diğer sorulara verilen cevaplarla bu sorulara verilen cevaplar benzerlik göstermektedir. Kadının kocasına itaat etmesi gerektiği, söylediklerini sorgulamaması gerektiği gibi düşüncelere katılmayanların oranı her daim yüksek çıksa da bu düşünceye katılan az da olsa katılımcılar mevcuttur.

Tablo 55- Aylık Gelire Göre “Kadın Kocasına Karşı Geldiği Zaman Kesinlikle Cezalandırılmalıdır.” Yargısının Dağılımı

Aylık Gelir		Kadın kocasına karşı geldiği zaman kesinlikle cezalandırılmalıdır.			Toplam
		Katılıyorum	Fikrim yok	Katılmıyorum	
0-500 TL	Sayı	2	2	13	17
	Satır %	11,8%	11,8%	76,5%	100,0%
501-1000 TL	Sayı	3	7	85	95
	Satır %	3,2%	7,4%	89,5%	100,0%
1001-1500 TL	Sayı	3	3	32	38
	Satır %	7,9%	7,9%	84,2%	100,0%
1501-2000 TL	Sayı	2	1	21	24
	Satır %	8,3%	4,2%	87,5%	100,0%
2001 TL ve Üzeri	Sayı	0	4	45	49
	Satır %	0,0%	8,2%	91,8%	100,0%
YOK	Sayı	0	2	10	12
	Satır %	0,0%	16,7%	83,3%	100,0%
Toplam	Sayı	10	19	206	235
	Satır %	4,3%	8,1%	87,7%	100,0%

Kadın kocasına karşı geldiği zaman kesinlikle cezalandırılmalıdır düşüncesine katılmayanların oranı %87.7’dir. Bu konuda fikri olmayanların oranı %8.1’dir. Kadının kocasına karşı gelmesi ile beraber şiddet anında ortaya çıkabilmektedir.

Gelir düzeyi arttıkça kadın kocasına karşı geldiği zaman kesinlikle cezalandırılmalıdır düşüncesine katılmayanların oranı artmaktadır. Her şartta kocasının söylediklerini bir kadının kabul edebilmesi mümkün değildir. İnsan tabiatı itibariyle her söyleneni kabul edemeyebilir ve her şartta bir insanın söylediklerine boyun eğemeyebilir.

Kadın tabiatı itibariyle boyun eğmesi daha kolay olarak düşünülen, kabullenme ve sorgulamama rolü kadınlara yüklenmiştir. İşte bu düşünceden hareketle kadının kocasına karşı gelmesiyle cezayı hak ettiği düşüncesi de birlikte gelmektedir. Kadının kocasına karşı gelmesi kesinlikle bir cezayı

gerektirmemektedir. Geleneksel kabuller ve erkek egemen kültür kadının kocasına karşı gelmesini kabul etmemektedir. Gelir düzeyi daha iyi olan kadınların kadın kocasına karşı geldiği zaman cezalandırılmalıdır düşüncesine karşı çıkışları daha fazladır.

Tablo 56- Kadın Kocasına Her Şartta İtaat Etmelidir

	Sayı	Yüzde	Birikimli Yüzde
Katılıyorum	29	12,3	12,3
Fikrim yok	37	15,7	28,1
Katılmıyorum	169	71,9	100,0
Toplam	235	100,0	

Kadının kocasına her şartta itaat etmesi gerektiği düşüncesine katılanların oranı %12,3, fikri olmayanlar %15,7, bu düşünceye katılmayanların oranı ise %71,9'dur. Kadının kocasına her şartta itaat etmesi gerekliliği kadını kimi zaman sorgulamaz, düşüncelerini ifade edemeyen, daha özgüvensiz biri haline getirebilmektedir.

Tablo 57-Şiddet Gören Kişi Karşısındakine Benzer Şekilde Karşılık Verebilir

	Sayı	Yüzde	Birikimli Yüzde
Katılıyorum	61	26,0	26,0
Fikrim yok	40	17,0	43,0
Katılmıyorum	134	57,0	100,0
Toplam	235	100,0	

Şiddet gören kişi karşısındakine benzer şekilde karşılık verebilir düşüncesine katılanların oranı %26, fikri olmayanlar %17, bu düşünceye katılmayanların oranı ise %57 olarak gözükmemektedir. Katılımcıların görüşmeler sırasında kadın da olsalar kimi zaman eşleri kendilerine şiddet uyguladıkları zaman onların da kendilerini tutamayıp karşılık verdikleri, onlar karşısında ezilen konumunda olmak istemediklerini bundan

dolayı da eğer şiddet görüyorsa bir kişi yeri geldiğinde onun da aynı şekilde karşılık vermesinde bir sıkıntı görmediklerini ifade etmişlerdir.

KSGM'nin çalışma sonuçlarına göre fiziksel şiddete fiziksel olarak karşılık verme refah düzeyine göre farklılık göstermektedir. Düşük refah düzeyindeki kadınların dörtte biri fiziksel şiddete fiziksel karşılık verirken, refah düzeyi yüksek olanlarda bu oran %41, ağır şiddet durumunda ise %53'tür. Fiziksel şiddete fiziksel olarak karşılık verme yaşa göre de farklılık göstermektedir. Genç kadınlarda fiziksel karşılık verme, diğer yaş gruplarına göre daha yaygındır. Kadınların %42'si fiziksel şiddete karşılık vermenin şiddeti artırdığını söylerken, %28'i karşılık vermenin o an şiddeti durdurduğunu belirtmişlerdir (KSGM, 2009: 93).

Katılımcılar bazen canlarına tak ettiğini, eşlerinin bazen şiddet de çok ileri gittiklerini bu ve benzeri durumlarda da onların da şiddetle karşılık verdiklerini söylemişlerdir.

3.3.7. Katılımcıların Şiddet Olgusu İle İlgili Tutum ve Değer Yargıları Üzerine Değerlendirme

“Eğer erkek kadına şiddet uygularsa tutuklanmalıdır.” yargısına katılanların oranı %46.8, katılmayanların oranı %28.9 ve bu konuda fikri olmayanların oranı ise %24.3'dür. Bu anket maddesini değerlendirirken katılımcılar: “Tutuklanma ya da tutuklatma zor şeyler... Bu konuda çok düşünmek lazım, eğer erkek tutuklanır ve sonrasında geri eve dönerse bu bizim için çok da hayırlı olmaz.” demişlerdir.

“*Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet*” çalışmasının sonuçlarına bakıldığında kadınların %92'si mahkemelerin şiddet uygulayan erkeklere ceza vermesini istemektedirler. Araştırmacılara göre kadınlar şiddeti “aile içinde” çözülmesi gereken bir konu olarak değerlendirmemektedirler (Altınay ve Arat, 2007: 106). Oranlar benzerlik gösterse de kadınların bir kısmı mahkemeye gitmekten çekinebilmektedir.

“Kadınların bazı davranışları şiddet görmelerini gerektirir.” düşüncesine katılmayanların oranı %68.1, katılanların oranı %12.8 iken herhangi bir fikri olmayanların sayısı %19.1'dir. Bulunduğumuz çevre ve öğrendiğimiz birtakım fikirler bu düşüncayı desteklemektedir. “Kadına yönelik şiddet kadının kışkırtması

söz konusu olduğunda kabul edilebilir bir şeydir.” düşüncesine %68.1’lik bir kesim katılmamaktadır. %18.7’lik oran bu konuda fikirlerinin olmadığını söylerken, %13.2’lik bir oran ise bu düşünceye katıldıklarını söylemişlerdir. Bu iki olgu beraber değerlendirildiğinde kadınların davranışları neticesinde cezalandırılması gerektiğine olan inanç, şiddeti tetikleyen ve ortaya çıkaran olumsuz bir unsurdur.

“Kadın erkek arasındaki tartışmanın içine dayak girerse sevgi bağı yok olur.” düşüncesine katılanların oranı %71.9, bu konuda herhangi bir fikirlerinin olmadığını söyleyenlerin oranı %5.1, bu konuya katılmadıklarını ifade edenlerin oranı ise %23’dür. Tartışmanın içine fiziksel şiddet girdiğinde sevgi bağının zarar göreceğini düşünmeyenler her tartışmada psikolojik olarak etkilendiklerini fakat sevginin öyle kolay kolay biteceğini düşünmeyenlerdir.

“Erkek şiddet uygularsa kesinlikle eşler boşanmalıdır.” düşüncesine okuryazar olmayanların %1.2’si ve aynı şekilde lisansüstü grubu da %1.2 ile katılmadıklarını belirtmişlerdir. İlkokul ve lise mezunu grup da %30.9 ile bu düşünceye katılmadıklarını ifade etmişlerdir. Burada eğitim düzeylerinin farklılık göstermesi ve sayıların değişmesi oranları etkilemektedir. Genel duruma baktığımızda boşanmanın kolay bir olay olarak değerlendirilmediğini görmekteyiz. Toplumdaki kabuller ve dul kadın olarak yaşamının getirebileceği zorluklar, baba evine döndüğü zaman çocukların ve kendilerinin çok huzurlu olamayacağına olan inanç gibi faktörler şiddet karşısında hemen boşanmanın kolay olmadığını göstermektedir.

Kadının aile içinde şiddete maruz kalması durumunda devlet tarafından koruma altına alınması gerektiği düşüncesine katılanların oranı %77.4, herhangi bir fikri olmayanlar %6.4 ve bu düşünceye katılmayanların oranı ise %16.2’dir. Kadının sığınma evine gitmesi, şiddet sonrası polis, karakol gibi olayların başlaması evliliğin daha sonraki aşamaları için kadınların kafasında soru işareti bırakmaktadır. Eğitim ve refah düzeyi yüksek olan kadın haklarını bilmekte ve gerektiği zaman yardım için talepte bulunabilmektedir. Ancak her eğitim ve refah düzeyi yüksek olan kadın şiddet karşısında aynı tepkiyi vermemektedir. Kadınların bazıları bulunduğu konumu

ve statüsü gereği yaşadığı şiddeti paylaşmamakta ve herhangi bir yerden yardım talebinde bulunmamaktadır.

“Şiddet çözüm değildir.” fikrine katılanların oranı %78.7, herhangi bir fikirlerinin olmadığını belirtenlerin oranı %2.6 ve bu fikre katılmayanların oranı ise %18.7’dir. 0-500 TL aylık gelire sahip olan katılımcıların %11.8’i şiddetin çözüm olmadığı düşüncesine katılmamaktadırlar. Aylık geliri daha fazla olanlar arasında da bu düşünceye katılmayanlar görülmektedir. Şiddet hiçbir olayın çözümleyicisi olmamıştır aksine çoğu zaman olayları çözümsüz hale getirmiştir.

Evdeki kararları erkeğin alacağı ve kadının da buna uyması gerektiği görüşüne katılanların oranı %12.8, fikir beyan etmeyenlerin oranı %8.9, katılmayanların oranı ise %78.3’dür. Eğitim durumuna göre baktığımızda ilkökul eğitim durumundakilerin %40’ı bu yargıya katılmakta, lise eğitim durumundakilerin %34.8’i ise katılmamaktadır. İlkokul eğitim durumundakilere baktığımızda kararları erkeğin alması gerektiğine inananların oranını daha fazla olarak görmekteyiz. Eğitim düzeyi arttıkça kararların sadece erkek tarafından alınması gerektiğine bir karşı çıkış görmekteyiz. Kadınların eğitim düzeyiyle beraber bilinçlilik düzeylerinin de arttığını ve evdeki kararlarda kadınların da erkekler kadar etkili olması gerektiğine olan inanç olumlu yönde değişikliğe işaret etmektedir.

Ailede kararlar alınırken baba, anne ve çocuklar fikirlerini beyan edebilmelidirler. Sadece babanın fikirlerinin etkili olduğu bir ailede çatışma, geri çekilme gibi birtakım sıkıntılar ortaya çıkabilmektedir. Ortaklaşa alınan kararlarda kadının da fikirlerine başvurulması, onun da erkek kadar fikirlerini belirtebilmesi ailede birliği sağlayacaktır. 2001 TL ve üzeri gelire sahip katılımcıların kadın kocasının söylediklerini sorgularsa koca dayak atabilir düşüncesine %98 ile katılmadıklarını belirtmişlerdir. Gelir düzeyi arttıkça kadının kocasının söylediklerini sorgulayabilme oranı da artmaktadır. Gelir düzeyi daha iyi olan kadınlar kocalarının söylediklerini sorgulayabilme hakkını da kendilerinde bulmaktadırlar.

Gelir düzeyi arttıkça kadın kocasına karşı geldiği zaman kesinlikle cezalandırılmalıdır düşüncesine katılmayanların oranı artmaktadır. Her şartta kocasının söylediklerini bir kadının kabul edebilmesi mümkün değildir. İnsan tabiatı

itibariyle her söyleneni kabul edemeyebilir ve her şartta bir insanın söylediklerine boyun eğemeyebilir.

Şiddet gören kişi karşısındakine benzer şekilde karşılık verebilir düşüncesine katılanların oranı %26, fikri olmayanlar %17, bu düşünceye katılmayanların oranı ise %57'dir. KSGM (2009)'nin çalışma sonuçlarına göre fiziksel şiddete fiziksel olarak karşılık verme refah düzeyine göre farklılık göstermektedir. Düşük refah düzeyindeki kadınların dörtte biri fiziksel şiddete fiziksel karşılık verirken, refah düzeyi yüksek olanlarda bu oran %41, ağır şiddet durumunda ise %53'tür.

Şiddet her sosyo-ekonomik düzeyden kadını etkileyebilmektedir. Kadının bulunduğu konumu, statüsü aile içi ilişkilerini etkilemekte ve onun hayatına o doğrultuda bir yön vermektedir. Eğitimli kadın her zaman için şiddetten korunamamaktadır. Eğitimli ve sosyo-ekonomik düzeyi daha iyi olan kadınların çoğu zaman haklarını biliyor olmaları, kendilerini savunabilmeleri ve kendi adlarına bir şeyler yapabilme gayretleri şiddeti azaltmakla beraber her zaman tamamen şiddetten korunma sağlayamamaktadır.

SONUÇ

Şiddet üzerinde hassasiyetle ve titizlikle durulması gereken bir konu olmakla beraber şiddet üzerine çalışmak da birtakım zorlukları beraberinde getirebilmektedir. Şiddetin sadece kelime olarak telaffuz edilmesi bile insanları rahatsız edebilmektedir. Şiddet kapsamı ve alanı gereği çok geniş manaları içerisinde barındırdığından çalışmada kadına yönelik şiddet ve sosyo-ekonomik düzey arasında bağlantı olup olmadığı noktası üzerinde durulmaya çalışılmıştır.

Kadına yönelik şiddet ve kadınların bunu nasıl algıladıkları ve sosyo-ekonomik düzeyi düşük ailelerdeki kadınların bu konuya nasıl baktıkları tespit edilmek istenmiştir. Çalışma yaparken kadınların sadece anket başlığından bile kimi zaman rahatsız olduklarına şahit oldum. Konu şiddet olunca soruları cevaplamaya başlamadan önce ciddi hassasiyet gösteren katılımcılarımız kimi zaman bazı soruları cevaplandırırken yaşamış oldukları şiddeti çok fazla da dışarı yansıtmak istemiyorlardı. Şiddete maruz kalmanın kendilerini çok kötü hissettirdiğini ve bu konunun açılmasından da rahatsız olabildiklerini belirttiler. Çalışmanın sadece bilimsel amaçlı kullanılacak olması ve kesinlikle herhangi bir özel bilginin paylaşılmayacağını kendilerine ifade ettiğimizde duygularını daha rahat ifade edebildiler. Bununla beraber şiddet gördüğünü çok rahatlıkla ifade eden katılımcılar da mevcuttu.

Araştırmaya başlamadan önce literatür taramaları yapılmış, daha önce bu konu üzerinde yapılan çalışmalar incelenmiş ve kendi konum kapsamında çalışmalara başlanmıştır. Sosyo-ekonomik düzey ve kadınların şiddet algısı ile alakalı da çalışmalar mevcut olup genel olarak tek bir sonuca ulaşmanın mümkün olmadığını görmekteyiz. Kimi çalışmalarda şiddetin sosyo-ekonomik düzey arttıkça azaldığını görmekle beraber sadece sosyo-ekonomik düzeyi düşük ailelerde şiddete şahit oluyoruz diye bir yargı bulunmamaktadır. Çalışmada şiddetin sadece sosyo-ekonomik düzeyi düşük olan kadınları etkilediğinden bahsedememekteyiz. Şiddet her kesimden insanı etkileyebilmektedir.

Denizli ilinde yapılan bir çalışmada sosyo-ekonomik düzey ve şiddet arasındaki ilişkiye bakıldığında aylık gelire göre, geliri düşük olanlarda şiddeti onaylama daha yüksek oranda bulunmuştur. Yine Mersin’de yapılan bir çalışmada kırsal kesim kökenli kadınların şiddete ilişkin görüşlerine bakıldığında kadınların

çoğu zaman şiddete sessiz kaldığı ve hatta bazı durumlarda kendisine şiddet uygulayan kişilere hak verdikleri görülmüştür.

Sivas ilindeki çalışmada kadının aile içinde yaşanan şiddete bakışı değerlendirildiğinde kadınların ifadelerine göre aile içinde şiddeti artıran olayların başında ekonomik yetersizlik yer almaktadır.

Çalışmada katılımcılar genel olarak sosyo-ekonomik düzeyi düşük olarak seçilmiş olmakla beraber az da olsa sosyo-ekonomik düzeyi yüksek katılımcılara da karşılaştırma yapabilmek adına başvurulmuştur. Refah düzeyi yüksek olanların sayısının az olması araştırmanın sınırlılıklarındandır. Sonuçlara bakıldığında katılımcıların %45'i fiziksel, cinsel, ekonomik, psikolojik şiddet türlerinin hepsini şiddet olarak tanımladıklarını, %18.9'unun ise şiddeti sadece fiziksel şiddet olarak tanımladıklarını görmekteyiz.

Katılımcıların %44.3'ünün aile içi şiddete maruz kaldıklarını ve şiddete maruz kalanların %3'ünün her zaman, %31.9'unun ara sıra, %9.8'inin sık sık şiddete maruz kaldıklarını görmekteyiz. Katılımcıların %11.1'i şiddetin bazen gerekli olduğunu düşünmekle beraber %80.4'ü şiddeti hiçbir zaman gerekli görmediklerini belirtmişlerdir. Erkeğin eşine bazen fiziksel şiddet gösterebileceğini düşünen katılımcılarımız %1.3'lük dilimi oluşturmaktadırlar. Kocasının beklentilerini yerine getirmediğinde kadına şiddet uygulanabileceği düşüncesine katılanların oranı %6.4 olarak karşımıza çıkmaktadır.

Aylık gelir ve şiddet algısı arasındaki ilişkiye baktığımızda ise şu sonuçlar karşımıza çıkmaktadır: “Kadına yönelik şiddet derecesi çok değilse mazur görülebilir.” düşüncesine her gelir düzeyinden katılmadığını ifade edenler bulunmaktadır. Aylık geliri 1501-2000 TL olan katılımcılarımızın %87.5'i kadına yönelik şiddetin derecesi ne olursa olsun kabul etmemektedirler.

Bütün bu sonuçlara bakıldığında sosyo-ekonomik düzey ve şiddet arasında bağlantı kurulabilse de sadece sosyo-ekonomik düzeyi düşük olan katılımcılar şiddet görmektedirler gibi bir yargıya varmamız doğru olmayacaktır. Sonuçlardan hareketle şiddet her sosyo-ekonomik düzeyden kadını etkileyebilmekte ve onlar da sıkıntılı durumlar oluşturabilmektedir. Kadının bulunduğu konumu, statüsü aile içi ilişkilerini

etkilemektedir. Eğitimli kadın her zaman için şiddetten korunamamaktadır. Eğitimli ve sosyo-ekonomik düzeyi daha iyi olan kadınların çoğu zaman haklarını biliyor olmaları, kendilerini savunabilmeleri şiddeti azaltabilmektedir.

Sosyo-ekonomik düzeye göre şekillenen hayat ona göre yaşamayı gerektirdiğinden kadının içerisinde bulunduğu durum onun kimi zaman şiddet karşısında nasıl davranması gerektiğini öğretebilirken kimi zaman da her ne şartta olursa olsun çaresiz kalabilmektedir. Eğitimli ya da gelir düzeyi yüksek kadınlar daha az şiddete maruz kalıyorlar gibi bir genellemeye ulaşmak mümkün gözükmemektedir.

Araştırma sonuçlarımıza göre şiddet her gelir düzeyinden kadını etkileyebilmektedir. Sosyo-ekonomik düzeyin yüksek ya da düşük olmasının şiddeti engellediğinden bahsedememekteyiz. Bazı şiddet algısı sorularında sosyo-ekonomik düzeyi yüksek kadınların şiddet algısının daha anlamlı bulunduğunu görebilsek de bunu bütün anket sorularına yayamamaktayız.

Şiddet üzerinde konuşulması güç bir kavram olduğundan kadınlar duygularını ifade ederken zorlanabilmektedirler. Psikolojik şiddeti şiddet olarak kabul etmeyen kadınlar da içerisinde bulundukları ruh halini tasvir edememektedirler. Sosyo-ekonomik düzeyi düşük ailelere baktığımızda psikolojik şiddeti bir kenara bırakıp şiddeti sadece fiziksel şiddet yani onlara göre dayak olarak tanımlamaktadırlar. Bu yüzden psikolojik şiddet üzerinde hassasiyetle durulması gereken çok önemli bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Katılımcıların görüşmelerimiz sırasında ifade ettikleri “Kocamın dayağı yoktur ama lafları yeter.”, “Kesinlikle dövmez şimdi kocamın hakkını yemeyeyim, ama konuştuğunda dövse daha iyi dediğim zamanlar olmuştur.” gibi cümleler psikolojik şiddetin şiddet olarak kabul görmediğini göstermektedir.

İşte bütün bunlar bir araya getirildiğinde şiddetin psikolojik boyutlarına da önemle eğilinmesi gerekmektedir. Şiddet sadece sosyo-ekonomik düzeyle açıklanamayacak bir kavram iken sosyo-ekonomik düzeyden de bağımsız düşünülemez. Araştırma sonuçlarımıza göre şiddet her eğitim düzeyinden, her sosyo-ekonomik düzeyden kadını etkilemektedir. Şiddete nasıl bir anlam yüklendiği

önemlidir. Şiddet büyük oranda kabul edilemez görülmektedir. Bundan sonraki süreçlerde de birtakım tedbirler gerekmektedir. Bu tedbirler ya da yapılması gerekenleri ise şu şekilde özetleyebiliriz:

Öncelikle evlilik öncesi bilinçlendirme, aile nedir, evlilik nedir gibi konularda evliliğe hazırlık kurslarının yaygınlaştırılması ve gereken önemin verilmesi gerekmektedir. Bunlar yapılırken sadece kadının eğitimi değil erkeğin de bu evlilik öncesi eğitimlerine katılması, evlilikle alakalı meseleler üzerinde bilinçlendirilme konusuna gereken önemin verilmesi sağlanmalıdır.

Evlilik öncesi oluşturulan bilinçlilik ve evlilik sonrası karşılıklı yapılması gerekenler noktasında doğru yönlendirme ve bilinçlendirme önem arz etmektedir. Tek başına sadece kadına yönelik verilen eğitimler ya da seminer gibi faaliyetler birtakım sorunlara davetiye çıkarmaktadır. Kadına tek başına haklarının anlatılması ve şiddet gördüğünde gitmesi gereken yerler ya da yapması gereken şeyler anlatıldığında birtakım unsurlar eksik kalmaktadır. Tek başına bilinçlendirme yeterli olmamaktadır. Basında çok daha fazla öne çıkarılan şiddet haberleri ve bu haberlerin hiçbir kısıtlama getirilmeden sunulması kadınların evde yaşadıkları şiddeti körükleyebilmektedir.

Kısacası şiddeti önlemek için çok yönlü tedbirlerin alınması gerekmektedir. Tek başına kadınları eğitmek ve tek yönlü kadına yönelik verilen eğitimlerde kadının haklarının anlatılması yetersiz kalmaktadır. Evlilik öncesi oluşturulan bilinç ve farkındalıkla beraber evlilik sonrasında da eşlerin karşılıklı anlayışları ve çocuk yetiştirirken bilinçli bir neslin yetiştirilmesi önem arz etmektedir. Kadına yönelik şiddeti önleyebilmek adına atılan bütün adımlar ciddiyetle atılmalıdır.

KAYNAKÇA

- AKADLI ERGÖÇMEN, Banu, ÜNER, Sunday, ÖZGÖREN ABBASOĞLU, Ayşe(2009), “Türkiye’de Kadının Aile İçi Şiddetle Mücadele Yöntemleri”, **6.Ulusal Sosyoloji Kongresi Bildiri Kitabı**.
- ALTINAY, Ayşe Gül, ARAT, Yeşim (2007), **Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet**, Punto Yayınları, İstanbul.
- BALKIR, Z. Gönül(2013) , “Toplumsal Cinsiyet ve Toplumsal Cinsiyet Ayrımcılığı”, **TÜBAKKOM 1.Kadın Avukatlar Kurultayı**, Türkiye Barolar Birliği Yayınları, Ankara.
- CAN GÜRKAN; Özlem, COŞAR, Fatma(2009)“Ekonomik Şiddetin Kadın Yaşamındaki Etkileri”, **Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi**, Cilt 2, Sayı 3, s. 124-129.
- CAN, Y. (2012) “Kadına Yönelik Şiddetin Toplumsal Cinsiyet Temelleri: Niğde Örneği”, (Erişim) www.diewelt-dertuerken.de/ZfWT/_journals/.../387-1592-2-SP.doc Department of Economic and Social Affairs, 12 Şubat 2013.
- DEDEOĞLU, Saniye(2000), “Toplumsal Cinsiyet Rollerini Açısından Türkiye’de Aile ve Kadın Emeği”, **Toplum ve Bilim Dergisi**, Sayı 86.
- DİNÇ KAHRAMAN, Selma(2010) “Kadınların Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliğine Yönelik Görüşlerinin Belirlenmesi”, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi**, (Erişim) http://www.deu.edu.tr/UploadedFiles/Birimler/18280/30-35_pdf.pdf, 24 Ekim 2014, s. 30-35.
- DİŞSİZ, Melike, HOTUN ŞAHİN, Nevin(2008), “Evrensel Bir Kadın Sağlığı Sorunu: Kadına Yönelik Şiddet”, **Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi**, Cilt 1, Sayı 1, s. 50-56.
- DURSUN, Yücel (2011) , “Şiddetin İzini Sürmek: Şiddet Nedir?” , **Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi**, Sayı 12, s. 1-18.
- ERSOY, Ersan (2009), “Cinsiyet Kültürü İçerisinde Kadın ve Erkek Kimliği”, **Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Sayı 2, s. 214.
- GIDDENS, Anthony (2008), **Sosyoloji**, Kırmızı Yayınları, İstanbul.

- GÖRGÜN BARAN, Aylin, ŞAHİN KÜTÜK, Birsen (2012), **Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi**, (Erişim)
http://www.sosbilko.net/dergi_SBD/arsiv/2012_2/aylin_gorgun_baran.pdf,
5 Ekim 2014, Cilt 4, No 2, s. 41-50.
- GÜLER ve ark. (2005), “Kadının Aile İçinde Yaşanan Şiddete Bakışı”, (Erişim)
<http://eskidergi.cumhuriyet.edu.tr/makale/1104.pdf>, 24 Ekim 2014, s.51-56.
- GÜNAY, Gülay, BENER, Özgün (2011), “Kadınların Toplumsal Cinsiyet Rollerini Çerçevesinde Aile İçerisinde Yaşamı Algılama Biçimleri”, (Erişim)
http://www.tsadergisi.org/Makaleler/1452832474_12.pdf, 24 Ekim 2014.
- GÜNERİ, Feride (1996), **Aile İçinde Kadına Yöneltilen Şiddet Evdeki Terör:Kadına Yönelik Şiddet**, Mor Çatı Vakfı Yayınları, İstanbul.
- GÜNİNDİ ERSÖZ, Aysel (2010), “Türk Atasözleri ve Deyimlerinde Kadına Yönelik Toplumsal Cinsiyet Rollerini”, **Gazi Türkiyat Dergisi**, Sayı 6, s. 167-180.
- GÖKKAYA, Veda Bilican (2011) “Türkiye’de Kadına Yönelik Ekonomik Şiddet”, **C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi**, Cilt 12, sayı 2, s.101-111.
- İBİLOĞLU, Aslıhan (2012), “Aile İçerisinde Şiddet”, **Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar Dergisi**, Sayı 4, s.208.
- İÇLİ, Tülin Günşen (1994) “Aile İçerisinde Şiddet: Ankara- İstanbul- İzmir Örneği”, **Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi**, Cilt 11, Sayı 1-2, s.7-20
- KADININ STATÜSÜ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ (2009), **Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçerisinde Şiddet Araştırması**, KSGM Yayınları, Ankara.
- KADININ STATÜSÜ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ, **Aile İçerisinde Şiddetle Mücadele El Kitabı**, KSGM Yayınları, Ankara.
- KADININ STATÜSÜ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ (2008), **Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ulusal Eylem Planı 2008-2013**, KSGM Yayınları, Ankara.
- KARAL, Dilek, AYDEMİR, Elvan (2012), **Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet**, USAK Yayınları, Ankara.

- KARATAŞ ve ark., “Kırsal Kesim Kökenli Kadınların Aile İçi Şiddete İlişkin Görüşleri”, (Erişim)
http://cws.emu.edu.tr/en/conferences/2nd_int/pdf/Karatas%20B.%20Derebent%20E.%20Yuzer%20S.%20Yigit%20R.%20Ozcan%20A..pdf, 22 Ekim 2014.
- KOCACIK, Faruk, ÇAĞLAYANDERELİ, Mustafa (2009), “Ailede Kadına Yönelik Şiddet: Denizli İli Örneği”, (Erişim)
<http://j-humansciences.com/ojs/index.php/IJHS/article/download/670/393>, 24 Ekim 2014, s. 24-41.
- KOCACIK, Faruk (2001), “Şiddet Olgusu Üzerine”, **C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi**, Cilt 2, Sayı 1, (Erişim)
<http://eskidergi.cumhuriyet.edu.tr/makale/88.pdf>, 26 Nisan 2015.
- METİN, Abdullah, “Kimliğin Toplumsal İnşası ve Geleneksel Kadın Kimliğinin Aktarımı”, **Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, (Erişim)
http://sbedergi.karatekin.edu.tr/Makaleler/1420404194_5.kitapcik.pdf, 26 Nisan 2015, s. 76.
- NÜFUS BİLİM DERNEĞİ VE BİRLEŞMİŞ MİLLETLER NÜFUS FONU (2013), “Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Konusunda İlköğretim İkinci Kademe Ve Lise Öğrencilerinin Tutumları: Ankara, Erzurum ve Aydın İllerinde Niteliksel Bir Araştırma”, **Özet Rapor**, Ankara.
- ÖZERKMEN, Necmettin (2012), “Toplumsal Bir Olgu Olarak Şiddet”, **Akademik Bakış Dergisi**, Sayı 28, s.2.
- PALABIYIKOĞLU, Refia, “Medya ve Şiddet”, **Kriz Dergisi**, Sayı 5, (Erişim)
<http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/21/63/599.pdf>, 26 Nisan 2015, s. 123-126.
- PARLAKTUNA, İnci (2010), “Türkiye’de Cinsiyete Dayalı Mesleki Ayrımcılığın Analizi”, **Ege Akademik Bakış Dergisi**, Cilt 10, Sayı 4, s. 1229.

- SUBAŞI, Nükhet, AKIN, Ayşe, “Kadına Yönelik Şiddet: Nedenleri, Sonuçları”, http://www.huksam.hacettepe.edu.tr/Turkce/SayfaDosya/kadina_yon_siddet.pdf, 29 Nisan 2015.
- ŞENOL, Dolunay, YILDIZ, Sıtkı (2013), **Kadına Yönelik Şiddet Algısı- Kadın Ve Erkek Bakış Açılılarıyla**, Mutlu Çocuklar Derneği Yayınları, Ankara.
- TANRIVERDİ, Gülbu, ŞİPKİN, Sevinç (2008), “Çanakkale’de Sağlık Ocaklarına Başvuran Kadınların Eğitim Durumunun Şiddet Görme Düzeyine Etkisi”, (Erişim) http://www.firattipdergisi.com/pdf/pdf_FTD_496.pdf, 20 Ekim 2014, s.183-187.
- T.C.BAŞBAKANLIK AİLE ARAŞTIRMA KURUMU (1995), **Aile İçi Şiddetin Sebep ve Sonuçları**, Ankara.
- UĞURLU, Elif Gizem (2013) , “Annelik Rolünün Öğrenilme Sürecinde Medyanın Yeri”, **Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Sayı 34, (Erişim) [http://sbe.erciyes.edu.tr/dergi/34.sayi/makale/1-Elif%20Gizem%20Uğurlu%20\(1-24.%20s\).pdf](http://sbe.erciyes.edu.tr/dergi/34.sayi/makale/1-Elif%20Gizem%20Uğurlu%20(1-24.%20s).pdf), s. 1-24
- VAHİP Işıl, DOĞANAVŞARGİL Özge (2006), “Aile İçi Fiziksel Şiddet ve Kadın Hastalarımız”, **Türk Psikiyatri Dergisi**, 17(2):107-114.
- YAMAN EFE, Şengül, AYAZ, Sultan (2010) “Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Ve Kadınların Aile İçi Şiddete Bakışı”, **Anadolu Psikiyatri Dergisi** 2010; 11:23-29.
- YETİM, Dilek; ŞAHİN, Melih (2005) “Aile Hekimliğinde Kadına Yönelik Şiddete Yaklaşım”, **Aile Hekimliği Dergisi**, Cilt 2, Sayı 2, s.49.
- WIKIPEDIA, “Toplumsal Cinsiyet”,(Erişim) http://tr.wikipedia.org/wiki/Toplumsal_cinsiyet, 20 Ekim 2014.

EK 1 ANKET SORULARI

1. Yaşınız?

2. Medeni haliniz?

1() Evli

2() Bekar

3() Ayrılmış

4() Eşi ölmüş

3. Mesleğiniz?

4. Eğitim durumunuz?

1() Okuryazar değil

2() Sadece okuryazar

3() İlkokul

4() Ortaokul

5() Lise

6() Üniversite

7() Yüksek lisans/Doktora

5. Size göre hangi tür davranışlar şiddet göstergesidir?

1() Fiziksel şiddet

2() Duygusal şiddet

3() Ekonomik şiddet

4() Diğer insanlarla ilişkinin kısıtlanması

5() Cinsel şiddet

6() Sözlü şiddet

7() Yukarıdakilerin hepsi (Bu seçenek okunmayacak)

8() Diğer (belirtiniz)

6. Aile içi şiddete maruz kaldınız mı?

1() Evet

2() Hayır (Bu cevap verildiyse soru 15'den devam ediniz)

7. Aile içi şiddete maruz kaldıysanız, hangi sıklıkla maruz kaldınız?

- 1() Ara sıra
- 2() Sık sık
- 3() Her zaman

8. Aile içi şiddete kim tarafından maruz bırakıldınız?(Birden fazla işaretlenebilir)

- 1() Eş
- 2() Anne
- 2() Baba
- 3() Kardeş
- 4() Çocuk
- 5() Büyükanne/Büyükbaba
- 6() Diğer (lütfen belirtiniz).....

9. Aile içi şiddete maruz kalmanızın nedeni nedir? (Birden fazla işaretlenebilir)

- 1() Ekonomik sebeplerle
- 2() Karşılık verdiğim için
- 3() Alkolden dolayı
- 4() İstenmediğim için
- 5() Namus uğruna
- 6() Diğer (belirtiniz)

10. Aile içi şiddete maruz kaldığınız zaman herhangi bir yerden yardım talep ettiniz mi?

- 1() Evet (Bu cevabı verdiyse 11. Soruyu sorunuz)
- 2() Hayır (Bu cevabı verdiyse 12. Soruya geçiniz)

11. Herhangi bir yerden yardım talep ettiyseniz, nerelerden veya kimden yardım istediniz?

- 1() Akrabalarım
- 2() Komşularım
- 3() Polisten/ Jandarmadan
- 4() Sığınma evlerine gittim
- 5() Diğer koruma dernekleri ve benzerlerine gittim
- 6() Diğer (belirtiniz)

12. Herhangi bir yerden yardım talep etmediyseniz, nedenini açıkla mısınız?

- 1() Ailem dağılmasın diye
- 2() Başkaları duymasın diye
- 3() Belki bir daha yapmaz diye
- 4() Ne yapacağımı bilmediğim için
- 5() Diğer (belirtiniz)

13. Aile içi şiddete maruz kalınca herhangi bir yerden psikolojik destek aldınız mı?

- 1() Evet
- 2() Hayır

14. Psikolojik destek aldıysanız, kimlerden aldınız?

- 1() Psikolog
- 2() Psikiyatrist veya Doktor
- 3() Aile danışmanı
- 4() Diğer (belirtiniz)

15. Aile içi şiddet uyguladınız mı?

- 1() Evet
- 2() Hayır (Bu cevap verildiyse soru 19'dan devam ediniz)

16. Aile içi şiddet uyguladıysanız kimlere uyguladınız?

- 1() Eş
- 2() Çocuk

- 3() Anne
- 4() Baba
- 5() Kardeş
- 6() Büyükanne/Büyükbaba
- 7() Diğer (belirtiniz)

17. Aile içi şiddete başvuruyorsanız, bunu hangi sıklıkla yapıyorsunuz?

- 1() Nadiren
- 2() Sık sık
- 3() Devamlı

18. Aile içi şiddete başvuruyorsanız, nedenlerini açıklayınız?

- 1() Hak ettikleri için
- 2() Psikolojik sorunlarımdan kaynaklanmakta
- 3() Alkol vb. maddeler kullandığım için
- 4() Namus ve ahlak kurallarına uymadıkları için
- 5() Ben de şiddet gördüğüm için
- 6() Diğer (belirtiniz)

19. Şiddete başvurmak sizce bir çözüm yolu mudur?

- 1() Evet, her zaman
- 2() Evet, bazen
- 3() Hayır

20. Sizce kadına kimlerin şiddet uygulama hakkı vardır? (Birden fazla işaretlenebilir)

- 1() Kocasının
- 2() Babasının
- 3() Annesinin
- 4() Kardeşlerinin
- 5() Çocuklarının
- 6() Kayınvalide veya Kayınpederinin
- 7() Yukarıdakilerin hepsi
- 8() Diğer kişiler (lütfen belirtiniz).....
- 9() Hiç kimsenin

Lütfen aşağıdaki cümlelere “Katılıyorum” veya “Katılmıyorum” şeklinde X işareti atarak cevap veriniz.

		Katılıyorum	Fikrim Yok	Katılmıyorum
		1	2	3
21	Şiddet bazen gereklidir.			
22	Kadına yönelik şiddet, derecesi çok değilse mazur görülebilir.			
23	Terbiye amaçlı şiddet desteklenebilir.			
24	Dayak varsa eşler boşanmalıdır.			
25	Erkeği şiddete kadın tahrik eder.			
26	Kadına yönelik şiddet haklı gerekçesi olduğunda kabul edilebilir bir şeydir.			
27	Erkek, eşine bazen fiziksel şiddet gösterebilmelidir.			
28	Kocasının beklentilerini yerine getirmezse kadına şiddet uygulanabilir.			
29	Eğer erkek, kadına şiddet uygularsa tutuklanmalıdır.			
30	Kadınların bazı davranışları şiddet görmelerini gerektirir.			
31	Kadına yönelik şiddet, kadının kışkırtması söz konusu olduğunda kabul edilebilir.			
32	Kadın-erkek arasındaki tartışmanın içine dayak girerse sevgi bağı yok olur.			
33	Dayak bir terbiye aracıdır.			
34	Erkek şiddet uygularsa kesinlikle eşler boşanmalıdır.			
35	Kadın aile içi şiddete maruz kalıyorsa devlet tarafından koruma altına alınmalıdır.			
36	Şiddet çözüm değildir.			
37	Evdeki kararları erkek almalıdır, kadın da buna uymalıdır.			
38	Kadın kocasının söylediklerini sorgularsa koca dayak atabilir.			
39	Kadın kocasına karşı geldiği zaman kesinlikle cezalandırılmalıdır.			
40	Kadın kocasına her şartta itaat etmelidir.			
41	Şiddet gören kişi karşısındakine benzer şekilde karşılık verebilir.			

42. Aylık geliriniz?

1() 0-500 TL

2() 501-1000 TL

3() 1001-1500 TL

4() 1501-2000 TL

5() 2001 TL ve üzeri

